Παυλου Λαμπρου

ανεκδοτα ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ και μολυβδοβουλα

ΑΘΗΝΑ

1880

LOT
№ 593

SALE 169

THE BCD LIBRARY
PART I

February 17, 2024

Kolbe & Fanning
Numismatic Booksellers
numislit.com

Tel: (614) 414-0855
Fax: (614) 414-0860

orders@numislit.com

141 W. Johnstown Road
Gahanna, OH 43230-2700

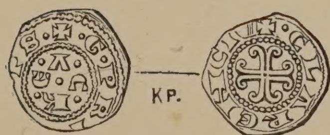
ΑΝΕΚΔΟΤΑ
ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΑ

ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΜΕΣΟΥΣ ΑΙΩΝΑΣ

ΔΥΝΑΣΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΠΟ

ΠΑΥΛΟΥ ΛΑΜΠΡΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ
Ἐπὶ τῆς Πλατείας τοῦ Πανεπιστημίου
1880

A MONSIEUR

F. DE SAULCY

MEMBRE DE L'INSTITUT

Τὸ Ὑμέτερον σπουδαιότατον σύγγραμμα Περὶ τῶν νομισμάτων τῶν Σταυροφόρων ὑπῆρξε κατ' ἀρχὰς ἡ ἀφορμὴ ἐξ ἧς μοι ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα τοῦ καταρτισμοῦ τῆς ἐμῆς συλλογῆς, ἕως αὕτη γενομένη, ὡς Ὑμῖν γνωστὸν, ἡ πληρεστάτη τῶν ὑπαρχουσῶν ἠδυνήθη νὰ χρησιμεύσῃ καὶ αὐτὴ ὡς ἀφετηρία πληρεστέρων συγγραφῶν. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὅτε αὕτη κατ' ὀλίγον ἐπλουτίζετο, ἐκ τοῦ Ὑμετέρου πάλιν συγγράμματος ἐδιδασκόμην ὅπως διακρίνω καὶ δημοσιεύω τ' ἀνέκδοτα. Κατὰ ταῦτα τὸ παρὸν τεῦχος, συμπεριλαμβάνον διαφόρους διατριβὰς κατὰ καιροὺς δημοσιευθείσας, ὡς ὂν προϊὸν πολυετοῦς τῆς Ὑμετέρας συγγραφῆς μελέτης τε καὶ ἐκτιμήσεως, εἰς οὐδένα ἄλλον δύναται δικαιότερον ν' ἀφιερωθῇ, διότι καὶ οὐδεὶς ἄλλος μᾶλλον Ὑμῶν δύναται νὰ δεχθῇ αὐτὸ εὐμενέστερον καὶ νὰ χαρῇ πλειότερον ἐπὶ τῇ ἐπεκτάσει τοῦ περισπουδάστου τούτου

κλάδου τῆς νομισματολογίας, οὗ Ὑμεῖς πρὸ ἐτῶν δύο καὶ τριάκοντα ἐθήκατε ἑδραίας τὰς βάσεις.

Ἀναθέτων δ' Ὑμῖν τὸ βιβλίον τοῦτο μετ' εὐλαβείας καὶ εὐγνωμοσύνης, χαίρω ὅτι, ὥς ποτε οἱ τὰ νομίσματα περὶ ἃ διατρίβομεν κόψαντες Λατῖνοι συνέδεσαν τὴν Ἀνατολὴν μετὰ τῆς Δύσεως, ἡ περὶ αὐτὰ κοινὴ ἡμῶν μελέτη συνδέει τὴν γαλατικὴν μετὰ τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης.

Ἐν Ἀθήναις, κατὰ Μάϊον τοῦ 1880.

Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

Αἱ ἐν τῷ παρόντι τεύχει περιλαμβανόμεναι πραγματεῖαι ἐξεδόθησαν τὸ πρῶτον κατὰ καιροὺς ἐν διαφόροις ἑλληνικοῖς τε καὶ ξένοις περιοδικοῖς συγγράμμασι· τινὲς δ' αὐτῶν οὐδ' ἐδημοσιεύθησαν ἑλληνιστὶ, ἀλλ' ἐν γερμανικῇ ἢ γαλλικῇ μεταφράσει. Ἀκολουθοῦντες δὲ τὴν νῦν ἐν τῷδε τῷ τεύχει προβαίνουσαν κατάταξιν σημειοῦμεν ποῦ αὗται ἐδημοσιεύθησαν τὸ πρῶτον.

1. Ἀνέκδοτα νομίσματα καὶ μολυβδόβουλλα τῶν δεσποτῶν τῆς Ἠπείρου. Unedirte Münzen und Bleibullen der Despoten von Epirus. Ἐν τῇ Numismatische Zeitschrift. Wien. Τόμ. Γ', 1871-1872, σελ. 485-500. Πίναξ XI καὶ XII.

2. Ἀνέκδοτα νομίσματα καὶ μολυβδόβουλλα τῶν δεσποτῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἑλένης βαρωνίδος τῆς Καρυταίνης. Monnaies et bulles inédites de Néopatras et de Carytaena. Ἐν τῇ Revue Numismatique. Paris, 1869-1870, σελ. 184-193. Πίναξ IX.

3. Ἀνέκδοτον νόμισμα τοῦ Δαμαλᾶ. Monnaie inédite de

Damala. Ἐν τοῖς Mélanges de Numismatique. Paris, 1877. Τόμ. Β', σελ. 65-66.

4. Ἀνέκδοτα νομίσματα Γουΐδωνος Β' δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν. Ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι Ἀθηνῶν. Περίοδος Β'. Τεῦχος ΙΕ', σελ. 392-394.

5. Ἀνέκδοτα νομίσματα τῶν Σαλόνων. Ἐν τῷ Χρονικῷ ἀνεκδότῳ Γαλαξειδίου, ἐκδοθέντι ὑπὸ Κωνσταντίνου Ν. Σάθα. Ἀθήνησι, 1865, σελ. 232-236.

6. Ἀνέκδοτον νόμισμα Γουλιέλμου τοῦ Βιλλαρδουΐνου, ὡς τριάρχου Εὐβοίας. Ἐν τῇ Πανδώρᾳ, Τόμ. Ι', 1860, σελ. 481. Μετάφρασις γαλλιστὶ τῆς πραγματείας ταύτης ὑπὸ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ κ. Adrien de Longpérier κατεχωρίσθη ἐν τῇ Revue Numismatique, 1860, σελ. 153-156.

7. Ἀνέκδοτον νόμισμα Νικολάου Α' δουκὸς τῆς Νάξου. Ἐν τῷ προμνημονευθέντι τεύχει τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος, σελ. 394-396. Γερμανικὴ μετάφρασις τῆς περὶ τῶν νομισμά-

των τοῦ Γουΐδωνος Β' δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Νικολάου Α' δουκὸς τῆς Νάξου πραγματείας ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Zeitschrift für Numismatik. Berlin, Τόμ. Α', 1874, σελ. 190-197.

8. Ἀνέκδοτος σφραγὶς Ἰωάννου Λατίνου ἐπισκόπου Ἄνδρου. Bulle inédite de Jean, évêque Latin d'Andros. Ἐν τῷ Bulletin de correspondance Hellénique. Deuxieme année, 1878, σελ. 36.

Δημοσιεύονται δὲ τὸ πρῶτον ἐν τῷδε τῷ τεύχει αἱ πραγματεῖαι περὶ τοῦ νομίσματος τοῦ Γουλιέλμου Βιλλαρδουΐνου ὡς ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας, τῶν τορνεσίων Γεωργίου τοῦ Α' δυνάστου τῆς Τήνου καὶ ἡ περὶ τῶν χρυσῶν δουκάτων τοῦ Ἀνδρέου καὶ Δομινίκου Καττανέου, δυναστῶν τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Φωκαίας.

Ἐν ταῖς δημοσιευομέναις ἐνταῦθα τὸ δεύτερον πραγματείαις ἐπηνέχθησαν ἐνιαχοῦ αἱ ἀναγκαῖαι μεταβολαὶ καὶ προσθῆκαι περί τε τὸ ἱστορικὸν καὶ νομισματικὸν μέρος, προσετέθησαν δέ

ποτε καὶ νέα ἀνέκδοτα νομίσματα, δι' ὧν ἐπλουτίσθη ἡ συλλογή μου μετὰ τὴν πρώτην δημοσίευσιν τῶν σχετικῶν διατριϐῶν.

Θεωρήσας ἀναγκαῖον νὰ σχετίσω τὰ νομίσματα μετὰ τῆς ἱστορίας, ὡς βάσιν τῆς ἑκάστοτε προτασσομένης ἱστορικῆς περιλήψεως ἔθηκα κυρίως τὰς ἐργασίας τοῦ πολλοῦ μεσαιωνοδίφου Hopf, εἰς οὗ τὰς συγγραφὰς καὶ παραπέμπω ἐνταῦθά τε γενικῶς καὶ εἰδικώτερον ἐν ταῖς πραγματείαις ἑκάσταις. Ὁμολογῶ δὲ τὸ κατ' ἐμὲ εὐχαρίστως τὴν πολλὴν ὠφέλειαν ἣν ἐπορίσθην ἐκ τῶν ἱστορικῶν ἔργων τοῦ προώρως θανόντος πολυμαθοῦς ἀνδρὸς, ὡς καὶ ἐκεῖνος πολλαχῶς ἐποιήσατο χρῆσιν τῶν νομισμάτων τῆς συλλογῆς μου ὡς πηγῆς ἱστορικῆς, καθ' ἃ αὐτὸς συνεχῶς ἀναγράφει.

ΠΑΥΛΟΣ ΛΑΜΠΡΟΣ.

——o——

Α'.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΑ

ΤΩΝ ΔΕΣΠΟΤΩΝ

ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ.

Ὅτε οἱ Σταυροφόροι κατακτήσαντες διεμοιράσθησαν τὸ βυζαντινὸν κράτος, Μιχαὴλ ὁ Ἄγγελος Κομνηνὸς Δούκας ἵδρυσε τὴν ἐν Ἠπείρῳ ἑλληνικὴν δεσποτείαν, ἥτις προϊόντος τοῦ χρόνου ἐπαυξηθεῖσα καὶ καταστᾶσα περιώνυμος περιελάμβανε τὴν Αἰτωλίαν, Ναυπακτίαν, Δωρίδα, Παρνασσίδα, Φθιώτιδα, Ἀκαρνανίαν, Ἤπειρον καὶ μέρος τῆς Θεσσαλίας. Ὁ διάδοχος αὐτοῦ Μιχαὴλ Β' (1237-1271) διένειμε περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου τὸ κράτος μεταξὺ τῶν δύο υἱῶν Νικηφόρου καὶ Ἰωάννου τοῦ νόθου, καταλιπὼν εἰς μὲν τὸν πρῶτον τὴν Ἤπειρον, Ἀκαρνανίαν, Αἰτωλίαν καὶ τὴν νῆσον Λευκάδα, εἰς δὲ τὸν δεύτερον τὴν Θεσσαλίαν καὶ Φθιώτιδα, γνωστὰς τότε ὑπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα Μεγαλοβλαχία, καὶ τὰς περὶ τὸν Παρνασσὸν χώρας.

—o—

α'. ΔΕΣΠΟΤΑΙ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

1271 - 1296

Νικηφόρος, ὁ πρεσβύτερος υἱὸς Μιχαὴλ τοῦ Β'., διαδεχθεὶς τὸν πατέρα καὶ ἡγεμονεύων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1271, ὑπεβλέπετο ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, οἵτινες θεωροῦντες τὴν δεσποτείαν τῆς Ἠπείρου ὡς ἐπίφοβον πρὸς τὸ ἴδιον κράτος ἐπεθύμουν τὴν κατάλυσιν αὐτῆς.

Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος μισθώσας ἑξήκοντα Γενουήνσια κάτεργα, εἰς ἃ προσέθηκε καὶ δέκα ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἐκέλευσε ν' ἀποπλεύσωσιν εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἄρτης, ἔπεμψε δὲ καὶ διὰ ξηρᾶς δεκατέσσαρας χιλιάδας ἱππεῖς καὶ τρισμυρίους πεζοὺς στρατιώτας, οἵτινες καὶ ἐπολιόρκησαν τὸ φρούριον Ἰωαννίνων. Ὁ Νικηφόρος ἐπὶ τῇ εἰδήσει ὅτι δυνάμεις τοσοῦτον ἰσχυραὶ ἐπολιόρκουν αὐτὸν κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν συνῆψε συμμαχίαν μετὰ Φλωρέντου ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας καὶ Ριχάρδου κόμητος τῆς Κεφαλληνίας· δι' ἀσφάλειαν δὲ τῶν συμπεφωνημένων ἔδωκεν ὡς ὅμηρον εἰς μὲν τὸν πρῶτον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Θωμᾶν, εἰς δὲ τὸν δεύτερον τὴν θυγατέρα Μαρίαν (1). Ἀφοῦ δὲ τῇ βοηθείᾳ τῶν ῥηθέντων κατενίκησε τὰ αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα (1292) καὶ ἀπηλλάγη τοῦ κινδύνου, οἱ σύμμαχοι ἐπανῆλθον εἰς τὰ κράτη αὐτῶν. Καὶ ὁ μὲν Φλώρεντος ἅμα ἀφικόμενος εἰς Γλαρέντσαν ἀπέλυσε τὸν υἱὸν

(1) Βιβλ. τῆς Κουγκέστας, στ. 7443, 7521 καὶ ἑξῆς.

τοῦ δεσπότου, ἀλλ' ὁ Ῥιχάρδος ἐπανελθὼν εἰς Κεφαλληνίαν ἀντὶ ν' ἀποδώσῃ, ὡς ὤφειλε, τὴν Μαρίαν, κατέπεισεν αὐτὴν διὰ μυρίων τεχνασμάτων νὰ λάβῃ σύζυγον τὸν πρεσβύτερον υἱὸν αὐτοῦ Ἰωάννην. Μετὰ δὲ τὴν τέλεσιν τῶν γάμων ὁ κόμης ἔπεμψε πρὸς τὸν δεσπότην δύο Φραγκισκανοὺς μοναχούς, τὸ μὲν ἵν' ἀπολογηθῶσιν ὑπὲρ αὐτοῦ διὰ τὴν παράσπονδον πρᾶξιν, εἰς ἣν ὅμως προέβη διὰ τὸν πολὺν πόθον, ὃν εἶχε νὰ συνάψῃ κηδεστείαν μετ' ἐκείνου, τὸ δὲ ἵνα βεβαιώσωσι τὸν Νικηφόρον ὅτι ὁ κόμης τοῦ λοιποῦ θέλει ὑποτάσσεσθαι εἰς πάσας αὐτοῦ τὰς διαταγὰς καὶ θέλει παρέχει πᾶσαν δυνατὴν βοήθειαν ὑπὲρ τῆς χώρας καὶ τῶν δικαίων αὐτοῦ. Ὁ δὲ Νικηφόρος εἶχε μὲν ὀργισθῇ μαθὼν τὰ γενόμενα, ἀλλὰ βλέπων ὅτι ταῦτα ἦσαν ἀνεπανόρθωτα ἠναγκάσθη νὰ στέρξῃ τὸν γάμον καὶ οὕτω τελεσθέντα, ἀπαιτήσας μόνον παρὰ τοῦ Ῥιχάρδου νὰ σταλῶσιν οἱ νεόνυμφοι εἰς Ἄρταν, ὅπου νὰ διαμένωσι σταθερῶς παρ' ἑαυτῷ. Συγκατανεύσαντος δὲ τοῦ κόμητος, ὁ Ἰωάννης μετέβη μετὰ τῆς Μαρίας παρὰ τῷ Νικηφόρῳ, τυχὼν λαμπρᾶς παρ' αὐτοῦ δεξιώσεως, καὶ διέμενε παρὰ τῷ πενθερῷ (1). Οὕτω λοιπὸν συνήφθη ἡ κηδεστεία μεταξὺ τῶν δεσποτῶν τῆς Ἠπείρου καὶ τῶν φράγκων Οὐρσίνων, κομήτων τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου.

Ὁ δεσπότης Νικηφόρος ἐτελεύτησε τῷ 1296 (2), καταλιπὼν διάδοχον τῆς δεσποτείας τὸν υἱὸν Θωμᾶν.

Τοῦ Νικηφόρου νομίσματα δὲν ἠδυνήθην ἄχρι τοῦδε ν' ἀνεύρω, ἀλλὰ κατέχω ἐν τῇ συλλογῇ μου ἓν μολυβδόβουλλον αὐτοῦ, οὗτινος παρατίθημι τὴν περιγραφήν.

1. Προτομὴ ἀντωπὸς τῆς Θεοτόκου περιβαλλομένης τὴν

(1) Livre de la Conqueste, σελ. 306 καὶ 319-320.

(2) Hopf, Geschichte Griechenlands παρὰ Ersch und Gruber, Encyklopädie, Erste Section, Th. 85, σελ. 334 καὶ 356.

κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης, ἐχούσης δ' ἀνυψωμένας τὰς χεῖρας καὶ φερούσης ἐπὶ τοῦ στήθους τὸν Ἰησοῦν ἐντὸς κύκλου δόξης. Ἐν τῷ πεδίῳ ΜΗΡ — ΘΥ. Τὸ ὅλον ἐντὸς κύκλου.

Ὄπ. Ἐν πέντε στίχοις

ϹΦΡΑΓΙϹ
ϹЄΒΑϹΤȢ
ΝΙΚΗΦΟΡȢ
ΤȢΔȢΚ. μόλυβδος (1)

——o——

ΘΩΜΑΣ

1296 - 1318

Ὁ δεσπότης Θωμᾶς, ὁ τελευταῖος γόνος τοῦ ἐν Ἠπείρῳ περιφανοῦς οἴκου τῶν Ἀγγέλων, κατὰ τὴν τελευτὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἦτο ὀκταέτης (2), ἀνῆλιξ δὲ ὢν ἐκηδεμονεύετο ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἄννης Παλαιολογίνης, γυναικὸς νουνεχοῦς καὶ

(1) Περὶ τῶν νομισμάτων τοῦ Μιχαὴλ Α'. δεσπότου τῆς Ἠπείρου καί τινος μολυβδοβούλλου αὐτοῦ βλέπε τὰς πραγματείας μου ἐν τῇ Πανδώρᾳ, τόμ. Ε'. σελ. 137 καὶ παρὰ Σάθᾳ, Χρονικὸν ἀνέκδοτον Γαλαξειδίου, σελ. 229.

(2) Ὁ Hopf (σελ. 356) λέγει σαφῶς ὅτι ἐν ἔτει 1296 κατὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ὁ Θωμᾶς εἶχε πέντε ἐτῶν ἡλικίαν, ἐν δὲ σελ. 364 λέγει, ὅτι ἦτο δεκαπενταέτης τῷ 1304. Αἱ δύο αὗται χρονολογίαι τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς εὑρίσκονται εἰς ἀντίφασιν καὶ ἀγνοεῖ τις ποτέραν πρέπει νὰ παραδεχθῇ ὡς ὀρθήν. Ἀλλ' ἐὰν παραδεχθῶμεν τὴν πρώτην, ἕπεται ὅτι ὁ Θωμᾶς, ὅτε κατὰ τὸ 1292 ἐδόθη ὅμηρος τῷ Φλωρέντῳ, εἶχεν ἡλικίαν μόλις ἑνὸς ἔτους καὶ ὅτι ἐστάλη μετὰ τῆς τιτθῆς αὐτοῦ, ὅπερ εἶναι ὅλως ἀπίθανον. Κατὰ τὸ Livre de la Conqueste ἡ χρονολογία, ἣν ἀγνοοῦμεν διὰ ποῖον λόγον δὲν ἠθέλησε νὰ παραδεχθῇ ὁ Hopf, ἔχει οὕτως. Ὁ πόλεμος τοῦ Φιλίππου πρὸς τὸν Θωμᾶν συνέβη ἐν ἔτει 1303 (σελ. 472), τότε δὲ ὁ Θωμᾶς εἶχεν ἡλικίαν ὑπὲρ τὰ δεκαπέντε ἔτη (σελ. 458)· ἄρα τῷ 1292 ἦτο τετραέτης καὶ τῷ 1296, ὅτε ἀπέθανεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὀκταέτης.

ἐμπειροτάτης περὶ τὴν διοίκησιν. Ὁ κόμης Ἰωάννης ἐν τούτοις ἐξηκολούθει διαμένων ἐν Ἄρτῃ μέχρις οὗ φονευθέντος τοῦ Ῥιχάρδου τῷ 1303 ἀνεχώρησε καὶ ἀφικόμενος, ὡς φαίνεται, εἰς Κεφαλληνίαν ἔλαβεν εὐθὺς ὡς κληρονόμος κατοχὴν τῆς κομητείας (1).

Ὁ Νικηφόρος ζῶν ἔτι εἶχεν ἑνώσει διὰ γάμου τῷ 1294 τὴν ἑτέραν θυγατέρα αὐτοῦ Θάμαρ μετὰ Φιλίππου τοῦ ἐκ Τάραντος, υἱοῦ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως Καρόλου τοῦ Β΄. δοὺς προῖκα τέσσαρα τῶν ὀχυρωτέρων φρουρίων τῆς δεσποτείας καὶ 100,000 ὑπερπύρων ἐτήσιον εἰσόδημα. Ὁ Φίλιππος ὅμως, ὅστις ἐκ μόνης ἰδιοτελείας συνῆψε τὸν γάμον, ἐφέρετο ἀνοικείως πρὸς τὴν σύζυγον καὶ ἠνάγκασεν αὐτὴν ν' ἀπαρνηθῇ τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ ν' ἀσπασθῇ ἄκουσα τὰ τῆς Ρωμαϊκῆς· τόσῳ δὲ μᾶλλον ηὐξάνετο ἡ πρὸς αὐτὴν ὀλιγωρία του ὅσῳ καθ' ἑκάστην ἠλαττοῦντο αἱ πρώην αὐτοῦ ἐλπίδες περὶ νέων ἐν Ἠπείρῳ κτήσεων, ὥστε περὶ τὸ 1303 περιῆλθον εἰς φανερὰν πρὸς ἀλλήλους διάστασιν. Ἡ Ἄννα βλέπουσα τὴν αἰσχρὰν ταύτην τοῦ Φιλίππου διαγωγὴν καὶ φοβουμένη τὰς μετὰ τῶν ἐν Ἠπείρῳ Ἀλβανῶν τοῦ Ρωμαϊκοῦ δόγματος ὁσημέραι καθισταμένας φιλικωτέρας αὐτοῦ σχέσεις, ἀνεγνώρισεν, ὅπως ἐνισχυθῇ, τὴν ἐπὶ τῆς Ἠπείρου ὑπερτάτην κυριαρχίαν τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος καὶ συνῆψε μετ' αὐτοῦ φιλίαν καὶ συμμαχίαν, καταστᾶσαν ἔτι στενωτέραν μετὰ ταῦτα διὰ τοῦ γάμου τοῦ Θωμᾶ μετὰ τῆς θυγατρὸς Μιχαὴλ Θ΄. τοῦ Παλαιολόγου (2).

(1) Liv. de la Conq. σελ. 306. - Ὁ Hopf (ἔνθ. ἀν. σελ. 351 καὶ 421) καταβιβάζει τὸν φόνον τοῦ Ῥιχάρδου εἰς τὸ ἔτος 1204· ἀλλ' ὁ πολυμαθὴς καὶ κριτικώτατος κ. Ῥωμανὸς, ὁ καὶ πολλὰ ἄλλα σκοτεινὰ μέρη τῆς ἐποχῆς ταύτης διαφωτίσας, ἐναργέστατα ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ φόνος συνέβη πρὸ τῆς λήξεως τοῦ 1303. Ὅρα τὸ σπουδαιότατον σύγγραμμα Γρατιανὸς Ζώρζης (σελ. 176 σημ. 4 καὶ σελ. 180), ὅπερ πρὸ πάντων ἐλάβομεν ὑπ' ὄψιν συντάσσοντες τὴν περὶ τῶν δεσποτῶν τῆς Ἠπείρου σύντομον ταύτην ἱστορικὴν ἀφήγησιν.

(2) Liv. de la Conq. σελ. 322 - 324.—Hopf, ἔνθ. ἀν. σελ. 361.

Ὁ βασιλεὺς Κάρολος διατεινόμενος ὅτι δῆθεν τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιδεσποτείας ἀνῆκε τῷ Φιλίππῳ καὶ ὅτι εἰς τοῦτον ὁ Θωμᾶς ὤφειλε νὰ δώσῃ τὸν ὅρκον τῆς πίστεως, ἐκήρυξε κατὰ τῆς δεσποίνης τὸν πόλεμον καὶ ἀπέστειλε τριακοσίους πεζοὺς καὶ διακοσίους ἱππεῖς ὑπὸ τὴν ἀρχιστρατηγίαν τοῦ Ῥαϊμούνδου de Candolle, προστάξας ἅμα τὸν ἡγεμόνα τῆς Ἀχαΐας Φίλιππον τὸν ἐκ Σαβαυδίας καὶ τὸν κόμητα τῆς Κεφαλληνίας νὰ ἐπέλθωσι καὶ αὐτοὶ πανστρατιᾷ κατὰ τῆς Ἠπείρου, συμμετέχοντες τοῦ ἀγῶνος. Ὁ Ἰωάννης ἐν ταύτῃ τῇ περιστάσει, μείζονα λόγον ποιούμενος τῶν φεουδαλικῶν ἢ τῶν συγγενικῶν δεσμῶν, οὐδόλως ἐδίστασε νὰ ἄρῃ τὰ ὅπλα ἵνα πολεμήσῃ τὴν πενθερὰν καὶ τὸν γυναικάδελφον. Ἀλλ' ὁ πόλεμος ἀπέληξε πρὸς ζημίαν τῶν ἐπιτεθέντων, οἵτινες κακοὶ κακῶς καὶ κατῃσχυμένοι ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἴδια, αἰτιώμενοι τὸν Ἰωάννην, ὅστις, καίπερ ἄριστα γνωρίζων τὸν τόπον, οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ. Διαγαγὼν δὲ καὶ μετὰ τὴν στρατείαν ταύτην ὁ Ἰωάννης τὸν βίον εἰς ἀδιαλείπτους ἔριδας καὶ πολέμους, ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν τῷ 1317, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, καταλιπὼν τρία τέκνα ἄρρενα καὶ ἓν θῆλυ, καλούμενα Νικόλαον, Ἰωάννην, Γουΐδωνα καὶ Μαργαρίταν (1). Τούτων ὁ πρωτότοκος Νικόλαος, ἀποφασίσας νὰ δώσῃ πέρας εἰς τὴν διαφορὰν ἣν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ζῶν εἶχε πρὸς τὸν δεσπότην τῆς Ἠπείρου Θωμᾶν, ἀρνηθέντα νὰ ποιήσῃ κοινωνὸν τοῦ πατρικοῦ κλήρου τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν καὶ σύζυγον τοῦ Ἰωάννου Μαρίαν, ἐφόνευσε τὸν θεῖον ἰδίᾳ χειρὶ ἐν ἔτει 1318 (2).

Εἰς τὴν Μαρίαν θυγατέρα τοῦ δεσπότου Νικηφόρου καὶ σύζυγον τοῦ κόμητος τῆς Κεφαλληνίας Ἰωάννου ἀνήκει τὸ ἑξῆς μολυβδόβουλλον τῆς συλλογῆς μου.

(1) Hopf. ἔνθ. ἀν. σελ. 401, 420 - 421.

(2) Γρηγορᾶς, Η'. 6. — Ducange, Hist. de Const. VI, 27. — Remondini, De Zacynthi antiquitatibus, σελ. 241.

2. Προτομὴ τῆς Θεοτόκου, ἐστραμμένης πρὸς τὰ δεξιά, περιβαλλομένης τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης καὶ ἀνατεταμένας ἐχούσης τὰς χεῖρας. Ἐν τῷ πεδίῳ ΜΗΡ — ΘΥ. Τὸ ὅλον ἐντὸς κύκλου.

Ὄπ. Ἐν πέντε στίχοις

✠ CΩΣ
ΟΙCΑΓΝΗ
ΜЄΤΗΝCЄ
RAϚΗΝΜΑ
ΡΙΑΝ Μόλυβδος.

—o—

ΝΙΚΟΛΑΟΣ
1318 - 1323

Δολοφονηθέντος τοῦ Θωμᾶ, ὅστις ἄπαις ὢν οὐδένα ἀφῆκε διάδοχον, ἡ δεσποτεία τῆς Ἠπείρου τὸ μὲν διῃρέθη, τὸ δὲ ἐγένετο λάφυρον τοῦ ἅρπαγος· καὶ ἡ μὲν ἐπαρχία τῶν Ἰωαννίνων προσετέθη κατ' αὐθόρμητον τῶν κατοίκων θέλησιν εἰς τὸ κράτος τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου, αἱ πλεῖσται δὲ τῶν λοιπῶν πόλεων τῆς δεσποτείας περιῆλθον εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ δολοφόνου κόμητος Νικολάου, ὅστις νέον διαπράττων ἀνοσιούργημα ἔγημε τὴν χήραν τοῦ δολοφονηθέντος θείου Ἄνναν. Θέλων δὲ νὰ ἑδραιώσῃ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ἐπὶ τῶν δι' ἁρπαγῆς καταληφθεισῶν Ἠπειρωτικῶν χωρῶν ὤμοσεν ὅρκους ὑποτελείας τῷ αὐτοκράτορι Ἀνδρονίκῳ, ὅστις διὰ τὴν πρόθυμον ὑποταγὴν οὐ μόνον ἐσυγχώρησε πληρέστατα τὰ στυγερὰ ἐκείνου κακουργήματα ἀλλὰ καὶ ἐτίμησεν αὐτὸν τῷ δεσποτικῷ ἀξιώματι (1).

(1) Acta et diplomata Patriarchatus Constantinopolitani, τόμ. Α'. σελ. 171. Ῥωμανοῦ, Γρατιανὸς Ζώρζης, σελ. 122 - 124.

Ὁ Νικόλαος διά τε τὴν κατάληψιν τῆς Ἠπείρου καὶ τὴν μετὰ τῶν Παλαιολόγων κηδεστείαν θεωρῶν ἑαυτὸν νόμιμον κληρονόμον τοῦ οἴκου τῶν Ἀγγέλων καὶ ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ δυνάμει ἐπαιρόμενος ἤρχισε νὰ συνάπτῃ φιλικωτέρας μετὰ τῶν Ἑλλήνων σχέσεις καὶ ἠρνήθη νὰ ὀμώσῃ πρὸς τὸν βάϊλον τῆς Πελοποννήσου Φριδερῖκον Τρογίσιον τὸν ὅρκον τῆς ὑποτελείας καὶ διὰ τὴν Ἤπειρον ὡς εἶχε κελεύσει αὐτὸν, τῷ 1319, ὁ Ῥοβέρτος βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως καὶ ὁ τούτου ἀδελφὸς Φίλιππος ὁ ἐκ Τάραντος, ὧν ἦτο ὑποτελὴς ὡς κόμης τῆς Κεφαλληνίας καὶ ὁμότιμος τοῦ πριγκιπάτου τῆς Ἀχαΐας. Στραφέντος δ' ἅπαξ τοῦ κέντρου τῶν συμφερόντων καὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ πανούργου δεσπότου ἀπὸ τῆς Δύσεως εἰς τὴν Ἀνατολὴν, δὲν ἐδίστασεν οὗτος, ὅπως παγιώσῃ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν καὶ προσελκύσῃ τὴν εὔνοιαν τῶν Ἠπειρωτῶν, ν' ἀσπασθῇ τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Ἀλλὰ θεωρῶν ὡς πάντοτε τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς ὅρκους ἥττονας τοῦ συμφέροντος, ζώσης μὲν τῆς Ἄννης διετήρησε τὴν συμμαχίαν μετὰ τῶν Βυζαντινῶν, οἵτινες παρεχώρησαν αὐτῷ (1320) καὶ τὴν Ἄρταν, μετὰ ταῦτα ὅμως παραιτήσας τοὺς Ἕλληνας ἐστράφη πάλιν πρὸς τὴν Δύσιν ἐπιδιώκων τὴν εὔνοιαν τῆς Ἑνετίας. Ὑποβληθεὶς δὲ εἰς πολλὰς θυσίας καὶ πλείονα ὑποσχεθεὶς κατώρθωσε νὰ λάβῃ βοήθειαν τετρακοσίων ἐνόπλων καὶ τ' ἀναγκαῖα χρήματα, ὅπως ἀνακτήσῃ ἁπάσας τὰς πρώην ὑπὸ τοῦ Θωμᾶ δεσποζομένας χώρας καὶ πρὸ πάντων τὰ ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἔτι κατεχόμενα Ἰωάννινα (1). Συγκροτήσας λοιπὸν ἀξίαν λόγου στρατιὰν ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῶν μὲν πέριξ φρουρίων εὐκόλως ἐγένετο κύριος, ἐπολιόρκησε δὲ κατόπιν στενῶς καὶ αὐτῆς τῆς πόλεως τὰ τείχη. Τῶν δ' ἐγκατοίκων γενναίως ἀνθισταμένων διὰ τὸ μῖσος αὐτῶν πρὸς τὸν δεσπότην ὡς

(1) Hopf. ἔνθ. ἀν. σελ. 404 καὶ 420.

δολοφόνον καὶ αἱμομίκτην, ὁ δευτερότοκος αὐτοῦ ἀδελφὸς Ἰωάννης εὗρεν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ κατάλληλον εὐκαιρίαν πρὸς σφετερισμὸν τῆς ἀρχῆς. Δοὺς λοιπὸν ὑπόσχεσιν τῷ αὐτοκράτορι, ὅτι θέλει κυβερνήσει τὰ Ἰωάννινα ἁπλῶς ὡς διοικητὴς καὶ ὡς ὑποχείριος τ ο ῦ ἐ κ Θ ε ο ῦ β α σ ι λ έ ω ς καὶ κηρυχθεὶς οὕτως ὑπέρμαχος τῶν δικαίων αὐτοῦ, ἠγωνίσθη κατὰ τοῦ Νικολάου καὶ ἐφόνευσεν αὐτὸν τῷ 1233, μολύνας τὰς χεῖρας τῷ ἀδελφικῷ αἵματι, ὡς ἐκεῖνος εἶχε μολύνει πρώην τὰς ἑαυτοῦ τῷ αἵματι τοῦ θείου (1).

Τοῦ δεσπότου Νικολάου δὲν ἀνευρέθησαν ἄχρι τοῦδε νομίσματα· κέκτημαι ὅμως ὡραῖον καὶ πολύτιμον μολυβδόβουλλον αὐτοῦ, ὅπερ μοναδικὸν ὡς τὸ τῆς μητρός του Μαρίας ὑπάρχον συγκαταριθμεῖται ἐν τῇ συλλογῇ μου. Τὰ δύο ταῦτα μολυβδόβουλλα ἀπέκτησα ταὐτοχρόνως· ἀμφότερα δὲ ὁμοιάζουσι κατά τε τὴν τέχνην καὶ τὴν κατίωσιν, ὥστε ἡ ἀπόδοσις τοῦ μὲν ἐπιβεβαιοῖ καὶ τὴν τοῦ δέ. Ἰδοὺ ἡ περιγραφὴ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος μολυβδοβούλλου.

3. Ο ΑΓΙΟϹ ΝΙΚΟΛΑΟ. Προτομὴ ἀντωπὸς τοῦ ἁγίου Νικολάου περιβαλλομένου τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης. Τὸ ὅλον ἐντὸς κύκλου ἐκ σφαιριδίων.

Ὄπ. Ἐν ἓξ στοίχοις

✠
ϹΦΡΑΓ'
ΠЄΦΥΚΑ
ΝΙΚΟΛΑȢ
ΔЄϹΠΟ
ΤΟΥ

Τὸ ὅλον ἐντὸς κύκλου ἐκ σφαιριδίων. — Μόλυβδος.

—o—

(1) Γρηγορᾶς, ΙΑ'. 3.

ΙΩΑΝΝΗΣ Β'.
1323-1335

Ὁ Ἰωάννης Β' φονεύσας τὸν ἀδελφὸν Νικόλαον κατέλαβε τὰς ὑπ' ἐκείνου δεσποζομένας χώρας, ἤτοι τὴν Ἤπειρον καὶ τὰς παρακειμένας νήσους· ἀναγνωρίσας δὲ τὴν ὑπερτάτην κυριαρχίαν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου ἐτιμήθη τῷ δεσποτικῷ ἀξιώματι (1) καὶ συνῆψε κηδεστείαν μετὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου νυμφευθεὶς ἑτέραν τινὰ Ἄνναν Παλαιολογίναν, θυγατέρα τοῦ πρωτοβεστιαρίου Ἀνδρονίκου τοῦ ἐν ἔτει 1326 ἀναδειχθέντος ἄρχοντος τῶν Βελαγράδων (2). Ἠσπάσθη δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης τὰ δόγματα τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καὶ προσέλαβε τὴν σεβαστὴν τοῖς Ἠπειρώταις ἐπωνυμίαν τῶν Ἀγγέλων Κομνηνῶν, παριστάμενος οὕτως ἐνώπιον τῶν ὑπηκόων του, ὧν ἤθελε νὰ προσελκύσῃ τὴν εὐμένειαν, ὡς ὁ νόμιμος διάδοχος τῶν Ἑλλήνων δεσποτῶν (3). Ἵνα δὲ δώσῃ καὶ δημόσια μαρτύρια τῆς ἑαυτοῦ ὀρθοδοξίας, ἀνεκαίνισε καὶ ἐκαλλώπισε τὴν ἐν Ἄρτῃ ἐκκλησίαν τῆς Παρηγορίτσας, ἐπιγράψας ἐντὸς τοῦ σκηνώματος καὶ ἄνωθεν τῆς μεγάλης πύλης τὸ μέχρι τοῦ νῦν ἀναγινωσκόμενον ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα Ἰ ω ά ν ν η ς Κ ο μ ν η ν ὸ ς Δ ε σ π ό τ η ς (4).

Ὁ τῶν Ἀνδηγαυῶν οἶκος, ὅστις οὐδέποτε παρητήθη τῶν ἀδίκων ἐπὶ τῆς Ἠπείρου ἀξιώσεων αὐτοῦ, ἀφοῦ ματαίως ἀπεπειράθη νὰ φέρῃ εἰς ὑποταγὴν τὸν δεσπότην Νικόλαον ἤλπισεν ὅτι θέλει ἐπιτύχει τὸ ποθούμενον παρὰ τοῦ νέου δεσπότου. Διὸ Φίλιππος ὁ ἐκ Τάραντος προσεπάθησε διὰ παντὸς μέσου ὅπως

(1) Acta et dipl. Patr. Const. Τόμ. Α'. σελ. 171.
(2) Γρηγορ. ΙΑ'. 6. — Καντακ. Α'. 43 καὶ Β'. 32.
(3) Hopf, ἔνθ. ἀν. σελ. 421, 429.
(4) Ἀραβαντινοῦ Χρονογρ. τῆς Ἠπείρου, Τόμ. Α'. σελ. 113.

ἐξαναγκάσῃ τὸν Ἰωάννην νὰ ὀμόσῃ τὸν ὅρκον τῆς ὑποτελείας· ἀλλ' ὁ Ἰωάννης οὐ μόνον δὲν ἐνέδωκεν εἰς τὰς αἰτήσεις τοῦ Φιλίππου, ἀλλὰ καὶ παντὶ σθένει ἠγωνίσθη ἵνα καταστήσῃ τὴν δεσποτείαν τῆς Ἠπείρου ὅλως ἀνεξάρτητον ἀπὸ πάσης φραγκικῆς ἐπεμβάσεως. Κατὰ τὸν Ἰανουάριον λοιπὸν τοῦ ἔτους 1325 Ἰωάννης ὁ κόμης τῆς Γραυΐνης, ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως Ῥοβέρτου καὶ Φιλίππου τοῦ ἐκ Τάραντος, ἀποπλεύσας ἐκ Βρεντησίου μετ' ἀξιολόγου στόλου καὶ πολυαρίθμου στρατιᾶς καὶ ἐκστρατεύων εἰς Πελοπόννησον, ὅπως παγιώσῃ τὴν ἐπὶ τῆς ἡγεμονείας τῆς Ἀχαΐας ἐξουσίαν αὐτοῦ, προσωρμίσθη κατ' ἀρχὰς εἰς Κεφαλληνίαν καὶ Ζάκυνθον, ἃς καὶ εὐχερῶς ἐκυρίευσεν. Ἀλλ' ὁ δεσπότης Ἰωάννης διαλαθὼν τὴν προσοχὴν τῶν κατακτητῶν κατέφυγεν εἰς Ἤπειρον καὶ ὀχυρωθεὶς ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Ἄρτης ἠδυνήθη μὲν ν' ἀντιστῇ κατὰ τοῦ κόμητος τῆς Γραυΐνης ὅστις ἠναγκάσθη ν' ἀπέλθῃ ἄπρακτος εἰς Γλαρέντσαν, ἀνεκτήσατο δ' αὖθις τὰς ἀπολεσθείσας νήσους (1).

Ἐν ἔτει 1328 ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀνδρόνικος ὁ νεώτερος ἀφήρεσε τὴν διοίκησιν τῶν Ἰωαννίνων ἀπὸ τοῦ δεσπότου Ἰωάννου καὶ ἀπέστειλεν ἄλλον διοικητήν, ὁ δὲ Ἰωάννης βαρέως φέρων τὴν ὕβριν, ἀφοῦ ἀπεστάτησεν αὐτὸς τῆς ὑποταγῆς τοῦ αὐτοκράτορος, κατώρθωσε μετὰ ταῦτα νὰ διεγείρῃ καὶ τοὺς κατοίκους τῶν Ἰωαννίνων, οἵτινες ἀποστατήσαντες κατὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτρόπου ὑπετάγησαν τῷ δεσπότῃ Ἰωάννῃ καὶ ἀνεγνώρισαν αὐτὸν ὡς ἀπόλυτον αὐθέντην τῆς πόλεως αὐτῶν (2). Ἀλλ' ἐν τούτοις Οὐαλτέριος ὁ ἐκ Βριέννης υἱὸς καὶ νόμιμος διάδοχος τοῦ ὁμωνύμου δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν, σύζυγος δὲ Βεατρίκης τῆς θυγατρὸς τοῦ ἐκ Τάραντος Φιλίππου καὶ τῆς Ἠπειρώτιδος Θάμαρ

(1) Hopf, ἔνθ. ἀν. σελ. 421, 423.
(2) Acta et dipl. Α'. σελ. 171.

ἐξ ἧς εἶχε λάβει εἰς προῖκα διαφόρους κτήσεις ἐν Ἠπείρῳ, σφετερισθείσας ὑπὸ τοῦ δεσπότου Ἰωάννου, προτιθέμενος ν' ἀνακτήσῃ τὴν ἑαυτοῦ δουκείαν, κατεχομένην ὑπὸ τῶν Καταλωνίων, συνωμολόγησε μετὰ τοῦ πενθεροῦ κατὰ τὸν Αὔγουστον τοῦ 1331 συνθήκην δι' ἧς ὑπεχρεοῦτο νὰ μεταβῇ κατὰ πρῶτον εἰς Ἤπειρον καὶ προσβάλῃ τὸν Ἰωάννην, ἐκ πασῶν δὲ τῶν γενησομένων κατακτήσεων ἓν μὲν τριτημόριον ἔμελλε νὰ λάβῃ ὁ Οὐαλτέριος, τὰ δὲ δύο ἄλλα τριτημόρια ὁ Φίλιππος. Ἐκστρατεύσας λοιπὸν ὁ Οὐαλτέριος κατὰ τῆς Ἠπείρου κατέκτησεν ἐν βραχεῖ διαστήματι τὴν νῆσον Λευκάδα, τὴν Βόνιτσαν καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς δεσποτείας καὶ ἐβάδιζεν ἀπροσκόπτως ἵνα πολιορκήσῃ καὶ τὴν Ἄρταν· ὁ Ἰωάννης ὅμως μὴ δυνάμενος ν' ἀντιστῇ, ἠναγκάσθη ν' ἀναγνωρίσῃ ὡς ὑπέρτατον ἄρχοντα τὸν Φίλιππον, ἀπέστειλε δὲ εἰς Νεάπολιν τὸν ἐκ Κεφαλληνίας Ἱππότην Νικόλαον Κασίδην, ἵνα ὀμόσῃ ἀντ' αὐτοῦ τὸν ὅρκον τῆς ὑποτελείας πρὸς τὸν βασιλέα Ῥοβέρτον ὅστις συνεχώρησε τὸν Ἰωάννην παραχρῆμα καὶ ἀνεγνώρισεν αὐτὸν ὡς νόμιμον διάδοχον τῶν Ἀγγελωνύμων δεσποτῶν τῆς Ἠπείρου (1).

Ὁ Ἰωάννης φροντίζων μετὰ ταῦτα ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ἀπώλειαν τῆς Λευκάδος καὶ Βονίτσης διὰ νέων προσκτήσεων καὶ ὠφεληθεὶς ἐκ τοῦ ἐν ἔτει 1338 συμβάντος θανάτου Στεφάνου τοῦ Γαβριηλοπούλου, αὐθέντου μέρους τινὸς τῆς Θεσσαλίας, κατέλαβε τοὺς Σταγούς, τὰ Τρίκκαλα, τὸ Φανάριον, τὸ Δαμάσιν, τὴν Ἐλασσῶνα καὶ ἄλλα τινὰ πολίσματα, πλὴν ἐπ' ὀλίγον ἐκράτησεν αὐτὰ διότι ἐλθὼν ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος ἐξέβαλε τοὺς φρουροὺς τοῦ δεσπότου καὶ ὑπέταξε πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου καταληφθέντα μέρη (2). Ἐν τούτοις μετὰ

(1) Hopf. σελ. 429.
(2) Καντακ. Β'. 28.

βραχὺ διάστημα ἀπέτισε καὶ αὐτὸς δίκην τοῦ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ Νικολάου διαπραχθέντος κακουργήματος, ἐπειδὴ ἡ σύζυγός του Ἄννα, εἴτε φοβουμένη ἐπιβουλὴν ἀπὸ μέρους αὐτοῦ, εἴτε καὶ ἕνεκα φιλαρχίας, διὰ δηλητηρίου κατέστρεψε τὸν βίον αὐτοῦ ἐν ἔτει 1335 (1) καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν κυβερνῶσα τὴν δεσποτείαν ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου υἱοῦ Νικηφόρου, ὅστις ἀπέδειξεν ἡλικιωθεὶς μεγίστην ἀνδρείαν καὶ εὐτολμίαν. Ἀλλὰ τὰ λαβόντα χώραν μετὰ ταῦτα εἶναι ἐκτὸς τοῦ ἡμετέρου θέματος.

Ὁ ἀλαζὼν καὶ φιλόδοξος Ἰωάννης ἄρξας ἐπὶ δωδεκαετίαν ὡς δεσπότης τῆς Ἠπείρου, Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ ὡς κόμης τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, καὶ περιβληθεὶς ἅπαντα τὰ μετὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος συνεχόμενα προνόμια ἐξήσκησε σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ κόπτειν νομίσματα ἔχων τὸ νομισματοκοπεῖον ἐν Ἄρτῃ. Ἐν τῇ ἐμῇ συλλογῇ ἠδυνήθην ἐν διαστήματι πολλῶν ἐτῶν νὰ θησαυρίσω οὐκ ὀλίγα διαφέροντα ἀλλήλων νομίσματα τοῦ δεσπότου Ἰωάννου ἅπερ σπανιώτατα ὄντα ὑπάρχουσι μέχρι τοῦδε ἀνέκδοτα καὶ ἄγνωστα τοῖς νομισματοφίλοις. Τὰ νομίσματα ταῦτα κοπέντα κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν σύστημα τῶν δηναρίων τορνεσίων τῶν δουκῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀχαΐας, εἶναι τὰ ἑξῆς·

4. ✠ IOhS DΘSPOTVS Σταυρός.
Ὄπ. DΘ ΆRTΆ ΘΆSTRV Πύργωμα.— Κρᾶμα.

5. ✠ IOhS· ΓЄSPOTVS Σταυρός.
Ὄπ. DЄ ΆRTΆ CΆSTRV Πύργωμα μεταξὺ τῶν γραμμάτων I καὶ O.— Κρᾶμα.

(1) Γρηγ. Βιβλ. ΙΑ'. § 3. — Βλ. καὶ Ῥωμανὸν ἐν Γρατιανῷ Ζώρζῃ, σελ. 229 καὶ ἐφεξῆς.

6. ✠ IOhS DESPOTVS· Σταυρός.
"Οπ. DE ARTA CASTRV· Πύργωμα μεταξὺ τῶν δύο γραμμάτων I καὶ O, κάτωθι δὲ τοῦ πυργώματος σφαιρίδιον.
7. ✠ IOhS· DESPOTVS· Σταυρός.
"Οπ. DE ATA EASTRV Πύργωμα μεταξὺ τῶν δύο γραμμάτων I καὶ O. — Κρᾶμα.
8. ✠ IOhS DESPOTVS Σταυρός.
"Οπ. DE ARTA CASTR Πύργωμα μεταξὺ τῶν δύο γραμμάτων I καὶ O. — Κρᾶμα.
9. ✠ IOhS DESPOTVS Σταυρός.
"Οπ. DE ARTA RΘASR Πύργωμα μεταξὺ τῶν δύο γραμμάτων I καὶ O. — Κρᾶμα.
10. ✠ IOhS· DESPOTVS Σταυρός.
"Οπ. LE ARTA· CASTR Πύργωμα. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ πυργώματος B. — Κρᾶμα.
11. ✠ IORS· DESPOTVS Σταυρός.
"Οπ. DE ARTA CASTRV Πύργωμα. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ πυργώματος B. — Κρᾶμα.
12. ✠ IOhS· DESPOTVS Σταυρός.
"Οπ. DE ARTA CASTPV Πύργωμα. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ πυργώματος B. — Κρᾶμα.
13. ✠ IOhS DEEPOTSV Σταυρός. Ἐν δὲ τῇ πρώτῃ αὐτοῦ γωνίᾳ S.
"Οπ. DE PTA CAPTSV Πύργωμα. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ πυργώματος Ɐ πρὸς δὲ τ' ἀριστερὰ σφαιρίδιον. — Κρᾶμα.
14. ✠ IOhS DESPOTVS Σταυρός.
"Οπ. DE ARTA CASTRV Πύργωμα. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς τ' ἀριστερὰ τοῦ πυργώματος Ɐ. — Κρᾶμα.
15. ✠ IORS· DESPOTVS Σταυρός.

῞Οπ. DϹ· ΆRTIS ϹΆS Πύργωμα. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς τ' ἀριστερὰ τοῦ πυργώματος ϑ. — Κρᾶμα.

16. ✠ IOħS DϹSPOTVS Σταυρός.
῞Οπ. DЄ ΆRΊΆ CΆSTRV Πύργωμα. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς τ' ἀριστερὰ τοῦ πυργώματος Є. — Κρᾶμα.

17. ✠ I·OVS DϹVPOTVS Σταυρός.
῞Οπ. DЄ ΆRTΆ CΆSTR Πύργωμα. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς μὲν τ' ἀριστερὰ τοῦ πυργώματος Ϲ πρὸς δὲ τὰ δεξιὰ σφαιρίδιον. — Κρᾶμα.

18. ✠ IORS ĽЄ·s·POTVS· Σταυρός.
῞Οπ. DЄ ΆRTΆ· CΆSTRV Πύργωμα. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ πυργώματος μικρὰ κεφαλὴ μετὰ κράνους βλέπουσα πρὸς ἀριστερὰ, πρὸς δὲ τ' ἀριστερὰ σφαιρίδιον. Κάτωθι τοῦ πυργώματος ῥοδοειδὲς ἀνθέμιον. — Κρᾶμα.

19. ✠ IOħS DЄSPOTVS Σταυρός.
῞Οπ. DϹ ΆRTΆ CΆSTRV Πύργωμα. Ἐν τῷ πεδίῳ ἑκατέρωθεν τοῦ πυργώματος ∴ — Κρᾶμα.

20. ✠ IOħS· DϹSPOTVS· Σταυρός.
῞Οπ. Ἐπιγραφὴ δυσανάγνωστος. Πύργωμα· κάτωθι δὲ τοῦ πυργώματος O — Κρᾶμα.

——o——

β'. ΔΕΣΠΟΤΑΙ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ.

ΙΩΑΝΝΗΣ Α'.

1271-1296.

Ὁ Ἰωάννης Α' δεσπότης καὶ σεβαστοκράτωρ τῆς Θεσσαλίας ἢ Μεγαλοβλαχίας τιτλοφορούμενος ἕδραν εἶχε τὴν Νεόπατραν, τὴν ἀρχαίαν Ὑπάτην. Παρίσταται δὲ ὑπὸ τῶν χρονογράφων ὡς ἀνὴρ φιλόδοξος καὶ ἑπομένως εἰς συνεχεῖς πρὸς τοὺς ἀνακτήσαντας τὸ Βυζάντιον Παλαιολόγους διατελῶν πολέμους, ὡς προσπαθῶν νὰ κατακτήσῃ τὰς ὁμόρους τῷ κράτει αὐτοῦ χώρας ἐκείνων· ὅθεν ἅμα ἀναλαβὼν τὴν ἀρχὴν συνῆψε συμμαχίαν μετὰ τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἀδιακόπως πολεμούντων πρὸς τὸ Βυζάντιον τριάρχων τῆς Εὐβοίας καὶ κατορθώσας νὰ προσελκύσῃ καὶ τὸν βασιλέα τῆς Νεαπόλεως Κάρολον Α', ἀνέμενε τὴν εὐκαιρίαν τῆς μετὰ τῶν Παλαιολόγων ῥήξεως, ἥτις δὲν ἐβράδυνε νὰ τῷ παρουσιασθῇ. Ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Ἀνδρόνικος Ταρχανιώτης κυβερνῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Η' τὴν Ὀρεστιάδα μετ' ἄλλων περὶ τὸν Αἷμον χωρῶν εἶχε δυσαρεστηθῆ κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, ὡς προτιμήσαντος αὐτοῦ τὸν νεώτερον ἀδελφόν του Μιχαὴλ ἐν τῷ ἀξιώματι τοῦ μεγάλου δομεστίκου, καὶ ἀφοῦ προσεκάλεσε τοὺς Κουμάνους εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ διοικουμένας χώρας προσέφυγε παρὰ τῷ πενθερῷ ὃν ἐξηρέθισεν εἰς πόλεμον. Ὁ δεσπότης θαρρῶν εἰς τὴν βοήθειαν τῶν Λατίνων καὶ

τοῦ ἀδελφοῦ του Νικηφόρου εἰσέβαλεν εἰς τὰς ὁμόρους χώρας, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ μαθὼν τοῦτο ἀπέστειλεν ἀμέσως κατ' αὐτοῦ πολυάριθμα στρατεύματα ὑπὸ τὴν ἡγεμονείαν τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωάννου καὶ τοῦ στρατάρχου Ἀλεξίου Καβαλλαρίου, οἵτινες ἀπεδίωξαν τὸν εἰσβολέα καὶ ἐντὸς τοῦ καλῶς ἐξωπλισμένου φρουρίου τῶν Νέων Πατρῶν στενῶς ἐπολιόρκησαν. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν ὁ Ἰωάννης μὴ βλέπων σπεύδοντας εἰς βοήθειαν αὐτοῦ τοὺς συμμάχους καὶ ἐνδοιάζων περὶ τῆς πίστεως τῶν ἀποθαρρησάντων στρατευμάτων του ἐπεχείρησε παραβολώτατον τόλμημα. Κατά τινα σκοτεινὴν νύκτα κρεμασθεὶς διὰ σχοινίου ἀπὸ τοῦ φρουρίου καὶ ἐνδεδυμένος φορέματα χωρικοῦ διεπέρασεν ἐν μέσῳ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου, προσποιούμενος τὴν ἀναζήτησιν τοῦ ἀπολεσθέντος ἵππου του· οὕτω δ' ἐν τάχει φθὰς εἰς Θήβας, ἕδραν τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν, ζητεῖ τὴν βοήθειαν τοῦ δουκὸς Ἰωάννου Δελαρὸς, πρὸς ὃν προσέφερε τὴν χεῖρα τῆς ὡραίας θυγατρός του Ἑλένης. Ὁ δοὺξ πάσχων ἐκ ποδάγρας προέτεινεν ἀντ' αὐτοῦ ὡς γαμβρὸν τὸν ἀδελφόν του Γουλιέλμον, αὐθέντην τῆς Λεβαδείας. Καὶ οὕτως ἀμέσως προσδιορισθείσης τῆς προικὸς καὶ τελεσθέντος τοῦ ἀρραβῶνος, ὁ Ἰωάννης παραλαμβάνει τριακοσίους γενναίους ἱππότας διοικουμένους ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δουκὸς καὶ αἰφνιδίως ἐφορμήσας κατὰ τῶν πολιορκούντων τὴν Ὑπάτην αὐτοκρατορικῶν κατανικᾷ αὐτοὺς καὶ ἀποδιώκει τῶν χωρῶν του (1275).

Μετὰ τρία ἔτη (1278) βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δουκὸς καὶ τῶν τριάρχων τῆς Εὐβοίας ἀνανεοῖ τὸν πόλεμον καὶ αἱματηρὰν συγκροτήσας ἐν Φαρσάλῳ μάχην κατανικᾷ τὰ πολυαριθμότερα αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα καὶ αἰχμαλωτίζει τὸν στρατάρχην Ἰωάννην Συνοδινόν. Ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ Η' ἐνδίδων εἰς τὰς συνεχεῖς προτροπὰς καὶ ἐξορκισμοὺς τοῦ πάπα Ἰωάννου ΚΑ' καὶ προτρεπόμενος ὑπὸ τοῦ λατινόφρονος πα-

τριάρχου Βέκκου ἀνεγνώρισεν ἐπὶ τέλους τὸ πρωτεῖον τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας. Τοῦτο μαθόντες ὁ Ἰωάννης μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ Νικηφόρου ἤγειραν τὴν σημαίαν τῆς ὀρθοδοξίας καὶ πόλεμον ἐκήρυξαν κατὰ τοῦ σχισματικοῦ αὐτοκράτορος. Τὰ κατὰ τοῦ δεσπότου Ἰωάννου σταλέντα στρατεύματα ἀντὶ νὰ πολεμήσωσιν ἡνώθησαν μετὰ τοῦ προμάχου τῆς ὀρθοδοξίας καὶ πολλοὶ πανταχόθεν φεύγοντες τὸν διωγμὸν τῶν Οὐνιτῶν ἐζήτησαν ἄσυλον ἐν ταῖς χώραις αὐτοῦ. Πρὸς τούτοις δὲ ὁ δεσπότης Ἰωάννης συγκροτήσας ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον ἐν Θεσσαλίᾳ ἀπεκήρυξε τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐκκλησίαν, ἀφώρισε τὸν αὐτοκράτορα μετὰ τοῦ πατριάρχου καὶ πάντων τῶν ἀσπασθέντων τὴν ἕνωσιν καὶ σκληρῶς κατεδίωξε τοὺς ἀντιστάντας εἰς τὰς διαταγάς του μητροπολίτας Τρικκάλων καὶ Νέων Πατρῶν (1279). Ἐν ἔτει 1282 εἰσέβαλεν αὖθις εἰς τὰς αὐτοκρατορικὰς χώρας, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ τρομερὰν κατ' αὐτοῦ προτιθέμενος ἐκδίκησιν ἐν μέσῳ τῶν πολεμικῶν παρασκευῶν ἐτελεύτησεν.

Μετὰ δύο ἔτη (1284) ὁ δεσπότης Ἰωάννης νέαν μελετῶν ἐκδρομὴν εἰς τὰς αὐτοκρατορικὰς χώρας ἀνεχαιτίσθη ὑπὸ τῶν δραστηρίων μέτρων τοῦ Ἀνδρονίκου Β', ὅστις καὶ διὰ κολακείας καὶ τῆς βίας μάτην προσεπάθησε νὰ προσοικειωθῇ τὸν ἀνήρεμον δεσπότην· διότι μετ' οὐ πολὺ οὗτος στρατολογήσας καὶ τοὺς γενναίους ὀρεινοὺς τῆς Παρνασσίδος καὶ Δωρίδος ἐκήρυξε τὸν πόλεμον καὶ μάχην αἱματηρὰν συνεκρότησεν ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ Ζητουνίου· πλὴν ἡττηθεὶς ἐσώθη διὰ τῆς φυγῆς, ἡ δὲ χώρα αὐτοῦ ἔμεινεν ἕρμαιον τῶν Κουμάνων καὶ ἄλλων βαρβάρων μισθοφόρων τοῦ αὐτοκράτορος.

Ὁ Ἰωάννης ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1296. Ἐκ δὲ τῶν τριῶν υἱῶν αὐτοῦ ὁ πρωτότοκος Μιχαὴλ κρατούμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκτρῶς ἐτελεύτησεν, ὁ δεύτερος Κωνσταντῖνος τὸν διεδέχθη εἰς τὴν δεσποτείαν καὶ ὁ τρίτος ἁπλῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα

τοῦ Ἀγγέλου μνημονευόμενος οὐδὲν, ὡς φαίνεται, διέπραξεν ἄξιον ἱστορικῆς μνείας (1).

Εἰς τὸν Ἰωάννην Α′ δεσπότην καὶ σεβαστοκράτορα τῆς Θεσσαλίας φρονῶ ὅτι δύνανται ν' ἀποδοθῶσιν ἀνενδοιάστως τὰ δύο νομίσματα καὶ τὸ μολυβδόβουλον ὧν ἕπεται ἡ περιγραφή.

21. Ι͞Ω ΔΕϹΠΟ. Ὁ δεσπότης ἀντωπὸς καθήμενος ἐπὶ θρόνου καὶ κρατῶν διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς σταυρὸν, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς εἰλητάριον· ἄνωθι πρὸς δεξιὰ ἡ θεία χεὶρ εὐλογοῦσα. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ παρὰ τῷ ἀγκῶνι τῆς δεξιᾶς τοῦ δεσπότου πτέρυξ ἀγγέλου.

Ὄπ. Α — Μ. Προτομὴ ἀντωπὸς τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ περιβαλλομένου τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης. Διὰ τῆς δεξιᾶς κρατεῖ γυμνὸν ξίφος, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς σφαῖραν ἐφ' ἧς σταυρός. Χαλκός.

Ἀπόκειται ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ ἐθνικοῦ νομισματικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν.

22. Ι͞Ω ΔΕϹΠΟΤΗϹ Ο. Ὁ δεσπότης ἀντωπὸς καὶ ὄρθιος κρατῶν τὸ λάβαρον ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ εἰλητάριον ἐν τῇ ἀριστερᾷ. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς τ' ἀριστερὰ ὑπὸ τὸν ἀγκῶνα τῆς δεξιᾶς τοῦ δεσπότου, πτέρυξ ἀγγέλου.

Ὄπ. ΜΗΡ — Θ͞Υ. Προτομὴ τῆς Παρθένου ἀντωπὸς καὶ περιβαλλομένη τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης. Ἐν τῷ πεδίῳ ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου μέρους ἀνὰ εἷς μικρὸς σταυρός. Χαλκός.

Ἐν τῇ αὐτῇ συλλογῇ.

Τὸ νόμισμα τοῦτο περιγράφεται καὶ ἀπεικονίζεται ὑπὸ τοῦ Sabatier (2), ἀλλ' ἀποδίδεται ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν αὐτοκράτορα

(1) Hopf, Griechishe Geschichte. Th. LXXV, σελ. 306, 334-335. - Σάθα, Χρονικὸν Γαλαξειδίου, σελ. 140-144.

(2) Description générale des monnaies byzantines, Τόμ. Β′, σελ. 198, ἀρ. 9 καὶ Pl. LIII, ἀρ. 19.

Ἰωάννην Β′ τὸν Κομνηνόν. Τὴν δ' ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ νομίσματος πτέρυγα τοῦ ἀγγέλου ἐξέλαβεν ὡς πύλην τειχῶν.

23. Ἐν τέσσαρσι στίχοις

ϹΦΡΑΓΙϹ
ϹЄΒΑϚΟ(Υ
ΙѠΑΝΝȢΤȢ
ΔȢΚΑ

Ὄπ. Ἐν πέντε στίχοις

ΡΙΖΑΝ
ΓЄΝΟΥϹ
Є)ΧΟΝΤΟϹ
ЄΚRΑϹϹΙ
ΛЄѠΝ   Μόλυβδος.

Ἐν τῇ πλουσίᾳ καὶ ἀξίᾳ λόγου συλλογῇ τοῦ κ. Ἰ. Φωτιάδου πασσᾶ, διοικητοῦ Κρήτης.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐφρόνουν καὶ μετὰ τοῦ σοφοῦ κ. Φραγκίσκου Lenormant, ὅτι τὰ δηνάρια τορνέσια τὰ φέροντα ἐν μὲν τῷ ἔμπροσθεν τὴν ἐπιγραφὴν ANGELVS SAB· C. ἐν δὲ τῷ ὄπισθεν DELLA PATRA ἠδύναντο ν' ἀποδοθῶσιν εἰς τὸν Ἰωάννην Α′ δεσπότην τῶν Νέων Πατρῶν (1)· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἀνωτέρω νομισμάτων καὶ τοῦ μολυβδοβούλλου καὶ μετὰ ἐμβριθεστέραν μελέτην ἐπείσθην, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκόπησαν τὰ περὶ ὧν λόγος νομίσματα παρὰ τοῦ ῥηθέντος δεσπότου.

Ὁ δεσπότης Ἰωάννης Α′ ἐσυγγένευσε μὲν μετὰ τοῦ Γουλιέλμου Δελαρὸς, δοὺς αὐτῷ τὴν θυγατέρα του Ἑλένην ὡς σύζυγον, καὶ συνεμάχει μετ' ἄλλων Φράγκων ἡγεμόνων εἰς τοὺς

(1) Fr. Lenormant ἐν τῇ Revue Numismatique 1864, σελ. 45-48.

ΕΛΕΝΗ ΒΑΡΩΝΙΣ ΚΑΡΥΤΑΙΝΗΣ

1291 — ;

Ἡ Ἑλένη, θυγάτηρ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου Α΄. συζευχθεῖσα, καθ' ἃ προείπομεν, μετὰ τοῦ Γουλιέλμου Δελαρὸς, αὐθέντου τῆς Λεβαδείας καὶ ὕστερον διαδεχθέντος τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν τῷ 1280, ἔλαβεν ὡς προῖκα τὰ φρούρια Ζητουνίου, Γαρδικίου, Γραβιᾶς καὶ τὸ Σιδερόκαστρον. Ἀποθανὼν ὁ Γουλιέλμος Δελαρὸς τῷ 1287 κατέλιπε τὴν νεαρὰν αὐτοῦ σύζυγον κηδεμόνα τοῦ ἀνήλικος υἱοῦ των Γουΐδωνος Β΄, ἐπιδόξου δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν. Μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθεν ἐκ Νεαπόλεως εἰς Ἑλλάδα Οὔγων ὁ ἐκ Βριέννης, ἀπόχηρος δὲ ὢν ἦλθεν εἰς δεύτερον γάμον ἐν ἔτει 1291 μετὰ τῆς δουκίσσης Ἑλένης πρὸς ἣν παρεχώρησε τὸ ἀνῆκον αὐτῷ ἥμισυ τῆς βαρωνίας τῆς Καρυταίνης καί τινα ἐν Νεαπόλει κτήματά του, αὐτὸς δὲ ἀνέλαβε τὴν ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν κηδεμονίαν τοῦ Γουΐδωνος Β΄ μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1294 ἐνηλικιότητος αὐτοῦ (1).

Μετὰ ταῦτα ὁ μὲν Οὔγων ἐπιστρέψας εἰς Νεάπολιν καὶ γενναίως ὑπὲρ τοῦ Ἀνδηγαυϊκοῦ οἴκου προμαχήσας ἔπεσεν ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Γαλιάνου τῆς Σικελίας τῷ 1297 (2), ἡ δ' Ἑλένη παραμείνασα ἐν Ἑλλάδι ἦλθεν εἰς μικρὰς ἔριδας μετὰ τοῦ υἱοῦ της Γουΐδωνος καὶ διέτριβεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ βοιω-

(1) Hopf, ἔνθ. ἀν. σελ. 347.

(2) Buchon, Recherches historiques, Τόμ. Α΄, σελ. 272 ἐν σημ. I. πρβ. καὶ Muntaner, Chap. CXCI.

τικῇ μονῇ τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ, μνημονεύεται δὲ ὡς ζῶσα τὸ 1299 (1).

Ἡ Ἑλένη λοιπὸν ἕνεκα τοῦ μετὰ Οὔγωνος τοῦ ἐκ Βριέννης γάμου αὐτῆς προσκτησαμένη τὰ παραχωρηθέντα δικαιώματα προσέλαβε τὸν τίτλον «Κυρία τοῦ ἡμίσεος τιμαρίου τῆς Καρυταίνης» καὶ ἔκοψε τὸ ἑξῆς νόμισμα.

38. ✠ hELENA° D'I· GRA° Σταυρός.
"Οπ. CLARICTIA· S'F. Πύργωμα. — Κρᾶμα.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἀναγινώσκεται οὕτω HELENA Dei GRAtia CLARICTIAe Semis Feudi (Domina).

——o——

ϛ'. ΒΑΡΩΝΙΑ ΒΕΛΙΓΩΣΤΗΣ ΚΑΙ ΔΑΜΑΛΑ

Ἡ Βελιγωστὴ ἢ Βελιγοὺρτ ἐν Λακωνίᾳ ἦτο ἡ βυζαντινὴ Χριστιανούπολις, ἱδρυθεῖσα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Μεγαλοπόλεως, ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τοῦ πρώτου αὐτῆς δυνάστου Ματθαίου de Valaincourt (1209). Ὁ Ματθαῖος Β' ἀποθανὼν πρὸ τοῦ 1264 ἐκληροδότησε τὴν βαρωνίαν τῆς Βε-

(1) Hopf, αὐτ. σελ. 350.

λιγωστῆς καὶ Δαμαλᾶ εἴς τινα Γουλιέλμον ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Δελαρὸς τῶν Ἀθηνῶν νυμφευθέντα μίαν τῶν ἀδελφῶν του.

—o—

ΜΑΡΤΙΝΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΣ

ΒΑΡΩΝΟΣ ΤΟΥ ΔΑΜΑΛΑ

1324 - 1345

Ἡ τελευταία βαρωνὶς Ζακελίνη ἢ Ἰακωβίνη Δελαρὸς δισεγγόνη τοῦ Γουλιέλμου, ἐνυμφεύθη τὸν ἰσχυρὸν δυνάστην τῆς Χίου Μαρτῖνον Ζαχαρίαν, ὅστις δικαιώματι τῆς συζύγου αὐτοῦ ἐγένετο τῷ 1324 βαρῶνος τῆς Βελιγωστῆς καὶ Δαμαλᾶ. Ὁ Μαρτῖνος Ζαχαρίας, ἐκθρονισθεὶς τῆς Χίου ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ νεωτέρου τῷ 1329, διετέλει αἰχμάλωτος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐλευθερωθεὶς δὲ ἐν ἔτει 1338 διέτριβεν ἐν Πελοποννήσῳ. Μετὰ ταῦτα προσετέθη εἰς τὸν πρὸς ἅλωσιν τῆς Σμύρνης ἐκστρατεύσαντα σταυροφορικὸν στρατὸν, ἔνθα γενναίως πολεμῶν ἐφονεύθη τῇ 15 Ἰανουαρίου 1345.

Ἐν τῇ ἐμῇ συλλογῇ κέκτημαι τὸ ἑξῆς μοναδικὸν δηνάριον τοῦ Δαμαλᾶ.

39. Α· CASTE DAMALA· Πύργωμα.
Ὀπ. ✠ CASTE DAMALA Σταυρός. — Κρᾶμα.

Τὸ περιγραφὲν νόμισμα δὲν φέρει τὸ ὄνομα τοῦ κόψαντος αὐτὸ ἄρχοντος, ἐνέτυχε δ' ἐν τῷ αὐτῷ εὑρήματι ἐν ᾧ ὑπῆρχον καὶ τὰ τῆς Χίου δηνάρια τοῦ Μαρτίνου Ζαχαρία τὰ ἔχοντα τὸν χαρακτῆρα τῶν δηναρίων τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀχαΐας καὶ τῶν δουκῶν τῶν Ἀθηνῶν. Πέποιθα λοιπὸν ὅτι καὶ τὸ δηνάριον τοῦ Δαμαλᾶ ὡς καὶ τὸ τῆς Χίου ἐκόπησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Μαρτίνου Ζαχαρία ἵνα κυκλοφορῶσιν εἰς τὰς ἐν Πελοποννήσῳ κτήσεις αὐτοῦ. Ὁ κ. Βικέντιος Promis (1) φρονεῖ ὅτι τὸ νόμισμα τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸν Κεντηρίωνα υἱὸν τοῦ Μαρτίνου, καὶ ἐκόπη μεταξὺ τοῦ 1364 καὶ 1380. Ἀλλ' ἡ ἀπόδοσις αὕτη εἶναι κατ' ἐμὴν γνώμην ὅλως ἀπαράδεκτος, ἐπειδὴ ὑπερμεσοῦντος τοῦ ΙΔ' αἰῶνος ἐν οὐδενὶ νομισματοκοπείῳ τῆς Ἑλλάδος ἐκόπτοντο πλέον νομίσματα, ἐν δὲ τῷ νομισματοκοπείῳ τῆς Γλαρέντσας, ὅπερ ἐξηκολούθει ἐργαζόμενον, ὡς παρετήρησα ἐν τῇ ἐμῇ πραγματείᾳ περὶ τῶν νομισμάτων τοῦ Ροβέρτου τοῦ ἐξ Ἀνδηγαυῶν, ἐκόπτοντο μὲν ἄλλα νομίσματα παντοῖα, ἀλλ' ἡ χάραξις τῶν δηναρίων τορνεσίων εἶχε τελέως παραμεληθῇ (2). Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἐκ τῆς κατεργασίας καταδείκνυται ὅτι τὸ δηνάριον τοῦ Δαμαλᾶ εἶναι νόμισμα κοπὲν πρὸ τοῦ ἔτους 1330, διότι τὰ μετὰ ταῦτα κοπέντα δηνάρια τορνέσια εἶναι κακῶς κεχαραγμένα καὶ βάρβαρα.

---

(1) Tavole sinottiche delle monete battute in Italia e da Italiani al estero, Torino, 1869, σελ. 99.

(2) Ἀνέκδοτα νομίσματα κοπέντα ἐν Γλαρέντσᾳ κατὰ μίμησιν τῶν ἐνετικῶν ὑπὸ Ροβέρτου τοῦ ἐξ Ἀνδηγανῶν, σελ. 12.

Γ'.

ΔΟΥΚΕΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΓΟΥΙΔΩΝ Β'.

1287 - 1308

'Αποθανόντος τῷ 1287 τοῦ Γουλιέλμου Δελαρὸς, διάδοχος τῆς δουκείας 'Αθηνῶν ἐγένετο ὁ μονογενὴς αὐτοῦ υἱὸς Γουΐδων Β'. ὅστις ἀνῆλιξ ὢν ἐκηδεμονεύετο ὑπὸ τῆς μητρὸς 'Ελένης, κατεχούσης τὴν ἀρχὴν ὡς ἐπιτρόπου μέχρι τοῦ ἔτους 1291. Συζευχθεῖσα ὅμως κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ 'Ελένη εἰς δεύτερον γάμον Οὔγωνα τὸν ἐκ Βριέννης προσεκτήσατο μὲν διὰ τῆς παρ' αὐτοῦ παραχωρήσεως τὰ ἐπὶ τοῦ ἡμίσεος τιμαρίου τῆς Καρυταίνης κυριαρχικὰ δικαιώματα, ἀνέθηκε δὲ τῷ συζύγῳ τὴν ἐπὶ τοῦ δουκάτου 'Αθηνῶν κηδεμονίαν τοῦ Γουΐδωνος μέχρι τῆς ἐνηλικιότητος αὐτοῦ (1). 'Ο Γουΐδων ἀνεκηρύχθη ὡς ἐνῆλιξ τῷ 1294 ἐν Θήβαις καὶ προεχειρίσθη αὐτόθι κατὰ τὸν 'Ιούνιον εἰς ἱππότην μέσῳ μεγάλων πανηγύρεων ἃς ἐπὶ τὸ μυθιστορικώτερον περιγράφει ὁ Muntaner (2). Πρὸς αὐτὸν δ' ἔτι αὐτόθι διαμένοντα ἐστάλησαν πρέσβεις παρὰ τῆς 'Ισαβέλλης

(1) Hopf, ἔνθ. ἀνωτ., σελ. 347.
(2) Hopf, ἔνθ. ἀν. σελ. 349.

Βιλλαρδουίνου, προτεινούσης αὐτῷ εἰς γάμον τὴν θυγατέρα Ματθίλδην, παῖδα ἔτι οὖσαν, φέρουσαν προῖκα τὴν καστελλανίαν τῆς Καλαμάτας· ὁ δὲ Γουΐδων προθύμως συνήνεσεν εἰς τὸν προσοδοφόρον τοῦτον γάμον, ὃν ἐπεκύρωσε τῇ 18 Ἀπριλίου 1300 καὶ ὁ τέως εἰς αὐτὸν ἀντιτιθέμενος χάριν ἰδίων σκοπῶν Κάρολος Β΄ ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως. Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1303 ὁ Γουΐδων προσκληθεὶς εἰς Βοστίτσαν ὑπὸ Φιλίππου τοῦ ἐκ Σαβαυδίας, τοῦ διὰ τοῦ γάμου αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἰσαβέλλης Βιλλαρδουίνου γενομένου κυρίου τῆς ἡγεμονείας τῆς Ἀχαΐας, ἔδωκεν αὐτῷ τὸν ὅρκον τῆς ὑποτελείας διὰ τὰς Ἀθήνας, τὸ Ἄργος, τὸ Ναύπλιον καὶ τὴν Καλαμάταν (1).

Διορισθεὶς ὁ Γουΐδων ὑπὸ Κωνσταντίνου Ἀγγέλου, δεσπότου τῆς Θεσσαλίας καὶ πρὸς μητρὸς θείου του, κηδεμὼν τοῦ ἀνήλικος υἱοῦ του Ἰωάννου Β΄, μετέβη εἰς Ὑπάτην, ρυθμίσας δὲ πάντα τὰ τῆς δεσποτείας μετὰ τάξεως μεγίστης, ἐπέστρεψεν εἰς Θήβας περὶ τὰ τέλη τοῦ 1303. Ἀλλὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος 1304 ἔμαθεν ὅτι ἡ δέσποινα τῆς Ἠπείρου Ἄννα κατέλαβεν αἴφνης τὸ φρούριον Φανάριον, κείμενον κατὰ τὸν Πίνδον ἐπὶ τῆς εἰς Ἰωάννινα ἀγούσης ὁδοῦ. Τότε ὁ Γουΐδων συνήγαγεν ἅπαντα τὸν στρατόν του, συνεκάλεσε δὲ καὶ τοὺς ὑποτελεῖς αὐτοῦ, οἵτινες ἔδραμον πάραυτα καὶ συνεκεντρώθησαν πάντες ἐν Δομοκῷ, ὅπου συνέστη στρατὸς συγκείμενος ἐκ τεσσαράκοντα ὡς ἔγγιστα χιλιάδων πεζῶν καὶ ἱππέων, ὁ πολυαριθμότατος δηλαδὴ καὶ λαμπρότατος στρατὸς ὅσων ἠδυνήθησαν ποτὲ νὰ συγκροτήσωσιν οἱ Φράγκοι ἐν Ἑλλάδι. Ἐπὶ κεφαλῆς τηλικαύτης δυνάμεως τεθεὶς ὁ Γουΐδων κατεπτόησε τὴν Ἄνναν, ἥτις ἠναγκάσθη ν᾽ ἀποδώσῃ τὸ φρούριον καὶ νὰ πληρώσῃ χρηματικὴν ἀποζημίωσιν· περιώρισε δ᾽ αὐτὴν διὰ συνθήκης νὰ ἐμμείνῃ τὸ ἑξῆς εἰς τὰ καθεστῶτα. Ἐξηκολούθει δὲ μέχρι τῆς

(1) Hopf, ἔνθ. ἀν. σελ. 353.

τελευτῆς αὐτοῦ ὁ Γουΐδων φροντίζων περὶ τῶν συμφερόντων τοῦ κηδεμονευομένου δεσπότου κυβερνῶν καὶ διεξάγων τὰ πάντα μετὰ πατρικῆς στοργῆς.

Ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Γουΐδωνος Β′ τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν εὑρίσκετο ἐν μεγάλῃ ἀκμῇ. Τὰ μὲν ἔσοδα ἦσαν εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν, ἡ δὲ χώρα παρεῖχε σῖτον οὐ μόνον ἀρκοῦντα πρὸς διατροφὴν τῶν κατοίκων, ἀλλὰ καὶ ἐξαγόμενον εἰς Εὔβοιαν. Ἡ αὐλὴ τοῦ δουκὸς ὑπερέβαινε κατὰ τὴν λαμπρότητα ἁπάσας τὰς ἄλλας τῶν ὁμόρων δυναστῶν καὶ παρ᾽ αὐτῇ διέμενον πολυάριθμοι ἱππόται οἵτινες ἐλογίζοντο οἱ εὐγενέστατοι τῆς οἰκουμένης.

Ὁ Γουΐδων συνήθως διέμενεν ἐν Θήβαις, δὲν εἶχεν ὅμως ἀμελήσει καὶ τὰς Ἀθήνας· κατὰ δὲ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ βίου αὐτοῦ διορισθεὶς ὑπὸ Φιλίππου τοῦ ἐκ Τάραντος τοποτηρητὴς τῆς Ἀχαΐας (1307 - 1308) ἠναγκάσθη νὰ διαμένῃ ἑκάστοτε καὶ ἐν Καλαμάτᾳ. Ἀπέθανε δ᾽ ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ὀκτωβρίου 1308, ταφεὶς τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Δαφνίου ἐν τοῖς τάφοις τῶν προγόνων του (1).

Τὰ νομίσματα τοῦ Γουΐδωνος τὰ κοπέντα πρὸ τῆς ἐνηλικιότητος αὐτοῦ διαιροῦνται εἰς δύο κατηγορίας· ά) εἰς ἀνώνυμα νομίσματα κοπέντα κακὰ τὴν διάρκειαν τῆς κηδεμονίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἑλένης καὶ β′) εἰς νομίσματα ἅτινα ἐκόπησαν διαρκούσης τῆς κηδεμονίας Οὔγωνος τοῦ ἐκ Βριέννης.

———o———

(1) Livre de la Conqueste, σελ. 472.

α΄. ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΚΟΠΕΝΤΑ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΗΔΕΜΟΝΙΑΝ ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ

Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς ἀνηλικιότητος τοῦ Γουΐδωνος Β΄, ὅτε οὗτος ἐπετροπεύετο ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἑλένης, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1287 ἄχρι τοῦ 1291, φρονῶ ὅτι ἐκόπησαν ἀναντιρρήτως τὰ ἑξῆς ἀνέκδοτα νομίσματα τοῦ δουκάτου Ἀθηνῶν ἅπερ δὲν φέρουσιν ὄνομα δουκός.

39. ✠ DVX ΆCTEΩΆR' Σταυρός.
"Οπ. TEBΆR'· ЄIVIS· Πύργωμα. — Κρᾶμα.
40. ✠ DVX· ΆCTEΩΆR' Σταυρός.
"Οπ. TEBΆR'· CIVIS Πύργωμα. — Κρᾶμα.
41. ✠ DVX· ΆCTEΩ·ΆR'· Σταυρός.
"Οπ. ·TEBΆR'· CIVIS· Πύργωμα. — Κρᾶμα.
42. ✠ ·DVX· ΆTENES· Σταυρός.
"Οπ. TEBΆR: CIVIS Πύργωμα. — Κρᾶμα.
43. ✠ ·DVX· ΆTENES· Σταυρός.
"Οπ. ·ThEBE: CIVIS· Πύργωμα. — Κρᾶμα.
44. ✠ ⁝DVX⁝ ΆTEИES⁝ Σταυρός.
"Οπ. ⁝ThEBЄ⁝ ЄIVIS⁝ Πύργωμα. — Κρᾶμα.
45. ✠⁝ DVX⁝ ΆTEИES⁝ Σταυρός.
"Οπ. ⁝ThEBE: ЄIVIS⁝ Πύργωμα, κάτω τοῦ ὁποίου σταυρός. — Κρᾶμα.
46. ✠ DVX· ΆЄTЄNΆR Φρούριον μετὰ τριῶν πύργων.
"Οπ. TЄBΆR ЄIVIS Φρούριον μετὰ τριῶν πύργων. Χαλκός.

ΕΛΕΝΗ ΒΑΡΩΝΙΣ ΚΑΡΥΤΑΙΝΗΣ

1291 — ;

Ἡ Ἑλένη, θυγάτηρ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου Α'. συζευχθεῖσα, καθ' ἃ προείπομεν, μετὰ τοῦ Γουλιέλμου Δελαρὸς, αὐθέντου τῆς Λεβαδείας καὶ ὕστερον διαδεχθέντος τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν τῷ 1280, ἔλαβεν ὡς προῖκα τὰ φρούρια Ζητουνίου, Γαρδικίου, Γραβιᾶς καὶ τὸ Σιδερόκαστρον. Ἀποθανὼν ὁ Γουλιέλμος Δελαρὸς τῷ 1287 κατέλιπε τὴν νεαρὰν αὐτοῦ σύζυγον κηδεμόνα τοῦ ἀνήλικος υἱοῦ των Γουΐδωνος Β', ἐπιδόξου δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν. Μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθεν ἐκ Νεαπόλεως εἰς Ἑλλάδα Οὔγων ὁ ἐκ Βριέννης, ἀπόχηρος δὲ ὢν ἦλθεν εἰς δεύτερον γάμον ἐν ἔτει 1291 μετὰ τῆς δουκίσσης Ἑλένης πρὸς ἣν παρεχώρησε τὸ ἀνῆκον αὐτῷ ἥμισυ τῆς βαρωνίας τῆς Καρυταίνης καί τινα ἐν Νεαπόλει κτήματά του, αὐτὸς δὲ ἀνέλαβε τὴν ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν κηδεμονίαν τοῦ Γουΐδωνος Β' μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1294 ἐνηλικιότητος αὐτοῦ (1).

Μετὰ ταῦτα ὁ μὲν Οὔγων ἐπιστρέψας εἰς Νεάπολιν καὶ γενναίως ὑπὲρ τοῦ Ἀνδηγαυϊκοῦ οἴκου προμαχήσας ἔπεσεν ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Γαλιάνου τῆς Σικελίας τῷ 1297 (2), ἡ δ' Ἑλένη παραμείνασα ἐν Ἑλλάδι ἦλθεν εἰς μικρὰς ἔριδας μετὰ τοῦ υἱοῦ της Γουΐδωνος καὶ διέτριβεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ βοιω-

(1) Hopf, ἔνθ. ἀν. σελ. 347.

(2) Buchon, Recherches historiques, Τόμ. Α', σελ. 272 ἐν σημ. I. πρβ. καὶ Muntaner, Chap. CXCI.

τικῇ μονῇ τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ, μνημονεύεται δὲ ὡς ζῶσα τὸ 1299 (1).

Ἡ Ἑλένη λοιπὸν ἕνεκα τοῦ μετὰ Οὔγωνος τοῦ ἐκ Βριέννης γάμου αὐτῆς προσκτησαμένη τὰ παραχωρηθέντα δικαιώματα προσέλαβε τὸν τίτλον «Κυρία τοῦ ἡμίσεος τιμαρίου τῆς Καρυταίνης» καὶ ἔκοψε τὸ ἑξῆς νόμισμα.

38. ✠ hELENA° D'I· GRA° Σταυρός.
"Οπ. CLARICTIA· S'F. Πύργωμα. — Κρᾶμα.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἀναγινώσκεται οὕτω HELENA DeI GRAtia CLARICTIAe Semis Feudi (Domina).

——o——

β'. ΒΑΡΩΝΙΑ ΒΕΛΙΓΩΣΤΗΣ ΚΑΙ ΔΑΜΑΛΑ

Ἡ Βελιγωστὴ ἢ Βελιγοὺρτ ἐν Λακωνίᾳ ἦτο ἡ βυζαντινὴ Χριστιανούπολις, ἱδρυθεῖσα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Μεγαλοπόλεως, ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τοῦ πρώτου αὐτῆς δυνάστου Ματθαίου de Valaincourt (1209). Ὁ Ματθαῖος Β' ἀποθανὼν πρὸ τοῦ 1264 ἐκληροδότησε τὴν βαρωνίαν τῆς Βε-

(1) Hopf, αὐτ. σελ. 350.

λιγωστῆς καὶ Δαμαλᾶ εἴς τινα Γουλιέλμον ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Δελαρὸς τῶν Ἀθηνῶν νυμφευθέντα μίαν τῶν ἀδελφῶν του.

—o—

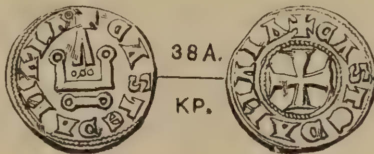
ΜΑΡΤΙΝΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΣ

ΒΑΡΩΝΟΣ ΤΟΥ ΔΑΜΑΛΑ

1324 - 1345

Ἡ τελευταία βαρωνὶς Ζακελίνη ἢ Ἰακωβίνη Δελαρὸς δισεγγόνη τοῦ Γουλιέλμου, ἐνυμφεύθη τὸν ἰσχυρὸν δυνάστην τῆς Χίου Μαρτῖνον Ζαχαρίαν, ὅστις δικαιώματι τῆς συζύγου αὐτοῦ ἐγένετο τῷ 1324 βαρῶνος τῆς Βελιγωστῆς καὶ Δαμαλᾶ. Ὁ Μαρτῖνος Ζαχαρίας, ἐκθρονισθεὶς τῆς Χίου ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ νεωτέρου τῷ 1329, διετέλει αἰχμάλωτος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐλευθερωθεὶς δὲ ἐν ἔτει 1338 διέτριβεν ἐν Πελοποννήσῳ. Μετὰ ταῦτα προσετέθη εἰς τὸν πρὸς ἅλωσιν τῆς Σμύρνης ἐκστρατεύσαντα σταυροφορικὸν στρατὸν, ἔνθα γενναίως πολεμῶν ἐφονεύθη τῇ 15 Ἰανουαρίου 1345.

Ἐν τῇ ἐμῇ συλλογῇ κέκτημαι τὸ ἑξῆς μοναδικὸν δηνάριον τοῦ Δαμαλᾶ.

39. **Α· CΑSTΘ DΑΜΑLΑ◦** Πύργωμα.
Ὀπ. ✠ CΑSTΑ DΑΜΑLΑ Σταυρός. — Κρᾶμα.

Τὸ περιγραφὲν νόμισμα δὲν φέρει τὸ ὄνομα τοῦ κόψαντος αὐτὸ ἄρχοντος, ἐνέτυχε δ' ἐν τῷ αὐτῷ εὑρήματι ἐν ᾧ ὑπῆρχον καὶ τὰ τῆς Χίου δηνάρια τοῦ Μαρτίνου Ζαχαρία τὰ ἔχοντα τὸν χαρακτῆρα τῶν δηναρίων τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀχαΐας καὶ τῶν δουκῶν τῶν Ἀθηνῶν. Πέποιθα λοιπὸν ὅτι καὶ τὸ δηνάριον τοῦ Δαμαλᾶ ὡς καὶ τὸ τῆς Χίου ἐκόπησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Μαρτίνου Ζαχαρία ἵνα κυκλοφορῶσιν εἰς τὰς ἐν Πελοποννήσῳ κτήσεις αὐτοῦ. Ὁ κ. Βικέντιος Promis (1) φρονεῖ ὅτι τὸ νόμισμα τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸν Κεντηρίωνα υἱὸν τοῦ Μαρτίνου, καὶ ἐκόπη μεταξὺ τοῦ 1364 καὶ 1380. Ἀλλ' ἡ ἀπόδοσις αὕτη εἶναι κατ' ἐμὴν γνώμην ὅλως ἀπαράδεκτος, ἐπειδὴ ὑπερμεσοῦντος τοῦ ΙΔ' αἰῶνος ἐν οὐδενὶ νομισματοκοπείῳ τῆς Ἑλλάδος ἐκόπτοντο πλέον νομίσματα, ἐν δὲ τῷ νομισματοκοπείῳ τῆς Γλαρέντσας, ὅπερ ἐξηκολούθει ἐργαζόμενον, ὡς παρετήρησα ἐν τῇ ἐμῇ πραγματείᾳ περὶ τῶν νομισμάτων τοῦ Ροβέρτου τοῦ ἐξ Ἀνδηγαυῶν, ἐκόπτοντο μὲν ἄλλα νομίσματα παντοῖα, ἀλλ' ἡ χάραξις τῶν δηναρίων τορνεσίων εἶχε τελέως παραμεληθῇ (2). Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἐκ τῆς κατεργασίας καταδείκνυται ὅτι τὸ δηνάριον τοῦ Δαμαλᾶ εἶναι νόμισμα κοπὲν πρὸ τοῦ ἔτους 1330, διότι τὰ μετὰ ταῦτα κοπέντα δηνάρια τορνέσια εἶναι κακῶς κεχαραγμένα καὶ βάρβαρα.

---

(1) Tavole sinottiche delle monete battute in Italia e da Italiani al estero, Torino, 1869, σελ. 99.

(2) Ἀνέκδοτα νομίσματα κοπέντα ἐν Γλαρέντσᾳ κατὰ μίμησιν τῶν ἐνετικῶν ὑπὸ Ροβέρτου τοῦ ἐξ Ἀνδηγανῶν, σελ. 12.

Γ'.

ΔΟΥΚΕΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΓΟΥΙΔΩΝ Β'.

1287 - 1308

Ἀποθανόντος τῷ 1287 τοῦ Γουλιέλμου Δελαρὸς, διάδοχος τῆς δουκείας Ἀθηνῶν ἐγένετο ὁ μονογενὴς αὐτοῦ υἱὸς Γουΐδων Β'. ὅστις ἀνῆλιξ ὢν ἐκηδεμονεύετο ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἑλένης, κατεχούσης τὴν ἀρχὴν ὡς ἐπιτρόπου μέχρι τοῦ ἔτους 1291. Συζευχθεῖσα ὅμως κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ Ἑλένη εἰς δεύτερον γάμον Οὔγωνα τὸν ἐκ Βριέννης προσεκτήσατο μὲν διὰ τῆς παρ' αὐτοῦ παραχωρήσεως τὰ ἐπὶ τοῦ ἡμίσεος τιμαρίου τῆς Καρυταίνης κυριαρχικὰ δικαιώματα, ἀνέθηκε δὲ τῷ συζύγῳ τὴν ἐπὶ τοῦ δουκάτου Ἀθηνῶν κηδεμονίαν τοῦ Γουΐδωνος μέχρι τῆς ἐνηλικιότητος αὐτοῦ (1). Ὁ Γουΐδων ἀνεκηρύχθη ὡς ἐνῆλιξ τῷ 1294 ἐν Θήβαις καὶ προεχειρίσθη αὐτόθι κατὰ τὸν Ἰούνιον εἰς ἱππότην μέσῳ μεγάλων πανηγύρεων ἃς ἐπὶ τὸ μυθιστορικώτερον περιγράφει ὁ Muntaner (2). Πρὸς αὐτὸν δ' ἔτι αὐτόθι διαμένοντα ἐστάλησαν πρέσβεις παρὰ τῆς Ἰσαβέλλης

(1) Hopf, ἔνθ. ἀνωτ., σελ. 347.
(2) Hopf, ἔνθ. ἀν. σελ. 349.

Βιλλαρδουΐνου, προτεινούσης αὐτῷ εἰς γάμον τὴν θυγατέρα Ματθίλδην, παῖδα ἔτι οὖσαν, φέρουσαν προῖκα τὴν καστελλανίαν τῆς Καλαμάτας· ὁ δὲ Γουΐδων προθύμως συνήνεσεν εἰς τὸν προσοδοφόρον τοῦτον γάμον, ὃν ἐπεκύρωσε τῇ 18 Ἀπριλίου 1300 καὶ ὁ τέως εἰς αὐτὸν ἀντιτιθέμενος χάριν ἰδίων σκοπῶν Κάρολος Β' ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως. Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1303 ὁ Γουΐδων προσκληθεὶς εἰς Βοστίτσαν ὑπὸ Φιλίππου τοῦ ἐκ Σαβαυδίας, τοῦ διὰ τοῦ γάμου αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἰσαβέλλης Βιλλαρδουΐνου γενομένου κυρίου τῆς ἡγεμονείας τῆς Ἀχαΐας, ἔδωκεν αὐτῷ τὸν ὅρκον τῆς ὑποτελείας διὰ τὰς Ἀθήνας, τὸ Ἄργος, τὸ Ναύπλιον καὶ τὴν Καλαμάταν (1).

Διορισθεὶς ὁ Γουΐδων ὑπὸ Κωνσταντίνου Ἀγγέλου, δεσπότου τῆς Θεσσαλίας καὶ πρὸς μητρὸς θείου του, κηδεμὼν τοῦ ἀνήλικος υἱοῦ του Ἰωάννου Β', μετέβη εἰς Ὑπάτην, ῥυθμίσας δὲ πάντα τὰ τῆς δεσποτείας μετὰ τάξεως μεγίστης, ἐπέστρεψεν εἰς Θήβας περὶ τὰ τέλη τοῦ 1303. Ἀλλὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος 1304 ἔμαθεν ὅτι ἡ δέσποινα τῆς Ἠπείρου Ἄννα κατέλαβεν αἴφνης τὸ φρούριον Φανάριον, κείμενον κατὰ τὸν Πίνδον ἐπὶ τῆς εἰς Ἰωάννινα ἀγούσης ὁδοῦ. Τότε ὁ Γουΐδων συνήγαγεν ἅπαντα τὸν στρατόν του, συνεκάλεσε δὲ καὶ τοὺς ὑποτελεῖς αὐτοῦ, οἵτινες ἔδραμον παραυτὰ καὶ συνεκεντρώθησαν πάντες ἐν Δομοκῷ, ὅπου συνέστη στρατὸς συγκείμενος ἐκ τεσσαράκοντα ὡς ἔγγιστα χιλιάδων πεζῶν καὶ ἱππέων, ὁ πολυαριθμότατος δηλαδὴ καὶ λαμπρότατος στρατὸς ὅσων ἠδυνήθησαν ποτὲ νὰ συγκροτήσωσιν οἱ Φράγκοι ἐν Ἑλλάδι. Ἐπὶ κεφαλῆς τηλικαύτης δυνάμεως τεθεὶς ὁ Γουΐδων κατεπτόησε τὴν Ἄνναν, ἥτις ἠναγκάσθη ν' ἀποδώσῃ τὸ φρούριον καὶ νὰ πληρώσῃ χρηματικὴν ἀποζημίωσιν· περιώρισε δ' αὐτὴν διὰ συνθήκης νὰ ἐμμείνῃ τὸ ἑξῆς εἰς τὰ καθεστῶτα. Ἐξηκολούθει δὲ μέχρι τῆς

(1) Hopf, ἔνθ. ἀν. σελ. 353.

τελευτῆς αὐτοῦ ὁ Γουΐδων φροντίζων περὶ τῶν συμφερόντων τοῦ κηδεμονευομένου δεσπότου κυβερνῶν καὶ διεξάγων τὰ πάντα μετὰ πατρικῆς στοργῆς.

Ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Γουΐδωνος Β′ τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν εὑρίσκετο ἐν μεγάλῃ ἀκμῇ. Τὰ μὲν ἔσοδα ἦσαν εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν, ἡ δὲ χώρα παρεῖχε σῖτον οὐ μόνον ἀρκοῦντα πρὸς διατροφὴν τῶν κατοίκων, ἀλλὰ καὶ ἐξαγόμενον εἰς Εὔβοιαν. Ἡ αὐλὴ τοῦ δουκὸς ὑπερέβαινε κατὰ τὴν λαμπρότητα ἁπάσας τὰς ἄλλας τῶν ὁμόρων δυναστῶν καὶ παρ' αὐτῇ διέμενον πολυάριθμοι ἱππόται οἵτινες ἐλογίζοντο οἱ εὐγενέστατοι τῆς οἰκουμένης.

Ὁ Γουΐδων συνήθως διέμενεν ἐν Θήβαις, δὲν εἶχεν ὅμως ἀμελήσει καὶ τὰς Ἀθήνας· κατὰ δὲ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ βίου αὐτοῦ διορισθεὶς ὑπὸ Φιλίππου τοῦ ἐκ Τάραντος τοποτηρητὴς τῆς Ἀχαΐας (1307 - 1308) ἠναγκάσθη νὰ διαμένῃ ἑκάστοτε καὶ ἐν Καλαμάτᾳ. Ἀπέθανε δ' ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ὀκτωβρίου 1308, ταφεὶς τὴν ἑπομένην ἡμέραν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Δαφνίου ἐν τοῖς τάφοις τῶν προγόνων του (1).

Τὰ νομίσματα τοῦ Γουΐδωνος τὰ κοπέντα πρὸ τῆς ἐνηλικιότητος αὐτοῦ διαιροῦνται εἰς δύο κατηγορίας· ά) εἰς ἀνώνυμα νομίσματα κοπέντα κακὰ τὴν διάρκειαν τῆς κηδεμονίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἑλένης καὶ ϐ′) εἰς νομίσματα ἅτινα ἐκόπησαν διαρκούσης τῆς κηδεμονίας Οὔγωνος τοῦ ἐκ Βριέννης.

———o———

(1) Livre de la Conqueste, σελ. 472.

α'. ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΚΟΠΕΝΤΑ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΗΔΕΜΟΝΙΑΝ ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ

Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς ἀνηλικιότητος τοῦ Γουΐδωνος Β', ὅτε οὗτος ἐπετροπεύετο ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἑλένης, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1287 ἄχρι τοῦ 1291, φρονῶ ὅτι ἐκόπησαν ἀναντιρρήτως τὰ ἑξῆς ἀνέκδοτα νομίσματα τοῦ δουκάτου Ἀθηνῶν ἅπερ δὲν φέρουσιν ὄνομα δουκός.

39. ✠ DVX ĀCTENĀR' Σταυρός.
"Οπ. TEBĀR'· CIVIS· Πύργωμα. — Κρᾶμα.

40. ✠ DVX· ĀCTENĀR' Σταυρός.
"Οπ. TEBĀR'· CIVIS Πύργωμα. — Κρᾶμα.

41. ✠ DVX· ĀCTEN·ĀR'· Σταυρός.
"Οπ. ·TEBĀR'· CIVIS· Πύργωμα. — Κρᾶμα.

42. ✠ ·DVX· ĀTENES· Σταυρός.
"Οπ. TEBĀR: CIVIS Πύργωμα. — Κρᾶμα.

43. ✠ ·DVX· ĀTENES· Σταυρός.
"Οπ. ·ThEBE: CIVIS· Πύργωμα. — Κρᾶμα.

44. ✠ ⁝DVX⁝ ĀTENES⁝ Σταυρός.
"Οπ. ⁝ThEBE⁝ CIVIS⁝ Πύργωμα. — Κρᾶμα.

45. ✠⁝ DVX⁝ ĀTENES⁝ Σταυρός.
"Οπ. ⁝ThEBE: CIVIS⁝ Πύργωμα, κάτω τοῦ ὁποίου σταυρός. — Κρᾶμα.

46. ✠ DVX· ĀCTENĀR Φρούριον μετὰ τριῶν πύργων.
"Οπ. TEBĀR CIVIS Φρούριον μετὰ τριῶν πύργων. Χαλκός.

'Αλλὰ διατί δὲν φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ δουκὸς τ' ἀνωτέρω περιγραφέντα νομίσματα; Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ Ἑλένη ἐκ προθέσεως παρέλειψε τὸ τοῦ νεαροῦ ἡγεμόνος ὄνομα, ἀφοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγχαράξῃ ἐπ' αὐτῶν τὸ ἴδιον ἑαυτῆς ὡς δουκίσσης. Εἰς τὴν εἰκασίαν ταύτην ἐνισχυόμεθα ἔτι μᾶλλον βλέποντες ὅτι ἡ Ἑλένη φιλοδόξως ἐξήσκησε βραδύτερον τὸ δικαίωμα τοῦ κόπτειν νομίσματα ὡς βαρωνὶς τοῦ μικροτάτου τιμαρίου της ἐπὶ τοῦ ἡμίσεος τῆς Καρυταίνης.

—o—

ϐ'. ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΚΟΠΕΝΤΑ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΗΔΕΜΟΝΙΑΝ ΟΥΓΩΝΟΣ ΤΟΥ ΕΚ ΒΡΙΕΝΝΗΣ.

Οὔγων ὁ ἐκ Βριέννης ἀνέλαβε κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ ἔτους 1292 τὴν κηδεμονίαν τοῦ Γουΐδωνος, ἥτις καὶ παρετάθη μέχρι τῶν πρώτων μηνῶν τοῦ 1294. Γνωρίζοντες δ' ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι ὁ νεαρὸς δοὺξ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἐπωνομάζετο κοινῶς Γουϊῶτος (Gujot), ἀποδίδομεν πεποιθότως εἰς τὴν δευτέραν περίοδον τῆς ἀνηλικιότητος αὐτοῦ τὰ ἑξῆς νομίσματα, ἅπερ συμφώνως πρὸς τὴν ἱστορίαν φέροντα τὸ ὑποκοριστικὸν ὄνομα τοῦ δουκὸς Ἀθηνῶν Γουΐδωνος Β', πιστεύομεν κοπέντα ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος αὐτοῦ Οὔγωνος τοῦ ἐκ Βριέννης.

47. ✠ ⁑ GVIOT ⁑ DVX ⁑ ATh' ⁑ Σταυρός.
'Οπ. ⁑ ThEBE ⁑ CIVIS ⁑ Πύργωμα — Κρᾶμα.

48. ✠ ⁝ GVIOT ⁝ DVX ⁝ ΠTh' ⁝ Σταυρός.
"Οπ. ⁝ ThEBE ⁝ CIVI·S ⁝ Πύργωμα. — Κρᾶμα.

49. ✠ ⁝ GVIOT ⁝ DV X ⁝ ΙΠh Σταυρός.
"Οπ. ⁝ ThEBE ⁝ CIVIS ⁝ Πύργωμα.

50. ✠ ⁝ GVIOT ⁝ DVX ⁝ ΠTh ⁝ Σταυρός· ἐν ἑκάστῃ δὲ τούτου γωνίᾳ ⁝.
"Οπ. ⁝ THEBE ⁝ CIVIS ⁝ Φρούριον μετὰ τριῶν πύργων. — Χαλκός.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο νόμισμα εἶναι τὸ αὐτὸ ὅπερ φαίνεται ἀπεικονισμένον ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ De Saulcy (1)· ἀλλὰ δύο ὅμοια κομμάτια ἐξέλαβεν ὁ σοφὸς συγγραφεὺς διὰ τὴν κακὴν αὐτῶν διατήρησιν ἀντὶ δύο διαφόρων νομισμάτων, ἀναγνοὺς ἐν μὲν τῷ πρώτῳ GVI DNS...... ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ GVIVT (sic) DVX, καὶ ἀπέδωκεν αὐτὰ εἰς τὸν Γουΐδωνα Α'.

---

(1) Numismatique des Croisades, pl. XVII, ἀρ. 3 καὶ 4.

Δ'.

ΔΥΝΑΣΤΑΙ ΤΩΝ ΣΑΛΩΝΩΝ

Ἀπὸ τῆς κατακτήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων δύο δυναστεῖαι ἦρξαν ἐν Σαλώνοις, ὧν ἡ μία Γαλλικὴ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1205 μέχρι τοῦ 1311, ἡ δὲ Ἱσπανική, διαρκέσασα ἀπὸ τοῦ 1311 μέχρι τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως.

Ὅτε ὁ βασιλεὺς τῆς Θεσσαλονίκης Βονιφάτιος ὁ ἐκ Μομφερράτου μετὰ τὴν εἰς Ἑλλάδα νικηφόρον ἐκστρατείαν του διένειμε τὰς κατακτηθείσας χώρας καὶ πόλεις εἰς τοὺς συναγωνιστὰς αὐτοῦ, μεταξὺ τούτων συγκατελέγετο καὶ ὁ Θωμᾶς Στρομογκούρτ, ὅστις ἔλαβεν ἐν τῷ μεριδίῳ του τὴν χώραν τῆς Φωκίδος μεταξὺ τοῦ κόλπου τῆς Ναυπάκτου καὶ τῶν μεσημβρινῶν κλιτύων τοῦ Παρνασσοῦ. Ἡ ἡγεμονία του ἐξετείνετο πρὸς δυσμὰς μὲν μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Αἰτωλίας, πρὸς ἀνατολὰς δὲ μέχρι τῶν ὁρίων τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Θωμᾶς λοιπὸν εἶναι ὁ ἱδρυτὴς τῆς δυναστείας τῶν Στρομογκοὺρτ, οἵτινες κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν ὑποτελεῖς τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀχαΐας, εἶτα δὲ τῶν δουκῶν τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Θωμᾶς ὥρισεν ὡς ἕδραν του τὰ Σάλωνα, εἶναι δὲ γνωστὸς ὡς πρῶτος αὐθέντης τῶν Σαλώνων καὶ ἦρξε μέχρι τοῦ 1212 ὅτε ἐφονεύθη.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ἡγεμόνευε τῶν Σαλώνων ὁ Θωμᾶς Α' οὐδ'

αὐτοὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς Ἀχαΐας πρὸς οὓς διετέλουν ὑποτελεῖς οἱ αὐθένται τῶν Σαλώνων εἶχον ἔτι ἀποκτήσει τὸ δικαίωμα τοῦ κόπτειν νομίσματα.

Κατὰ τὸ Χρονικὸν τοῦ Μωρέως Γοδοφρεῖδος Β′ ὁ Βιλλαρδουῖνος ἐκτήσατο τῷ 1217 τὸ δικαίωμα τοῦ κόπτειν νομίσματα ἕνεκα τῶν γάμων του μετὰ τῆς Ἁγνῆς ἀδελφῆς τοῦ Ροβέρτου Δὲ Κουρτεναί, λατίνου αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Πρῶτον τὸν δίδει ὁ βασιλεὺς διὰ δωρεὰν καὶ προῖκα
ὅλην τὴν Δωδεκάννησον νὰ τὴν κρατῇ ἀπ' αὖτον,
δεύτερον τὸν ἐτίμησε πρίγκηπα νὰ τὸν λέγουν,
τρίτον μέγαν Δομέστικον ὅλης τῆς Ῥωμανίας,
καὶ τέταρτον νὰ πολεμῇ εἰς τὸν τόπον τὸν ἐκράτει,
τὸ χαραγειὸν τῶν τουρνεσιῶν μετὰ τῶν δηναρίων,
τὸν τόπον, τὸν αὐθέντευε, νὰ τὸν κρατῇ ἀπ' αὖτον.

Ἀλλὰ τὴν λέξιν τοῦ χρονογράφου τουρνέσια δὲν πρέπει νὰ ἐκλάβωμεν ἐνταῦθα ὡς σημαίνουσαν τὸ εἶδος τῶν νομισμάτων, διότι, ὡς παρακατιόντες θέλομεν ἴδει, τὸ σύστημα τῶν τορνεσίων τῆς Γαλλίας εἰσήχθη βραδύτερον· ἡ λέξις σημαίνει ἐν γένει νομίσματα. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μωρέως ἔζη ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις, ὅτε τὰ τορνέσια ἐκόπτοντο ἐν πλήθει μεγάλῳ καὶ ὅτε τὸ ὄνομα τορνέσιον εἶχε καταστῇ λέξις γενικὴ δηλοῦσα τὰ χρήματα. Ἀπόδειξις τούτου ἔστω καὶ τὸ μέχρι τῆς σήμερον διασωθὲν ἐν Ζακύνθῳ ἀπόφθεγμα

Τῶν κουμέσσων τὰ τορνέζια, τῆς μαμμῆς, τοῦ μυλωνᾶ
καὶ τῶν σταροπουλητάδων εἶν' ἀράχνη καὶ κλωνά.

Καὶ νῦν ἔτι ὁ λαὸς λέγων ἄσπρα, γρόσια, γαζέτας, σολδία, παράδες, λεπτά, δὲν ἐννοεῖ ὡρισμένον τι εἶδος νομίσματος, ἀλλὰ

γενικῶς χρήματα. Δὲν πρόκειται λοιπὸν ἐνταῦθα περὶ τορνεσίων, ὧν ἡ χάραξις ἤρξατο μετὰ τὸ ἔτος 1250, ἀλλὰ περὶ τοῦ κυριαρχικοῦ δικαιώματος τῆς νομισματοκοπίας. Ἐπειδὴ δ' ἐκ τῶν πρὸ τοῦ ἔτους 1250 κοπέντων νομισμάτων ἐν Κορίνθῳ καὶ Γλαρέντσᾳ δὲν φαίνεται πιθανὸν ὅτι τινὰ ἐξ αὐτῶν ἐκόπησαν ὑπὸ Γοδοφρείδου Β', ἀλλ' ὅτι ταῦτα πάντα ἐκόπησαν ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ διαδόχου Γουλιέλμου τοῦ Βιλλαρδουΐνου, ἕπεται ὅτι ὁ Θωμᾶς Α' ὅστις ἐφονεύθη πρὸ τῆς εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἀχαΐας ἀναγορεύσεως τοῦ Γοδοφρείδου Β' δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔκοψε νομίσματα. Ἐξαιρουμένου δὲ τοῦ Θωμᾶ Α' ἐκ τῆς νομισματικῆς σειρᾶς τῶν δυναστῶν τῶν Σαλώνων, ἔρχεται κατ' ἀκολουθίαν ὁ Θωμᾶς Β'.

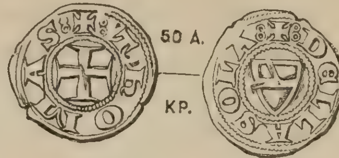
——o——

ΘΩΜΑΣ Β'.

Τὸν Θωμᾶν Α' διεδέξατο ὁ Θωμᾶς Β' ὅστις συνεζεύχθη μετά τινος ἀνεψιᾶς τοῦ Γουλιέλμου Βιλλαρδουΐνου, ἐξ ἧς ἔσχεν υἱὸν ὀνόματι Γουλιέλμον καὶ δύο θυγατέρας. Ὁ Θωμᾶς Β' συνετάχθη μετὰ τοῦ μεγάλου κύρι Ἀθηνῶν Γουΐδωνος Α' καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῦ συμμάχων εἰς τὸν κατὰ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας πόλεμον, μετὰ δὲ τὴν κοινὴν αὐτῶν καταστροφὴν τὴν ἐπελθοῦσαν ἐν τῇ μάχῃ τῇ γενομένῃ παρὰ τὸ ὄρος Καρύδι τῷ 1258, ὁ Θωμᾶς παρέστη μετά τε τοῦ Γουΐδωνος καὶ τῶν λοιπῶν εἰς Νίκλι, ὅπως αἰτήσηται τὴν χάριν παρὰ τοῦ νικητοῦ αὐτῶν

ἐπικυριάρχου. Ἄλλας εἰδήσεις περὶ τοῦ Θωμᾶ Β′ δὲν ἔχομεν, οὐδὲ εἶναι γνωστὸς ὁ χρόνος τῆς τελευτῆς αὐτοῦ.

Εἰς τὸν Θωμᾶν Β′ ἀνήκει τὸ ἀκόλουθον δηνάριον.

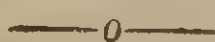
50 Α. ✠ ⁝ TħOMAS ⁝ Σταυρός.

Ὀπ. ✠ ⁝ DELLA SOLA ⁝ Θυρεὸς διατεμνόμενος ὁριζοντίως ὑπὸ ταινίας.— Κρᾶμα.

Τὸ δηνάριον τοῦτο ἐκόπη πρὸ τοῦ ἔτους 1250, ὅτε εἰσήχθη ὑπὸ Γουλιέλμου τοῦ Βιλλαρδουΐνου τὸ νομισματικὸν σύστημα τῶν δηναρίων τορνεσίων τῆς Γαλλίας· διὸ βλέπομεν τὸν θυρεὸν ἀντὶ τοῦ πυργώματος, ὅπερ στερεοτύπως παρουσιάζουσι τὰ μετὰ ταῦτα ὑπὸ πάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀχαΐας καὶ τῶν δουκῶν τῶν Ἀθηνῶν κοπτόμενα νομίσματα. Ὅθεν ἀνενδοιάστως δύναται ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸν Θωμᾶν Β′.

Τὰ δὲ δηνάρια τορνέσια τὰ κοπέντα ἐν Γλαρέντσᾳ, Θήβαις καὶ Ναυπάκτῳ εἶναι ἐντελὴς ἀπομίμησις τῶν ἐκ κράματος νομισμάτων τοῦ Λουδοβίκου Θ′ βασιλέως τῆς Γαλλίας τῶν φερόντων κύκλῳ τοῦ πυργώματος TVRONVS CIVIS. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ρωμανίας τοῦ Μαρίνου Σανούδου ἀπαντῶμεν σπουδαιοτάτην τινὰ εἴδησιν ἐξ ἧς δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν πότε τὸ πρῶτον ἤρξατο ἡ χάραξις τῶν τορνεσίων ἐν Ἀχαΐᾳ. Ὁ Σανοῦδος διηγεῖται ὅτι κατὰ Μάϊον τοῦ 1249, ὅτε ὁ βασιλεὺς Λουδοβῖκος Θ′ εὑρίσκετο ἐν Κύπρῳ παρασκευαζόμενος πρὸς τὴν εἰς Αἴγυπτον ἐκστρατείαν του, μετέβη ἐκεῖσε ὁ Γουλιέλμος Βιλλαρδουῖνος μετὰ εἴκοσι καὶ τεσσάρων πλοίων καὶ τετρακοσίων

ἱπποτῶν ὅπως συναντηθῇ μετὰ τοῦ βασιλέως καὶ προσεφώνησεν αὐτὸν διὰ τῶν ἑξῆς λόγων· «Signor Sir, tu sei maggior Signor di me, e poi condur Gente dove vuoi e quanta vuoi senza denari: io non posso far cosi.» Il Rè li fece gratia, che 'l potesse battere Torneselli della Lega del Rè, mettendo in una libra tre onze e mezza d'argento. «Μεγαλειότατε, εἶσαι δεσπότης ἀνώτερος ἐμοῦ καὶ δύνασαι νὰ ἡγῆσαι ἀνδρῶν ἔνθα θελήσῃς καὶ ὅταν θελήσῃς ἄνευ ἀργυρίων· ἀλλ' ἐγὼ δὲν δύναμαι τοῦτο.» Ὁ βασιλεὺς παρεχώρησεν αὐτῷ τὴν χάριν νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ κόπτῃ τορνέσια κατὰ τὸ κρᾶμα τοῦ βασιλέως ἀναμιγνύων ἐν μιᾷ λίτρᾳ τρεῖς οὐγκίας καὶ ἡμίσειαν ἀργύρου» (1). Ὁ Γουλιέλμος ἐπανῆλθεν εἰς Ἀχαΐαν περὶ τὸ ἔτος 1250. Μετὰ τὸ ἔτος λοιπὸν τοῦτο ἤρξατο ἐν Γλαρέντσᾳ ἡ χάραξις τῶν νομισμάτων τῆς Ἀχαΐας τῶν φερόντων τὸν χαρακτῆρα τῶν δηναρίων τορνεσίων.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ.

Τὸν Θωμᾶν Β' διεδέξατο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γουλιέλμος κύριος τῶν Σαλώνων dominus de Salona in Romania, ἀλλ' οὔτε πότε ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν εἶναι γνωστὸν οὔτε πότε ἐτελεύτησεν. Ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Ἁγνὴ συνεζεύχθη τῇ 16 Σεπτεμβρίου

(1) Hopf, Chroniques gréco-romanes inédites ou peu connues. Berlin. 1873, σελ. 102.

1275 μετὰ τοῦ Dreux de Beaumont, κυρίου τοῦ Policeno, ὅστις ὑπῆρξεν ἐν Ἀχαΐᾳ ἀρχιστράτηγος τοῦ Καρόλου Α', βασιλέως τῆς Νεαπόλεως τῷ 1271 - 1272.

Τοῦ Γουλιέλμου δὲν εἶναι γνωστὰ νομίσματα.

——o——

ΘΩΜΑΣ Γ'.

Διάδοχος τοῦ Γουλιέλμου ἐγένετο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Θωμᾶς Γ' ὅστις ἀναφέρεται ὡς κύριος τῶν Σαλώνων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1294. Ὅτε ὁ δοὺξ τῶν Ἀθηνῶν Γουΐδων Β' μετέβη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς Γλαρέντσαν ὅπως νυμφευθῇ τὴν Ματθίλδην, μεταξὺ τῆς πολυαρίθμου αὐτοῦ συνοδίας μνημονεύεται καὶ ὁ Θωμᾶς Γ', ὅστις χαρακτηρίζεται ἐν τοῖς Χρονικοῖς τοῦ Μωρέως ὡς ὁ συνετώτατος ἀνὴρ ἁπάσης τῆς Ρωμανίας.

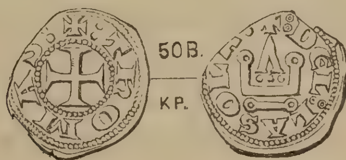
Κατὰ τὸ ἔτος 1294 καὶ 1296 ὁ Θωμᾶς διετάχθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως Καρόλου τοῦ Β' ὅπως μετὰ τοῦ ἐπικυριάρχου του Γουΐδωνος καὶ ἄλλων βαρώνων δώσωσι τὸν ὅρκον τῆς ὑποτελείας εἰς Φλωρέντιον τὸν ἐξ Αὐνωνίας ἡγεμόνα τῆς Ἀχαΐας. Ὅτε δὲ κατὰ τὸ 1303 ὁ Γουΐδων Β' εὑρίσκετο ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ διεδόθη ψευδὴς φήμη ὅτι ἐφονεύθη ἔν τινι μάχῃ, διάφοροι δὲ ἀπαιτηταὶ ἐνεφανίσθησαν ὡς κληρονόμοι, Κάρολος ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως, ἀναμένων τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἀπαισίου εἰδήσεως, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ δουκὸς διώρισεν ὡς τοποτηρητὴν τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν τὸν Θωμᾶν. Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐκστρατείαν τοῦ Γουΐδωνος εἰς Θεσσαλίαν ἠκολούθει

αὐτῷ καὶ ὁ Θωμᾶς, ὅτε δὲ ὁ δοὺξ τῶν Ἀθηνῶν ἠθέλησε ν' ἀναθέσῃ τὴν ἀρχηγίαν τῶν στρατευμάτων εἰς τὸν πρωτοστράτορα τοῦ Μωρέως Νικόλαον Γ' Σαιντομὲρ, οὗτος παρεχώρησε τὴν τιμὴν ταύτην εἰς τὸν Θωμᾶν ὡς πρεσβύτερον αὐτοῦ καὶ κάτοχον μείζονος στρατιωτικῆς ἐμπειρίας.

Τῇ 11 Αὐγούστου 1309 διωρίσθη ἀντιστρατάρχης τῆς Ἀχαΐας ἐν τῇ θέσει τοῦ Νικολάου Γ' Σαιντομὲρ καὶ ἐν συγχρόνῳ ἐγγράφῳ χαρακτηρίζεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Ser Thomas de la Sola, dominator Salone et principatus Achaye malescalcus.

Ὁ Θωμᾶς Γ', συμπολεμῶν μετὰ τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν Οὐαλτέρου τοῦ ἐκ Βριέννης, ἐφονεύθη ἐν τῇ μάχῃ τῇ παρὰ τὸν Κηφισσὸν τῇ 15 Μαρτίου 1311 καὶ μετ' αὐτοῦ κατελύθη καὶ ἡ Γαλλικὴ δυναστεία τῶν Στρομογκοὺρτ κυρίων τῶν Σαλώνων.

Εἰς τὸν Θωμᾶν Γ' ἀνήκει τὸ ἀκόλουθον δηνάριον τορνέσιον.

50 B. ✠ : THOMAS : Σταυρός.
Ὄπ. ⁝ DEL ⁝ LA SOLA ⁝ Πύργωμα. — Κρᾶμα.

Τὰ τορνέσια ὑπερμεσοῦντος τοῦ ΙΓ' αἰῶνος καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔ' ἐκόπτοντο πολυπληθῆ, ἐπειδὴ ἐκυκλοφόρουν κατὰ προτίμησιν παντὸς ἄλλου νομίσματος οὐ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσιν ἐχούσαις ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῆς Γλαρέντσας, πόλεως ἀκμαζούσης κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν διὰ τὸ ἀνθηρὸν αὐτῆς ἐμπόριον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐκτὸς τῶν δουκῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὅσοι ἄλλοι δυνάσται τῆς Ἑλλάδος ἔκοψαν νομίσματα ἀπεμιμήθησαν τὸν χαρακτῆρα τῶν

τορνεσίων, μεταξὺ δ' αὐτῶν συγκαταλέγεται καὶ ὁ Θωμᾶς Γ', οὗτινος περιεγράψαμεν ἀνωτέρω τὸ νόμισμα.

Ἔκ τινος ἐγγράφου δημοσιευθέντος ὑπὸ τοῦ κ. Σάθα (1) μανθάνομεν ὅτι μέχρι τοῦ 1301 οἱ αὐθένται τῶν Σαλώνων ἔκοπτον τὰ ἑαυτῶν νομίσματα ἐν Σαλώνοις. Τὸ ἐν λόγῳ ἔγγραφον εἶναι διαταγὴ τοῦ Καρόλου Β' βασιλέως τῆς Νεαπόλεως τῆς 20 Δεκεμβρίου 1301 ἀπευθυνομένη εἴς τινα Ραϊμοῦνδον, στρατιωτικὸν ἄρχοντα ἐν Ρωμανίᾳ. Ἐξ αὐτῆς δὲ μανθάνομεν ὅτι ὁ Θωμᾶς Γ' εἶχεν ἐν Σαλώνοις ἴδιον νομισματοκοπεῖον ἐν ᾧ ἔκοπτε τορνέσια καὶ ὅτι ὁ δοὺξ τῶν Ἀθηνῶν τῷ ἀπηγόρευσε τὴν χρῆσιν τοῦ νομισματοκοπείου τούτου· ὁ δὲ Θωμᾶς ἀπετάθη πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Νεαπόλεως αἰτούμενος τὴν ἄδειαν νὰ κόπτῃ εἰς τὸ ἑξῆς τὰ νομίσματά του ἐν τῷ νομισματοκοπείῳ τῆς Ναυπάκτου, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐπετράπη αὐτῷ.

Διὰ νὰ δοθῇ δέ τις ἰδέα πόσον σπάνια εἶναί τινα τῶν ἐν Ἑλλάδι κοπέντων τορνεσίων, ἀρκεῖ νὰ εἴπω ὅτι ἐν διαστήματι τριάκοντα ἐτῶν διῆλθον ἐκ τῶν χειρῶν μου ὑπὲρ τὰς 25,000 τοιούτων νομισμάτων εὑρεθέντων ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀλλαχοῦ κατὰ διαφόρους καιρούς. Ἐπὶ τοιαύτης λοιπὸν πληθύος ἠδυνήθην νὰ κάμω τὰς ἑξῆς παρατηρήσεις. Ἐν ἑκάστῳ παρουσιαζομένῳ εὑρήματι ὁλόκληρος σχεδὸν πάντοτε ὁ ἀριθμὸς ἀπαρτίζεται ἐκ τορνεσίων τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀχαΐας καὶ τῶν δουκῶν τῶν Ἀθηνῶν, μεταξὺ δὲ πολλῶν ἑκατοστύων ἀπαντᾶται πού καί που κανὲν κομμάτιον ἄλλου τινὸς δυνάστου. Ἐκ τῶν τορνεσίων τῆς Ἀχαΐας σπάνια εἶναι τὰ τοῦ Λουδοβίκου τοῦ ἐκ Βουργουνδίας, Φερνάνδου τοῦ ἐκ Μαϊόρκης καὶ Ροβέρτου τοῦ ἐξ Ἀνδηγαυῶν, ἐκ δὲ τῶν δουκῶν τῶν Ἀθηνῶν σπανιώτατα εἶναι τὰ κατὰ τὴν ἀνηλικιότητα τοῦ Γουΐδωνος Β' κοπέντα, ὧν ἐκ μὲν τῶν ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἑλένης κοπέντων ἔτυχον περὶ τὰ

(1) Χρονικὸν ἀνέκδοτον Γαλαξειδίου, σελ. 239.

τριάκοντα κομμάτια, εἴκοσι δὲ μόνον ἐκ τῶν κοπέντων ὑπὸ Οὔγωνος τοῦ ἐκ Βριέννης. Ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν δυναστῶν περὶ μὲν τὰ τεσσαράκοντα κομμάτια εὗρον τοῦ Ἰωάννου Β′ δεσπότου τῆς Θεσσαλίας, τριάκοντα δὲ περίπου τοῦ Ἰωάννου Β′ δεσπότου τῆς Ἠπείρου, ἀνὰ ἑπτὰ τοῦ Γεωργίου Α′ Γκίζη δυνάστου τῆς Τήνου καὶ Μαρτίνου Ζαχαρία δυνάστου τῆς Χίου καὶ ἓξ Ἑλένης βαρωνίδος τῆς Καρυταίνης. Μοναδικὰ δὲ τυγχάνουσιν ἄχρι τοῦδε τὰ δύο νομίσματα τῶν Σαλώνων τοῦ Θωμᾶ Β′ καὶ τοῦ Θωμᾶ Γ′ καὶ τὸ τορνέσιον τοῦ Δαμαλᾶ. Ἐκ τῶν παρατηρήσεων τούτων ἐξάγομεν τὸ συμπέρασμα ὅτι προϊόντος τοῦ χρόνου δύνανται γινομένων νέων εὑρημάτων ν᾽ ἀνακαλυφθῶσι νομίσματα καὶ ἄλλων δυναστῶν τῆς Ἑλλάδος τέως ἄγνωστα.

Ε'.

ΔΥΝΑΣΤΑΙ ΕΥΒΟΙΑΣ

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΙΝΟΣ

ΩΣ ΤΡΙΑΡΧΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

1255 - 1262.

Γουλιέλμος ὁ Βιλλαρδουΐνος, ὅστις διετέλεσεν ἡγεμὼν τῆς Ἀχαΐας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1245 μέχρι τοῦ 1278, ἦτο υἱὸς Γοδοφρείδου τοῦ Α' καὶ ἀδελφὸς Γοδοφρείδου τοῦ Β', ἡγεμόνων ἐπίσης καὶ τούτων τῆς Ἀχαΐας. Ἐγεννήθη δ' ἐν Καλαμάτᾳ, διὸ καὶ ἐπεκλήθη Guillaume de Calamata, Γουλιέλμος ὁ ἐκ Καλαμάτας. Ἀναφέρει ὁ Buchon ὅτι ὅτε οὗτος ἀνέλαβε τὴν ἡγεμονίαν τῷ 1246 ἦτο ἤδη νυμφευμένος μετά τινος θυγατρὸς τοῦ Nariaud de Toucy, ἐγγόνης Λουδοβίκου τοῦ Ζ' βασιλέως τῆς Γαλλίας, καὶ ὅτι τελευτησάσης τῆς πρώτης ταύτης γυναικὸς ἔγημε τῷ 1259 Ἄνναν τὴν θυγατέρα Μιχαὴλ τοῦ Β' δεσπότου τῆς Ἠπείρου, τοῦ γάμου τελεσθέντος ἐν Πάτραις. Ἀλλ' ἐκ τῆς περὶ Καρύστου ἱστορικῆς πραγματείας τοῦ Hopf(1),

(1) Ἡ περὶ Καρύστου πραγματεία τοῦ Hopf μετεφράσθη ἐκ τοῦ γερμανικοῦ παρὰ τοῦ ἡμετέρου κ. Α. Ρ Ραγκαβῆ καὶ ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Πανδώρᾳ, Τόμ. ς', φυλλάδ 131, 132 καὶ 133. Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ δ' ἐγένετο καὶ ἑτέρα μετάφρασις ὑπὸ Ἐμμανουὴλ Γαλάνη, ἐκδοθεῖσα ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει, Ἀθήνησι, 1867. Ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς, ἀνακαλύψας μετὰ ταῦτα ἐν Ἐνετίᾳ καὶ ἕτερα ἔγγραφα, πολλὰ μέρη διώρθωσεν, ὥστε μετεποίησε καὶ ἐπηύξησε τὸ πόνημά του. Οὕτω δὲ διωρθωμένον διεκοίνωσεν αὐτὸ πρὸς τὸν Sardagna ὅστις τὸ μετέφρασεν ἰταλιστὶ

μανθάνομεν ὅτι ὁ Γουλιέλμος εἶχε συζευχθῆ καὶ ἑτέραν γυναῖκα, ἀποβιώσασαν τὸ ἔτος 1255. Ἡ δευτέρα αὕτη σύζυγος ὠνομάζετο Καριντάνα, ἦτο δὲ θυγάτηρ τοῦ Ριτζάρδου δάλλε Κάρκερι, κυρίου τοῦ τρίτου μέρους τῆς Εὐβοίας, ὅθεν προῆλθον καὶ αἱ εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς χώρας ταύτης ἀξιώσεις τοῦ Γουλιέλμου Βιλλαρδουίνου.

Πρῶτος κατακτητὴς τῆς Εὐβοίας ὑπῆρξεν ὁ Φλαμανδὸς Ἰάκωβος d'Avesnes. Κατέλαβε δὲ οὗτος τὴν νῆσον τῷ 1205 ὡς τοποτηρητὴς Βονιφατίου τοῦ ἐκ Μομφερράτου, βασιλέως τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ διαιρέσας αὐτὴν εἰς τρία τιμάρια παρεχώρησε τοῖς συστρατιώταις αὐτοῦ Ραβάνῳ δάλλε Κάρκερι, Πεκοράρῳ δέϊ Πεκοράρι ἐκ Μερκανόβου καὶ Γιβέρτῳ, οὗτινος τὸ ἐπώνυμον ἀγνοεῖται, ἀλλ' ὅστις μετὰ τῶν ἄλλων δύο κατήγετο ἐκ Βερώνης. Τὸν d'Avesnes τελευτήσαντα ἐν ἔτει 1210 διεδέξατο ὁ Ράβανος δάλλε Κάρκερι, συνενώσας καὶ τὰ τρία τιμάρια ὑπὸ τὸ κράτος του. Μετὰ τὸν θάνατον τούτου τῷ 1216 μεσολαβήσει τῆς Ἑνετίας πάλιν διῃρέθη ἡ Εὔβοια εἰς τρεῖς ἀνεξαρτήτους ἀλλήλων ἡγεμονίας. Μία τούτων, περιλαμβάνουσα τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς νήσου ὅπου ἔκειτο καὶ ἡ Κάρυστος, ἐδόθη πρὸς τὴν χήραν τοῦ Ραβάνου. Τὸ δὲ βόρειον τῆς νήσου μετὰ τοῦ ἀξιολόγου φρουρίου Ὠρεοῦ, ἐδόθη πρὸς τὸν Μερῖνον καὶ Ριτζάρδον δάλλε Κάρκερι, υἱοὺς τοῦ Ρεδονδέλλου, ἀδελφοῦ τοῦ Ραβάνου. Τὸ δὲ κεντρικὸν μέρος ὅπου ἐκτίσθη ἡ πόλις Νεγρεπόντη ἢ Ἔγριπος εἰς τὴν θέσιν τῆς Χαλκίδος, ἔτυχεν εἰς Γουλιέλμον καὶ Ἀλβέρτον, υἱοὺς

καὶ ἐξέδωκεν ἐν Ἑνετίᾳ ὑπὸ τὸν ἑξῆς τίτλον· Dissertazione documentata sulla storia di Karystos nell'isola di Negroponte 1205-1470. Scritta dal Dr. Carlo Hopf, versione dal tedesco con aggiunte dell'autore fatta da G. B. de Sardagna. Venezia, 1856. Ὅθεν ἡ ἰταλικὴ μετάφρασις ἐπέχει τόπον πρωτοτύπου καὶ εἰς ταύτην μάλιστα πρέπει ν' ἀναφέρωνται οἱ μελετῶντες τὴν ἱστορικὴν ταύτην περίοδον. Ἐκ ταύτης δὲ ἠρύσθημεν καὶ ἡμεῖς τὰ γεγονότα, ἅτινα διὰ βραχέων ἐξεθέσαμεν ἐν τῷ κειμένῳ.

τοῦ προμνησθέντος Γιβέρτου. Ἕκαστος δὲ τῶν κυρίων ἑνὸς τρίτου τῆς Εὐβοίας ὠνομάσθη τρίαρχος (tertiarius). Καὶ ὁ μὲν Βονιφάτιος ὁ ἐκ Μομφερράτου παρεχώρησεν ἐξ ἀρχῆς τὴν ἐπικυριαρχίαν τῶν τιμαρίων αὐτῶν πρὸς τὸν ἡγεμόνα τοῦ Μωρέως, οἱ δὲ τρίαρχοι οὗτοι τῆς Εὐβοίας ἔλαβον δικαιώματα πατρικίων ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ τῆς Ἀχαΐας καὶ ἐξεπλήρωσαν πιστῶς τὰ τῆς ὑποταγῆς καθήκοντα, στρατεύσαντες ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ κυριάρχου των εἰς κατάκτησιν τοῦ Ἀκροκορίνθου, τῆς Ναυπλίας καὶ τῆς Μονεμβασίας.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1209 καὶ ἐφεξῆς ἡ Ἑνετία εἶχεν ἐν Εὐβοίᾳ τὸν ἑαυτῆς βάϊλον, ὡς εἶχε τοιοῦτον καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁ βάϊλος προστατεύων κατ' ἀρχὰς τὸ ἑνετικὸν ἐμπόριον ἐδίκαζε μόνας τὰς ὑποθέσεις τῶν Ἑνετῶν ὑπηκόων, ἀλλὰ βαθμηδὸν ἤρξατο νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ πράγματα τῆς νήσου, ὥστε καὶ θέσιν ἔλαβεν ἀπειλητικὴν πρὸς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας. Ἐν τούτοις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ριτζάρδου δάλλε Κάρκερι (1220) τὸ εἰς τοῦτον ἀνῆκον φρούριον τοῦ Ὠρεοῦ ἔμεινεν εἰς τὴν θυγατέρα του Καρινтάναν, συζευχθεῖσαν, ὡς ἐρρέθη ἀνωτέρω, Γουλιέλμον τὸν Βιλλαρδουῖνον. Ταύτης δὲ ἀποθανούσης ἀτέκνου τῷ 1255 ὁ Βιλλαρδουῖνος ἀντεποιήθη τῶν δικαιωμάτων της. Τότε οἱ δύο ἄλλοι τρίαρχοι Γουλιέλμος ὁ ἐκ Βερώνης καὶ Ναρζότος δάλλε Κάρκερι συμφωνήσαντες ἐκυρίευσαν τὸν Ὠρεὸν, σκοπεύοντες ν' ἀναδείξωσι τρίαρχον ἕτερον συγγενῆ των, ἤγουν τὸν Γραπέλλαν δάλλε Κάρκερι, εἰς τοῦτο προτρεπόμενοι καὶ ὑπὸ τοῦ Ἑνετοῦ βαΐλου καὶ διὰ τοῦτο κηρυχθέντες ὑπήκοοι τῆς Ἑνετίας. Ὅθεν τὰ μέγιστα ὁ Βιλλαρδουῖνος ὀργισθεὶς ἐκάλεσε πρὸς ἑαυτὸν τοὺς τριάρχους τούτους καὶ τοὺς ἐφυλάκισεν. Ἀλλ' αἱ γυναῖκες τούτων καὶ πολλοὶ τῆς συγγενείας ἱππόται, προσδραμόντες εἰς τὸν ἐν Εὐρίπῳ βάϊλον τῶν Ἑνετῶν Παῦλον Γραδενῖγον, ἔτυχον ὑπερασπίσεως, ἐπειδὴ οὗτος εἰσακούσας

αὐτῶν καὶ συστρατεύσας μετὰ ἐνετικῆς δυνάμεως ἐκυρίευσε τὴν Εὔριπον. Καὶ μετ' ὀλίγον μὲν ὁ Βιλλαρδουῖνος ἀνέκτησε τὸν τόπον, ἀλλ' ὁ πόλεμος δὲν ἀπέληξεν ἔτι. Ἡ Ἑνετία νέους κατέβαλεν ἀγῶνας ὅπως ὑποτάξῃ τὴν Εὔβοιαν καὶ ἀπέστειλε στρατηγὸν τὸν Μάρκον Γραδενῖγον, συνοδευόμενον ὑπὸ βούλλας τοῦ Πάπα ἀφοριζούσης τὸν Βιλλαρδουῖνον. Ὁ Γραδενῖγος προσέλαβε σύμμαχον τὸν Γουΐδωνα Α' Δελαρὸς, μέγαν κύριν Ἀθηνῶν, ἐπαναστάντα καὶ τοῦτον κατὰ τοῦ νομίμου κυριάρχου του Βιλλαρδουΐνου. Καὶ μετά τινας μῆνας ἐκυρίευσε τὴν Εὔριπον. Ὁ Βιλλαρδουῖνος ἐξηκολούθησεν ἐπιμόνως τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ἑνετῶν καὶ κατὰ τοῦ Γουΐδωνος, ὃν τέλος κατατροπώσας παρὰ τὸ ὄρος Καρύδι ἠνάγκασε νὰ καθυποβληθῇ εἰς τὴν δικαστικὴν ἀπόφασιν, ἣν περὶ τῆς ἀποστασίας αὐτοῦ ἤθελεν ἐκδώσει ὁ Λουδοβῖκος Θ' βασιλεὺς τῆς Γαλλίας.

Τῇ ἐπικουρίᾳ δὲ τῶν Γενουηνσίων ἐπολιόρκησε τὴν Κορώνην ληΐζων ἐνταυτῷ τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα τῆς Ἑνετίας. Ἀλλὰ τότε ἡ βοηθήσασα αὐτὸν τύχη μετεβλήθη. Παρασυρθεὶς ὑπὸ τοῦ πενθεροῦ του Μιχαὴλ Β' δεσπότου τῆς Ἠπείρου εἰς τὸν κατὰ τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου πόλεμον, κατετροπώθη ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς στρατιᾶς ἐν τῇ παρὰ τὴν Καστορίαν γενομένῃ μάχῃ κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1259 καὶ μετὰ πλείστων τῶν ἀνδρειοτέρων ὀπαδῶν του συνελήφθη αἰχμάλωτος. Ἕνεκα τούτου οἱ ἐν Πελοποννήσῳ Φράγκοι ἐκάλεσαν ἐκ Γαλλίας τὸν Γουΐδωνα μέγαν κύριν τῶν Ἀθηνῶν ἵνα κυβερνήσῃ τὴν Ἀχαΐαν κατὰ τὴν ἀπουσίαν τυῦ ἡγεμόνος. Μόλις δ' ἐπανῆλθεν ὁ Γουΐδων μετὰ τοῦ τίτλου τοῦ δουκὸς καὶ ἀπηλευθέρωσε τοὺς βαρώνους τῆς Εὐβοίας Γουλιέλμον τὸν ἐκ Βερώνης καὶ Ναρζότον δάλλε Κάρκερι, οἵτινες τέως ἐκρατοῦντο αἰχμάλωτοι.

Ἡ παρὰ τοῦ Καίσαρος Ἀλεξίου Στρατηγοπούλου γενομένη ἀνάκτησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῷ 1261 ἔπεισε τέλος τοὺς Φράγκους νὰ παύσωσι τὰς ἐν Εὐβοίᾳ διενέξεις. Μόλις ὁ

Βιλλαρδουῖνος ἐλυτρώθη τῆς τριετοῦς αἰχμαλωσιας τῷ 1262, παραχωρήσας πρὸς τὸν Μιχαὴλ Παλαιολόγον τὰ ἀξιολογώτερα τῶν φρουρίων του, καὶ ἀπεφάσισε μετὰ τῶν βαρώνων του νὰ συνδιαλλαγῶσι μετὰ τῶν Ἑνετῶν. Ἔπεμψε λοιπὸν καὶ ἡ Ἑνετία ἀπεσταλμένους εἰς Εὔβοιαν, τῇ δὲ τούτων μεσιτείᾳ οἱ τρίαρχοι Γραπέλλας δάλλε Κάρκερι, πρὸς ὃν ὁ ἡγεμὼν παρεχώρησε τὰ ἐπὶ τοῦ τριτημορίου τῆς Καριντάνας δικαιώματά του, Ναρζότος δάλλε Κάρκερι καὶ Γουλιέλμος ὁ ἐκ Βερώνης εἰρήνευσαν μετὰ τοῦ ἡγεμόνος Βιλλαρδουίνου τῇ 14 Μαΐου 1262. Ταύτην δὲ τὴν εἰρήνην ἐπεκύρωσε μετὰ δύο ἡμέρας καὶ ὁ τῶν Ἑνετῶν βάϊλος Ἀνδρέας Βαρβαρῖγος ἐν ὀνόματι τῆς Πολιτείας. Ἡ ἐπικυριαρχία τοῦ τιμαρίου ἔμεινεν οὕτως εἰς τὸν ἡγεμόνα τῆς Ἀχαΐας καὶ τὰ πράγματα ἐπανῆλθον εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν, ὡς εἶχον ὅτε ἡ Καριντάνα ἀπεβίωσεν. Ἡ δ' Ἑνετία διέταξε τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ βαΐλους αὐτῆς νὰ μὴ ἀναμιγνύωνται τοῦ λοιποῦ μήτε εἰς τιμάρια μήτε εἰς γαίας (ne di feudi ne di terre).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λοιπὸν συνάγομεν ὅτι ὁ Γουλιέλμος Βιλλαρδουῖνος δικαιώματι τοῦ μετὰ τῆς Καριντάνης γάμου του ἠξίου τὴν ἡγεμονίαν ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τρίτου τῆς Εὐβοίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1255 μέχρι τοῦ 1262. Ὅπως δὲ προσεπικυρώσῃ καὶ ἐπισήμους καταστήσῃ τὰς ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας ταύτης ἀξιώσεις αὐτοῦ ἔκοψε τὸ ἑξῆς περιγραφόμενον νόμισμα ἐν ᾧ τιτλοφορεῖται τ ρ ί α ρ χ ο ς Ε ὐ β ο ί α ς (tertiarius Negri Pontis).

51. G-P-A-C. μεταξὺ δύο κύκλων (Gulielmus Princeps Achaiae). Σταυρὸς ἀγκυρωτὸς διατέμνων τὸν ἐσωτερικὸν κύκλον καὶ τὴν ἐπιγραφὴν εἰς τέσσαρα μέρη.

Ὀπ. ✠ NΘ. GRI. P. μεταξὺ δύο κύκλων (Negri Pontis). Ἐν τῷ μέσῳ ΠΓ, ὅπερ σημαίνει Tertiarius. — Κρᾶμα.

Ὁ Γουλιέλμος Βιλλαρδουῖνος, διετέλεσεν, ὡς εἴδομεν, αἰχμάλωτος παρὰ τῷ Μιχαὴλ Παλαιολόγῳ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1259

μέχρι τοῦ 1262· κατὰ τὸ τριετὲς λοιπὸν τοῦτο διάστημα δὲν ἠδύνατο φυσικῷ τῷ λόγῳ νὰ κόψῃ νομίσματα. Ὅθεν τὸ περιγραφὲν νόμισμα ἐκόπη βεβαίως μεταξὺ τοῦ 1255 καὶ 1259.

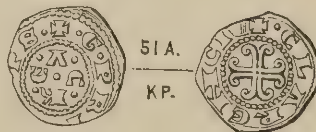
Τὸ πρῶτον ἀνακαλυφθὲν παρ' ἐμοῦ νόμισμα τοῦτο εἶχον ἀποκτήσει ἐν Χαλκίδι τῷ 1854 παρά τινος χωρικοῦ, ὅτε δ' ἐδημοσίευσα αὐτὸ ἐν τῇ Πανδώρᾳ τῷ 1860 ἦτο ἔτι μοναδικόν. Μετὰ ταῦτα ὅμως ἀνευρέθησαν καὶ ἄλλα τινὰ ὅμοια κομμάτια. Ἔκτοτε δὲν ἔπαυσα ἐρευνῶν, ἀλλὰ παρὰ πάσας τὰς ἐπιμόνους ἐρεύνας μου δὲν ηὐτύχησα ν' ἀνακαλύψω ἑτέρου τινὸς τριάρχου νομίσματα. Τὸ τοῦ Βιλλαρδουΐνου λοιπὸν νόμισμα εἶναι τὸ μόνον σωζόμενον νομισματικὸν μνημεῖον τοῦ σμήνους ἐκείνου τῶν Φράγκων δυναστῶν οἵτινες ἐπὶ δύο καὶ ἐπέκεινα αἰῶνας ἡγεμόνευσαν ἐν Εὐβοίᾳ.

ϛʹ.

ΗΓΕΜΟΝΕΣ ΑΧΑΪΑΣ

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΙΝΟΣ
ΩΣ ΗΓΕΜΩΝ ΤΗΣ ΑΧΑΙΑΣ
1245 - 1278

Πρὸ ἑνὸς καὶ ἐπέκεινα ἔτους μοὶ παρουσιάσθησαν ἑκατοντάδες τινὲς τορνεσίων τῶν δογῶν τῆς Ἑνετίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν καί τινα τορνέσια τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀχαΐας καὶ τῶν δουκῶν τῶν Ἀθηνῶν. Ἐνῷ δ' ἐξήταζον τὰ νομίσματα ταῦτα ἓν πρὸς ἓν καὶ οὐδὲν ἐνδιαφέρον ἀνεύρισκον ἐν αὐτοῖς, τὸ προτελευταῖον ὅπερ ἔλαβον ἐν τῇ χειρὶ ἔτυχεν εὐτυχῶς νὰ ἦναι ἀνέκδοτον καὶ ὅλως πρωτοφανὲς νόμισμα τοῦ Γουλιέλμου Βιλλαρδουΐνου ὡς ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας. Τοῦ μοναδικοῦ τούτου νομίσματος παρατίθημι ὧδε τό τε ἀπεικόνισμα καὶ τὴν περιγραφήν.

51 A. ✠. G. PRI (NCЄ) PS. καὶ ἐν τῷ μέσῳ A. C. ħ. Є. σταυροειδῶς διατεταγμένα καὶ χωριζόμενα ὑπὸ σφαιριδίων.

Ὄπ. ✠. (LARЄ CI.. Σταυρὸς ἀγκυρωτός. — Κρᾶμα.

Τὸ νόμισμα τοῦτο μὴ ἔχον τὸν χαρακτῆρα τῶν τορνεσίων ἀνήκει εἰς τὴν σειρὰν τῶν νομισμάτων τοῦ Γουλιέλμου Βιλλαρδουΐνου τῶν κοπέντων πρὸ τοῦ ἔτους 1250, ἀλλὰ διαφέρει πάντων τῶν ἄλλων τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν καὶ εἶναι ἀπομίμησις συγχρόνων νομισμάτων ἰταλικῶν τινῶν πόλεων.

Ζ'.

ΔΥΝΑΣΤΑΙ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν σταυροφόρων κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῷ 1204, γενομένης διανομῆς μεταξὺ τῶν πορθητῶν, ἡ κερδαλεόφρων Ἑνετικὴ πολιτεία, ἡ δραστηριώτατα συμπράξασα πρὸς εὐόδωσιν τῆς ἐπιχειρήσεως, ἔλαβεν εἰς κλῆρον τὰ τρία ὄγδοα τῆς διαμελισθείσης βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἐν τῇ μερίδι δὲ ταύτῃ περιελαμβάνοντο ἅπασαι αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Ἀλλ' οἱ εἰς τὴν μοῖραν τῶν Ἑνετῶν λαχόντες τόποι κατείχοντο ὑπὸ Ἑλλήνων, ἡ δὲ δημοκρατία, μὴ ἔχουσα ἀρκούσας δυνάμεις ὅπως καταλάβῃ τὰς χώρας καὶ νήσους ταύτας καὶ διατηρῇ αὐτὰς ἐν ὑποτελείᾳ, κατέφυγεν εἰς μέσον σύνηθες ἐν τῷ παλαιοτέρῳ φεουδαλικῷ πολιτεύματι, διακηρύξασα ὅτι οἷος δήποτε ἐκ τῶν Ἑνετῶν ἢ τῶν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς πολιτείας μετοίκων ἤθελεν ἐπιχειρήσει ἰδίοις ἀναλώμασι τὴν κατάκτησιν νήσων καὶ παραλίων τόπων τῆς Ἑλλάδος, ἐκ τῶν κατακληρωθέντων τῇ Ἑνετικῇ πολιτείᾳ, θέλει κατέχει αὐτοὺς ὡς διαδοχικὸν τιμάριον, ἔχων πλῆρες δικαίωμα κυριαρχίας, ἐπὶ τῷ ὅρῳ τοῦ ἀναγνωρίζειν ὡς ὑπερτάτην κυρίαρχον τὴν πολιτείαν. Ἐκ τῆς εἰρημένης διακηρύξεως γαργαλισθέντες διάφοροι τυχοδιῶκται Ἰταλοὶ ἐξω-

πλισαν ἰδίους στολίσκους καὶ ὥρμησαν ἐπὶ τὴν Ἀνατολὴν, ὅπως κατακτήσωσιν ἀπροστατεύτους τόπους καὶ περιβληθῶσι δι' ἁρπαγῆς ἡγεμονικὰ στέμματα. Οὕτως ὁ Μάρκος Σανοῦδος κατέλαβε τῷ 1207 τὰς νήσους Νάξον, Μῆλον, Πάρον, Σύρον, Δῆλον καὶ ἄλλας ἐκ τῶν παρακειμένων Κυκλάδων, οἱ δὲ ἀδελφοὶ Ἀνδρέας καὶ Ἱερεμίας Γκίζαι τὴν Τῆνον, Μύκονον, Σκύρον, Σκίαθον, Σκόπελον, Ἀμοργὸν καὶ τὸ ἥμισυ τῆς Κέω καὶ Σερίφου, τοῦ ἑτέρου ἡμίσεος περιελθόντος εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Δομινίκου Μιχιέλη καὶ Πέτρου Ἰουστινιάνη. Ὁ Μαρῖνος Δάνδολος, ἀνεψιὸς τοῦ Δόγη τῆς Ἑνετίας μεγάλου Ἑρρίκου, ἐκυρίευσε τὴν Ἄνδρον, καὶ τέλος αἱ λοιπαὶ νῆσοι ἐγένοντο κτῆμα διαφόρων ἄλλων ἡγεμονίσκων, ὧν ἡ ἱστορία μόλις διέσωσε τὰ ὀνόματα.

——o——

α΄. ΔΟΥΚΕΣ ΤΗΣ ΝΑΞΟΥ

Ὁ Μάρκος Σανοῦδος ἐγκαταστὰς ἐν ταῖς κυριευθείσαις νήσοις ἀπήλλαξεν ἑαυτὸν ἐντελῶς τῆς πρὸς τὴν Ἑνετικὴν πολιτείαν ὑποτελείας, ἀναγνωρίσας ὑπέρτατον κυρίαρχον τὸν Λατῖνον αὐτοκράτορα Ἑρρῖκον, ὅστις ἐν τῇ κατὰ τὸ 1210 συγκροτηθείσῃ Ραβενναίᾳ συνελεύσει παρεχώρησεν αὐτῷ τὴν ἐπιδεσποτείαν τοῦ ὅλου Αἰγαίου καὶ τῆς Δωδεκανήσου. Ὁ Μάρκος λοιπὸν προσηγορεύετο δοὺξ τῆς Νάξου καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, Aegaei pelagi, διαφθαρέντος εἰς Agio pelagi καὶ Arcipelagi· ἐδυνάστευσε δὲ, καθ' ὅσον ἐξάγεται ἐκ τῶν περισωθέντων ἐγγράφων, μέχρι τοῦ ἔτους 1227, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὸν πότε ἐτελεύτησε. Τὸν Μάρκον διεδέξατο ὁ

υἱὸς αὐτοῦ Ἄγγελος, δοὺς τὸν ὅρκον τῆς ὑποτελείας πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ροβέρτον, ὀψιαίτερον δὲ εἰς τὸν Βαλδουῖνον τὸν Β′ καὶ ἐν τέλει εἰς Γουλιέλμον τὸν Βιλλαρδουῖνον, ἡγεμόνα τῆς Ἀχαΐας, πρὸς ὃν ὁ Βαλδουῖνος μετὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ θρόνου εἶχε παραχωρήσει τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς δουκείας. Ὁ Ἄγγελος, διοικήσας ἐν εἰρήνῃ περὶ τὰ τριάκοντα καὶ πέντε ἔτη, ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1262, κατέλιπε δὲ κληρονόμον τὸν πρεσβύτερον αὐτοῦ υἱὸν, ὅστις, ὁμωνύμως τῷ πάππῳ Μάρκος καλούμενος, εἶχε διαγάγει τὴν νεότητά του ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας, ἔνθα ἔλαβε καὶ τὸ ἱπποτικὸν ἀξίωμα (1). Διάδοχος τοῦ Μάρκου Β′ ἐγένετο τῷ 1303 ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γουλιέλμος δυνάστης τῆς Σύρου, τούτου δὲ ὁ Νικόλαος.

—o—

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Α′.

1323 - 1341

Τὸν Γουλιέλμον Α′ Σανοῦδον θανόντα, κατὰ πιθανώτατον λόγον, τῷ 1323 διεδέξατο ὁ πρεσβύτατος αὐτοῦ υἱὸς Νικόλαος Α′ (2). Ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀρχῆς προσκληθεὶς μετὰ πολλῶν ἄλλων ὑποτελῶν ὑπὸ Φιλίππου τοῦ ἐκ Τάραντος ἵνα παράσχῃ τὴν βοήθειαν αὐτοῦ τῷ ἡγεμόνι τῆς Ἀχαΐας Ἰωάννῃ τῷ ἐκ Γραυΐνης κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς

(1) Hopf, ἔνθ' ἀν. σελ. 308.
(2) Hopf, ἔνθ' ἀν. σελ. 372.

χώρας, ὑπήκουσεν εἰς τὴν πρόσκλησιν καὶ μετέβη εἰς Μωρέαν, ὅπου καὶ διέμεινε παρὰ τῷ ἡγεμόνι κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1324 πρὸς τὸ 1325 (1). Κατὰ τοὺς χρόνους δὲ τούτους δραξάμενοι τῆς εὐκαιρίας οἱ Τοῦρκοι οἵτινες διέσχιζον τὸ Αἰγαῖον ὡς πειραταὶ ἐλεηλάτησαν καὶ τὴν Νάξον· εἰς μάτην δὲ προσεπάθησεν ὁ Νικόλαος νὰ συναντήσῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ στόλου του καὶ τιμωρήσῃ. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἐπιδρομαὶ αὗται ἐξηκολούθουν καὶ ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν 15,000 κάτοικοι ἀπήχθησαν, ἐφυγαδεύθησαν ἢ ἐσφάγησαν, ἡ δ' Ἑνετία ἄφινεν ἀπροστατεύτους τὰς εἰς τὸν Νικόλαον ἀνηκούσας νήσους, ἀπεφάσισεν οὗτος τῷ 1329 νὰ συνδέσῃ συμμαχίαν μετὰ τοῦ Ἀνδρονίκου Γ' μεθ' οὗ πρότερον διέκειτο εἰς ἐχθρικὰς σχέσεις· μετέβη λοιπὸν πρὸς αὐτὸν παραλαβὼν τρεῖς γαλέρας, τρία ἄλλα πλοῖα καὶ ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν ἱππεῖς καὶ συγκομίζων πλούσια δῶρα (2). Ἐξασφαλισθεὶς δ' ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1332 δι' ἀνακωχῆς καὶ προμηθευθεὶς πολεμοφόδια ἐξ Εὐβοίας, ἤσκει τὴν πειρατείαν χεῖρον καὶ αὐτῶν τῶν ἀπίστων, ἐφορμῶν κατὰ τῶν γειτονικῶν νήσων, εἰς διηνεκῆ ἔχθραν μετὰ τῶν δυναστῶν αὐτῶν εὑρισκόμενος καὶ πολλὰ κατ' αὐτῶν ἐπιχειρῶν. Οὐχ ἧττον παρ' ὅλας ταύτας τὰς βιαιοπραγίας ἡ Ἑνετικὴ πολιτεία προσεκάλεσε μὲν αὐτὸν νὰ μεταβῇ αὐτοπροσώπως εἰς Ἑνετίαν, παρέσχε δ' αὐτῷ καὶ ὅπλα πρὸς ἄμυναν τῶν νήσων του, ὑποθέτουσα ὅτι ὁ Νικόλαος ἤθελε παράσχει σπουδαίας ὑπηρεσίας κατὰ τὴν ἐναντίον τῶν Τούρκων μελετωμένην ἐκστρατείαν. Ὁ Νικόλαος ἐνυμφεύθη τὴν Ἰωάνναν θυγατέρα Οὔγωνος τοῦ ἐκ Βριέννης ἐκ τοῦ δευτέρου αὐτοῦ γάμου μετὰ τῆς Ἑλένης θυγατρὸς τοῦ Ἰωάννου Α' δεσπότου τῆς Θεσσαλίας, ἀλλ' ἐκ τοῦ γάμου τούτου οὐδεὶς βλαστὸς προῆλθε (3) καὶ οὕτω τὸν

(1) Hopf, ἔνθ' ἀν. σελ. 408.
(2) Hopf, ἔνθ' ἀν. σελ. 425.
(3) Βιβλ. τῆς Κουγκέστας, στ. 6696—6703.

Νικόλαον ἀποθανόντα τῷ 1341 ἄτεκνον διεδέξατο ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννης.

Τῶν δουκῶν τῆς Νάξου παρὰ πάσας τὰς ἐπὶ τριακονταετίαν ἀνενδότους ἐρεύνας μου ἓν μόνον νόμισμα ἠδυνήθην ν' ἀνακαλύψω, ἀνῆκον εἰς τὸν Νικόλαον Α'· ἀπέκτησα δὲ τοῦτο τῷ 1856 μετ' ἄλλων ἀρχαίων τῆς Νάξου νομισμάτων. Τοῦ σπανιωτάτου τούτου νομίσματος δύο μόνα ἀντίτυπα εἶναι γνωστά. Τὸ μὲν ἐξ αὐτῶν διαφυλάττεται ἐν τῇ ἐμῇ συλλογῇ, τὸ δ' ἕτερον ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ ἐν Ρώμῃ κ. Marignoli· εἶναι δὲ τὸ ἑξῆς·

52. ✠ ПIC(OL)AVS· DVX ∗ μεταξὺ δύο κύκλων ἐκ σφαιριδίων. Ἐν τῷ μέσῳ σταυρός.

Ὄπ. ✠ AGIOPGL' ПIXG ∗ μεταξὺ δύο κύκλων ἐκ σφαιριδίων. Ἐν τῷ μέσῳ κεφαλὴ νεανικὴ ἀντωπός.—Κρᾶμα.

Μὴ ὄντος ἄχρι τοῦδε γνωστοῦ ἄλλου τινὸς νομίσματος τῆς δουκείας τῆς Νάξου, ἀγνοοῦμεν ἂν καὶ ἄλλοι δοῦκες ἐποιήσαντο χρῆσιν τοῦ δικαιώματος τοῦ κόπτειν νομίσματα. Ἐὰν ὅμως ἀναλογισθῶμεν ὅτι ἄλλοι ὑποδεέστεροι ἡγεμονίσκοι τῆς Ἑλλάδος, ὡς οἱ αὐθένται τῶν Σαλώνων, ἡ Ἑλένη βαρωνὶς τῆς Καρυταίνης καὶ ὁ Γεώργιος Α' Γκίζης δυνάστης τῆς Τήνου, ἅπαντες προγενέστεροι τοῦ δουκὸς Νικολάου, ἔκοψαν νομίσματα καὶ ὅτι καθ' ἑκάστην ἀνευρίσκονται καὶ ἀνακαλύπτονται νομίσματα τέως ἄγνωστα, δὲν εἶναι τολμηρὸν ν' ἀποφανθῶμεν ὅτι εἶναι πιθανώτατον θᾶττον ἢ βράδιον ν' ἀνακαλυφθῶσι καὶ ἄλλα νομίσματα τῶν τε προγενεστέρων καὶ μεταγενεστέρων τοῦ Νικολάου Α' δουκῶν τῆς Νάξου. Ἴσως ἠδύνατό τις νὰ φέρῃ ἀντίρρησιν ὅτι τὸ ἡμέτερον νόμισμα ἐκόπη πιθανῶς καὶ ὑπὸ Νικολάου τοῦ Β', ἀλλ' ὁ δοὺξ οὗτος ἡγεμόνευσεν ἀπὸ τοῦ 1371 μέχρι τοῦ 1383, ὅτε πλέον εἶχον παύσει νὰ κόπτωνται νομίσματα ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι· ἀνενδοιά-

στως λοιπὸν φρονῶ ὅτι τὸ ἀνωτέρω περιγραφὲν ἀνέκδοτον νόμισμα ἀνήκει εἰς τὸν Νικόλαον Α'.

Ὁ Hopf, πρὸς ὃν εἶχον δώσει τὴν ἐπιγραφὴν τοῦδε τοῦ νομίσματος μετὰ καὶ ἄλλων, ποιούμενος λόγον περὶ αὐτοῦ ἀναφέρει ὅτι εἶναι ἀπομίμησις τῶν ἐνετικῶν γρόσσων τῶν κοινῶς λεγομένων ματαπανίων (matapani) (1). Ἀλλ' ὁ ῥηθεὶς ἱστοριογράφος σφάλλει διότι τὸ ἡμέτερον νόμισμα οὐδ' ἐκ καθαροῦ ἀργύρου εἶναι οὐδὲ κατὰ τὸν χαρακτῆρα ἢ τὸ μέγεθος ἔχει τι παρεμφερὲς πρὸς τὸ ἐνετικὸν γρόσσον. Ἂν ἔπρεπε νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι νόμισμά τι ἐνετικὸν ἐχρησίμευσεν ὡς πρότυπον, τοῦτο εἶναι τὸ marcuccio ὅπερ φέρει μὲν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἁγίου Μάρκου ἀντωπὸν, ὡς τὸ τῆς Νάξου νόμισμα, εἶναι δὲ ἐκ κράματος καὶ ἕλκει περίπου τὸ αὐτὸ βάρος.

——o——

ϐ'. ΔΥΝΑΣΤΑΙ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ

Μεταξὺ τῶν Ἰταλῶν οἵτινες κατέκτησαν τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου συγκαταριθμοῦνται καὶ οἱ ἀδελφοὶ Ἀνδρέας καὶ Ἱερεμίας Γκίζαι οἵτινες κατέλαβον, ὡς εἴπομεν ἐν ἀρχῇ τοῦ κεφαλαίου τούτου, τὴν Τῆνον, Μύκονον, Σκύρον, Σκίαθον, Σκόπελον, Ἀμοργὸν καὶ τὸ ἥμισυ τῆς Κέω καὶ Σερίφου. Οἱ ἀδελφοὶ Γκιζαι τεθέντες ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἑνετίας ἐγένοντο ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων δυναστῶν τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ φοβεροὶ ἀντίπαλοι τῶν δουκῶν τῆς Νάξου.

(1) Hopf, ἔνθ' ἀν. σελ. 361.

Ὁ Ἱερεμίας Γκίζης ἐτελεύτησε τῷ 1251 ἄνευ ἀρρένων ἀπογόνων, ἐκ δὲ τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ ἡ μὲν πρεσβυτέρα Ἰσαβέττα συνεζεύχθη μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου της Φιλίππου Γκίζη, νεωτέρου υἱοῦ τοῦ Ἀνδρέου, ἡ δὲ νεωτέρα Μαρκεζίνα μετὰ τοῦ Λαυρεντίου Τιεπόλου, τοῦ μετὰ ταῦτα ἀναδειχθέντος δόγη τῆς Ἑνετίας (1268 — 1275). Ὁ δὲ Ἀνδρέας Γκίζης, ἀποθανὼν τῷ 1259, κατέλιπε κληρονόμους τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ Βαρθολομαῖον καὶ Φίλιππον, ὧν ὁ μὲν Βαρθολομαῖος κατεῖχε τὴν Τῆνον, Μύκονον καὶ τὸ ἥμισυ τῆς Κέω καὶ Σερίφου, ὁ δὲ Φίλιππος τὴν Σκῦρον, Σκίαθον, Σκόπελον καὶ Ἀμοργόν. Ἀλλ' ὁ μὲν Φίλιππος ἀπώλεσε τὰς ἑαυτοῦ κτήσεις, κυριευθείσας τῷ 1276 ὑπὸ τοῦ βυζαντινοῦ ναυάρχου Λικαρίου καὶ αὐτὸς ἀπήχθη αἰχμάλωτος εἰς Κωνσταντινούπολιν, μόνος δὲ ὁ Βαρθολομαῖος ἠδυνήθη νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐπὶ τῶν κατεχομένων ὑπ' αὐτοῦ νήσων κυριαρχίαν. Τὸν Βαρθολομαῖον θανόντα τῷ 1303 διεδέξατο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γεώργιος.

——o——

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'.

1303 - 1311.

Ὁ Γεώργιος Α' Γκίζης, κύριος τῆς Τήνου, Μυκόνου καὶ τοῦ ἡμίσεος τῆς Κέω καὶ Σερίφου, ἐγένετο διάσημος καὶ ἀνεδείχθη εἷς τῶν λαμπροτέρων Φράγκων ἱπποτῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἐνυμφεύθη δ' εἰς πρῶτον γάμον τὴν θυγατέρα τοῦ Γουΐδωνος de Trémouille, κληρονόμον τῆς βαρωνίας τῆς Χαλανδρίτσης, εἶτα δὲ συνεζεύχθη μετὰ τῆς Ἀλίκης δάλλε Κάρκερι, κυρίας

τοῦ τριτημορίου τῆς Εὐβοίας. Ἐντεῦθεν ὁ Γεώργιος ἕνεκα τῶν δύο συζύγων ἃς ἔγημε προσεκτήσατο νέα κυριαρχικὰ δικαιώματα, γενόμενος πρὸς τοῖς ἄλλοις βαρῶνος τῆς Χαλανδρίτσης καὶ τρίαρχος Εὐβοίας. Ὁ Γεώργιος Α′ Γκίζης συμμαχῶν τῷ δουκὶ τῶν Ἀθηνῶν Οὐαλτέρῳ τῷ ἐκ Βριέννης ἔπεσεν ὡς καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἱππόται τῷ 1311 ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Κηφισσοῦ.

Εἰς τὸν Γεώργιον Α′ Γκίζην ἀνήκουσι τὰ ἑξῆς δηνάρια τορνέσια·

53. ✠ IORGIVS· GISI Σταυρός.
Ὄπ. ThINE CIVIS' Πύργωμα. — Κρᾶμα.
54. ✠ IORGIVS· GISI· Σταυρός.
Ὄπ. ·ThINE CIVIS'· Πύργωμα. — Κρᾶμα.
55. IORGIVS GISI· Σταυρός.
Ὄπ. ThINI CIVIS Πύργωμα — Κρᾶμα.

Ἐν Τήνῳ ἡγεμόνευσαν δύο ἄλλοι δυνάσται φέροντες τὸ αὐτὸ ὄνομα, ὁ Γεώργιος Β′ (1341-1352) καὶ ὁ Γεώργιος Γ′ (1376-1390)· ἀλλ' ὁ τελευταῖος Γεώργιος ἐξαιρεῖται τῆς σειρᾶς, διότι καθ' οὓς χρόνους ἦρχεν οὗτος δὲν ἐκόπτοντο πλέον τορνέσια ἐν Ἑλλάδι· μένει λοιπὸν νὰ ἐξετάσωμεν, ἂν τὰ περιγραφέντα νομίσματα ἀνήκουσι πραγματικῶς εἰς τὸν Γεώργιον Α′ ἢ δύνανται πιθανῶς ν' ἀποδοθῶσιν εἰς τὸν Γεώργιον Β′.

Ὁ Promis, ὅστις ἐδημοσίευσεν ἓν τορνέσιον ἀπαράλλακτον πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 53, παρατηρεῖ ὅτι ἐν τέλει τῆς ἐπιγραφῆς ThINE CIVIS ὑπάρχει ἓν μικρὸν I, καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ γράμμα εὑρίσκεται ἐπίσης ἐν τέλει τῆς ἐπιγραφῆς ThEBE CIVIS τῶν τορνεσίων τοῦ Γουλιέλμου Δελαρὸς (1280-1287), δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς λέγει, τὸ I τοῦτο δὲν εὑρίσκεται ἐπ' ἄλλων τορνεσίων κοπέντων βραδύτερον ἐν Ἀνατολῇ, συμπεραίνει ὅτι τὸ φέρον τὸ ἐν λόγῳ γράμμα τορνέσιον τοῦ Γεωρ-

γίου Γκίζη, ἂν δὲν ἦναι σύγχρονον τοῦ Γουλιέλμου Δελαρὸς, θὰ ἦναι κατ' ὀλίγα ἔτη μεταγενέστερον, διὸ ἀποδίδει αὐτὸ ἀδιστάκτως εἰς τὸν Γεώργιον Α' (1). Ὀρθοτάτη τῷ ὄντι εἶναι ἡ παρατήρησις τοῦ διακεκριμένου Promis, ὅτι τὸ ἐν τέλει τῆς ἐπιγραφῆς ThINE CIVIS μικρὸν I εἶναι χαρακτηριστικὸν καὶ πρέπει νὰ ἔχῃ σχέσιν πρὸς ἄλλα τορνέσια ἅτινα ὁ Γεώργιος Α' Γκίζης ἀπεμιμήθη. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀκριβὲς τὸ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενον ὅτι τὸ I τοῦτο δὲν ὑπάρχει ἐν ἄλλοις μεταγενεστέροις τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν Γουλιέλμου Δελαρὸς τορνεσίοις. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος I εὑρίσκεται ἔν τε τοῖς νομίσμασι τοῦ Φλωρέντου τοῦ ἐξ Αὐνωνίας (1289-1297) καὶ τοῖς τῆς Ἰσαβέλλης Βιλλαρδουΐνου (1297-1301), ἡγεμόνων τῆς Ἀχαΐας, οἵτινες εἶναι πλησιέστεροι εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Γεωργίου Α' Γκίζη. Ὡς πρότυπον λοιπὸν τῶν τορνεσίων τῆς Τήνου ἐχρησίμευσαν οὐχὶ τὰ τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ τὰ τορνέσια τῶν εἰρημένων ἡγεμόνων τῆς Ἀχαΐας. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ χαρακτηριστικοῦ γράμματος I δυνάμεθα καὶ ἐκ τῆς τέχνης νὰ κρίνωμεν ἀσφαλῶς ὅτι τὰ τορνέσια τῆς Τήνου δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀνήκωσιν εἰς τὸν Γεώργιον Β'. Ὁ Γεώργιος Β' ἡγεμόνευσεν ἐν Τήνῳ, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες ἀνωτέρω, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1341 μέχρι τοῦ 1352, ἦτο δὲ σύγχρονος Ροβέρτου τοῦ ἐξ Ἀνδηγαυῶν ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας. Ἐξετάζοντες λοιπὸν τὰ τορνέσια τοῦ ἡγεμόνος τούτου βλέπομεν ὅτι εἶναι βαρβάρου ἐργασίας· τοιαῦτα δ' ἔπρεπε νὰ ἦναι καὶ τὰ τῆς Τήνου, ἂν ἀνῆκον εἰς τὸν Γεώργιον Β'. Ὅθεν καὶ ὡς ἐκ τῆς τέχνης πειθόμεθα ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὸν Γεώργιον Α'.

---

(1) Promis, Monete di zecche italiane inedite. Memoria seconda. Torino. 1868, σελ. 42.

γ΄. ΑΝΔΡΟΣ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΤΙΝΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΥ.

Ὁ Μαρῖνος Δάνδολος, ἀνεψιὸς τοῦ δόγη τῆς Ἑνετίας Ἑρρίκου, ὃν ἀνεφέραμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, καταπλεύσας μετὰ τῶν ἀφωσιωμένων ὀπαδῶν αὐτοῦ εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος κατέκτησε τῷ 1207 τὴν Ἄνδρον, ἔνθα ἵδρυσεν ἰδίαν φραγκικὴν δυναστείαν, ἄρξας πρῶτος αὐτὸς μέχρι τοῦ ἔτους 1233.

Ὁ Μαρῖνος Δάνδολος σπανίως διέτριβεν ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ, ἐκυβέρνα δὲ συνήθως αὐτὴν ἐκ τοῦ ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ ἁγίου Παύλου τῆς Ἑνετίας μεγάρου αὐτοῦ. Συνέρρευσαν δ' εἰς Ἄνδρον πολλοὶ τῶν Φράγκων ὡς ἄποικοι καὶ ἐν βραχεῖ χρόνῳ ηὐξήθησαν τοσοῦτον, ὥστε ὁ πάπας Ἰννοκέντιος ὁ Γ' ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ συστήσῃ τῷ 1208 λατινικὴν ἐπισκοπὴν ὑπαγομένην τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν ὡς μητροπολίτῃ. Πρῶτος δὲ τῶν γνωστῶν ἡμῖν Λατίνων ἐπισκόπων τῆς Ἄνδρου εἶναι ὁ Ἰωάννης, εἰς ὃν ἀνήκει ἡ ἄνω εἰκονισθεῖσα καὶ ἐνταῦθα περιγραφομένη σφραγίς.

Ἡ σφραγὶς αὕτη εἶναι ἐξ ὀρειχάλκου καὶ φέρει κύκλῳ τήνδε τὴν ἐπιγραφήν· ✠ SICILLVM. IOhIS· A·DRENSIS· EPI. Τὸ δ' ἐν τῷ μέσῳ πεδίον διαιρεῖται εἰς δύο μέρη διὰ τριῶν τόξων

ἐσχηματισμένων ἐκ σφαιριδίων. Καὶ ἐν μὲν τῷ ἀνωτάτῳ διαμερίσματι παρίσταται προτομὴ τῆς Θεοτόκου κρατούσης διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς τὸν Ἰησοῦν, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς κλάδον, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν τῆς Θεοτόκου εἶναι κεχαραγμένα Μ͡Ρ-Θ͡Υ. Ἐν δὲ τῷ κατωτέρῳ διαμερίσματι παρίσταται ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης γονυπετὴς καὶ προσευχόμενος, ἐστραμμένος δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἔχων πρὸ αὐτοῦ ποιμαντορικὴν ῥάβδον· ἑκατέρωθεν εἶναι κεχαραγμένος εἷς ἀστήρ.

Ὁ Ἰωάννης οὗτος ὁ ἐξ Ἁγίας Αἰκατερίνης ἐκ Βονωνίας, ἀνήκων εἰς τὸ τάγμα τῶν Καρμηλιτῶν, ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Ἄνδρου ὑπὸ Νικολάου τοῦ Λατίνου μητροπολίτου Ἀθηνῶν τῇ 14 Αὐγούστου 1345 ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς Εὐρίπου. Καὶ ἀγνοοῦμεν μὲν πότε ἐτελεύτησεν, ἀλλὰ γνωστὸν εἶναι ὅτι διάδοχος αὐτοῦ ὑπῆρξε Νικόλαός τις, θανὼν περὶ τὸ ἔτος 1376, ἐπειδὴ ὁ πάπας Γρηγόριος ΙΑ′ διώρισε τῇ 16 Ἰουνίου τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐπίσκοπον Ἄνδρου τὸν Εὐρίπου Βενέδικτον, οὗ τὴν ἐκλογὴν ἀμέσως μετὰ ταῦτα κατέστησε γνωστὴν εἰς τὸν μητροπολίτην αὐτοῦ, τὸν προϊστάμενον τῆς ἐν Ἀθήναις ἐκκλησίας (1).

---

(1) Hopf, Geschichte der Insel Andros, σελ. 31.

Η΄.

ΔΥΝΑΣΤΑΙ

ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΦΩΚΑΙΑΣ.

Ἐν ἔτει 1289 ἀπέθανεν ἐν Γενούῃ βαθύγηρως ὁ Ζαχαρίας υἱὸς ἑτέρου Ζαχαρίου ἕλκοντος τὸ γένος ἐξ ἑνὸς τῶν πλουσιωτάτων καὶ ἰσχυρωτάτων οἴκων τῆς Γενούης. Ὁ Ζαχαρίας οὗτος τελευτήσας κατέλιπεν ἓξ υἱούς, ὧν μνημονευτέοι ἐνταῦθα ὁ Ἐμμανουὴλ καὶ ὁ Βενέδικτος. Τούτων ὁ πρῶτος, μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν, διὰ τῆς ἀνδρείας αὐτοῦ καὶ τῆς πανουργίας κατώρθωσε νὰ προσελκύσῃ τὴν εὔνοιαν τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Παλαιολόγου, ὅστις τῷ παρεχώρησε τῷ 1275 τὴν Φώκαιαν μετὰ τῶν παρακειμένων ὀρέων καὶ στυπτηριορυχείων της. Ἀπέκτησε δὲ ὁ Ἐμμανουὴλ Ζαχαρίας ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς στυπτηρίας καὶ ἄλλων κερδοσκοπικῶν ἐπιχειρήσεων μεγάλα πλούτη· ἡ δὲ ἀνόρυξις τοῦ ὀρυκτοῦ εἰς ἣν εἰργάζοντο πολυπληθεῖς ἐργάται ἐγένετο ἀφορμὴ ὅπως ἀνιδρυθῇ παρὰ τὰ ὀρυχεῖα εἰς δίωρον ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Φωκαίας ἑτέρα ὀχυρὰ καὶ σημαντικὴ πόλις, ἥτις πρὸς διάκρισιν τῆς πρώτης ὠνομάσθη Νέα Φώκαια, ἐνῷ ἡ ἀρχαία μετωνομάσθη Παλαιὰ Φώκαια.

Τὸν Ἐμμανουὴλ ἀποθανόντα διεδέχθη τῷ 1288 ὁ περιβόητος ἀδελφὸς αὐτοῦ Βενέδικτος, ὅστις τῷ 1304 ἐγένετο κύριος

καὶ τῆς Χίου, τὸν δὲ Βενέδικτον διεδέξατο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Παλαιολόγος. Διοικητὴς Φωκαίας εἶχε διορισθῆ ὑπὸ τοῦ Βενεδίκτου τῷ 1302 ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Τεδίτσιος, υἱὸς τοῦ Ἐμμανουὴλ, ὅστις ἐκστρατεύσας ἐπὶ τὴν Θάσον τῷ 1306 καὶ εὐχερῶς κυριεύσας τὸ φρούριον ἐγένετο κύριος αὐτῆς. Ὁ Τεδίτσιος διῴκησε τὴν Φώκαιαν μέχρι τοῦ ἔτους 1307, ὅτε ὁ Παλαιολόγος ἀπήτησε παρ' αὐτοῦ λόγον τῆς πενταετοῦς του διοικήσεως καὶ ἐπειδὴ δὲν ηὐχαριστήθη ἐκ τοῦ δοθέντος ἐλέγχου τὸν ἀπέβαλε καὶ διώρισε διοικητὴν τὸν Ἀνδρέολον Καττάνεον δέλλα Βόλτα, ὅστις συνεζεύξατο τὴν ἀδελφὴν τοῦ Παλαιολόγου Αἰλιανὴν ἐπὶ τῷ ὅρῳ, ἂν αὕτη ἀπέθνησκεν ἄτεκνος, νὰ μένῃ ἀποκλειστικὴ κτῆσις αὐτοῦ ἡ Φώκαια (1).

——o——

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΤΤΑΝΕΟΣ
1307-1331.

Ὁ Ἀνδρέας Καττάνεος διορισθεὶς διοικητὴς Φωκαίας προητοίμασε πεντήκοντα δύο ἱππεῖς καὶ τετρακοσίους πεζοὺς καὶ ἔπεμψε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Δομίνικον ὅπως καταλάβῃ τὴν πόλιν καὶ αἰχμαλωτίσῃ τὸν Τεδίτσιον· ἀλλ' οὗτος καταφυγὼν πρὸς τοὺς ἐν Καλλιπόλει Καταλωνίους καὶ λαβὼν παρ' αὐτῶν βοήθειαν ἔπλευσε περὶ τὸ Πάσχα τοῦ 1307 ἐπὶ τὴν Παλαιὰν Φώκαιαν καὶ ἐπολιόρκησεν αὐτήν. Οἱ κάτοικοι ἀντέστησαν

(1) Hopf, Giustiniani ἐν Ersch und Gruber Encyclopaedie, 1 Section. Theil 68. σελ. 311.

ἰσχυρῶς, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ὑπομείνωσι περισσότερον, ἀφοῦ δ' ἑκατὸν μὲν καὶ πεντήκοντα πολεμισταὶ ἐφονεύθησαν, τριακόσιοι δὲ καὶ πεντήκοντα κατέφυγον εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἡ πόλις οἰκτρῶς ἐξεπολιορκήθη καὶ ἐλεηλατήθη. Ἀλλ' ὁ Τεδίτσιος ὅμως δὲν ἠδυνήθη ἐπὶ πολὺ νὰ καθέξῃ τὴν κυριευθεῖσαν πόλιν, ἐπειδὴ μετ' ὀλίγον ἔγνω ὅτι στόλος βυζαντινὸς παρεσκευάζετο νὰ προσβάλῃ τὴν Θάσον· ἠναγκάσθη λοιπὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Φώκαιαν καὶ νὰ μεταβῇ εἰς Θάσον ὅπως ὑπερασπίσῃ αὐτήν. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖθεν ἐξεβλήθη, περιελθούσης τῆς νήσου τῷ 1313 εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Βυζαντινῶν.

Ὁ Ἀνδρέας Καττάνεος μετὰ τὴν ὑποχώρησιν τοῦ Τεδιτσίου ἐφρόντισε ν' ἀνεγείρῃ τὴν καταστραφεῖσαν πόλιν, ὀψιαίτερον δὲ ἀντὶ ἁπλοῦ διοικητοῦ κατέστη ἀπόλυτος κυρίαρχος τῆς Φωκαίας, διότι ὁ Παλαιολόγος Ζαχαρίας μικρὸν πρὸ τοῦ ἐν ἔτει 1314 ἐπελθόντος θανάτου του ἐκληροδότησε τὴν μὲν Χίον εἰς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ Μαρτῖνον καὶ Βενέδικτον Β', τὰς δὲ δύο Φωκαίας εἰς τὸν Ἀνδρέαν Καττάνεον (1).

Τῷ 1329 ὁ Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος ὁ νεώτερος μετὰ τὴν νικηφόρον ἐκστρατείαν αὐτοῦ ἐν Χίῳ προσέβαλε τὴν Παλαιὰν Φώκαιαν καὶ ἐκυρίευσεν αὐτήν· οἱ δὲ Γενουήνσιοι περιωρίσθησαν ἐν Νέᾳ Φωκαίᾳ. Βραδύτερον δὲ ὁ αὐτοκράτωρ ὥρμησεν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Φωκαίας ὅπως κυριεύσῃ καὶ τὴν Νέαν, ὁ δὲ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Ἀνδρέου Καττανέου προσωρινῶς διοικῶν θεῖος αὐτοῦ Ἀρρῖγος Τάρταρος βλέπων πλησιάζοντα τὰ αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα παρέδωκε προδοτικῶς τῷ αὐτοκράτορι τὴν πόλιν. Ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὁ Ἀνδρόνικος, εὐχαριστηθεὶς ἐκ τῆς ἀμέσου καὶ προθύμου ὑποταγῆς τοῦ Ταρτάρου, παρέδωκεν αὐτῷ ἐκ νέου τὰ κλεῖθρα τῆς πόλεως καὶ παρεχώρησε τῷ Ἀνδρέᾳ Καττανέῳ τὴν Φώκαιαν ὡς τιμάριον ἐξαρ-

(1) Hopf, ἔνθ. ἀν. σελ. 312.

τώμενον ἐκ τῆς αὐτοκρατορίας (1). Ὁ Ἀνδρέας Καττάνεος ἀπέθανεν ἐν Γενούῃ τῷ 1331 ταφεὶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Δομινίκου ἔνθα διατηρεῖται μέχρι τοῦ νῦν ὁ τάφος αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἀναφέρεται ὡς Παλαιολόγος φέρων συνάμα καὶ τὰ αὐτοκρατορικὰ ἐμβλήματα (2).

Τοῦ Ἀνδρέα Καττανέου εὗρον ἐπ' ἐσχάτων μόλις τὸ ἐνταῦθα ἀπεικονιζόμενον χρυσοῦν δουκάτον οὗτινος ἕπεται ἡ περιγραφή.

56. ⲀNDR DTⲀO. Ὁ ἅγιος ὄρθιος, κρατῶν τῇ μὲν ἀριστερᾷ βιβλίον, τῇ δὲ δεξιᾷ σημαίαν, ἣν παραδίδει εἰς τὸν πρὸ αὐτοῦ γονυπετῆ δυνάστην. Ὄπισθεν τοῦ ἁγίου S N VENCCTI παρὰ δὲ τῷ δόρατι DVX, τῶν γραμμάτων κειμένων ἐπαλλήλων.

Ὀπ. SIT T XPE DⲀT O IV—RID ITC EVCAT. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν κύκλῳ ἐλλειπτικῷ, τῇ μὲν ἐκτεταμένῃ δεξιᾷ εὐλογῶν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατῶν τὸ εὐαγγέλιον. Καὶ πρὸς μὲν τὰ δεξιὰ πέντε ἀστέρες, τέσσαρες δὲ πρὸς τ' ἀριστερά.

Χρυσοῦν δουκάτον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετικοὺς 68 $^3/_8$.

Τὸ περιγραφὲν νόμισμα εἶναι κατὰ πάντα ἀπομίμησις τῶν ἐνετικῶν δουκάτων, ὧν δὲν παραλλάσσει οὔτε κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ χρυσοῦ, ὅστις εἶναι ἄπεφθος, οὔτε κατὰ τὸν σταθμὸν οὐδὲ κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου καὶ τὰς λοιπὰς ἐπιγραφάς.

(1) Κανταχουζηνός, Β'. 13.
(2) Hopf, ἔνθ' ἀν. σελ. 311.

Μόνη δὲ διαφορὰ ἐν τούτῳ ὑπάρχει τὸ ὄνομα τοῦ δυνάστου ὅπερ ἀντικαθιστάνει τὸ ἐν τοῖς ἑνετικοῖς δουκάτοις ὄνομα τοῦ δόγη. Ἡ παραποίησις δὲ αὕτη εἶναι ἡ ἀρχαιοτάτη πασῶν τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν. Τὸ ὄνομα τοῦ Καττανέου ἀναγινώσκεται ἀμέσως καὶ ἄνευ δυσκολίας ἤτοι ANDReas ᗡaTAneO. Ἂν δέ τις ἤθελε φέρει εἰς ἀντίρρησιν ὅτι τὸ ἀρκτικὸν γράμμα τοῦ ἐπωνύμου εἶναι D καὶ οὐχὶ ᗡ, ὀφείλω νὰ σημειώσω ὅτι συνεχῶς εὑρίσκεται καὶ εἰς τὰ δουκάτα τῆς Γλαρέντσας, τῆς Ρόδου καὶ τῆς Χίου καὶ τὸ ᗡ ἀνεστραμμένον ὡς D καὶ τὸ D ἐπίσης ὡς ᗡ.

——o——

ΔΟΜΙΝΙΚΟΣ ΚΑΤΤΑΝΕΟΣ
1331 - 1341.

Ἀποθανόντος τοῦ Ἀνδρέα Καττανέου τῷ 1331 διάδοχος αὐτοῦ ἐγένετο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Δομίνικος, ὅστις μετ' ὀλίγα ἔτη, τῷ 1336, ἦλθεν εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὰς δυνάμεις τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου. Αἰτία δὲ ὑπῆρξεν ἡ ἀλαζονία τοῦ Δομινίκου ὅστις πλούσιος ὢν διενοήθη νὰ καταλάβῃ καὶ οἰκειοποιηθῇ τὴν Λέσβον. Πρὸς τοῦτο δ' ἐπλήρωσε οἰκείοις χρήμασιν ἕνδεκα τριήρεις ἐκ Γενούης, παραλαβὼν δὲ καὶ μίαν ἐκ Σικελίας καὶ πέντε τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου (1) ἀπέπλευσε κατὰ τῶν Λεσβίων.

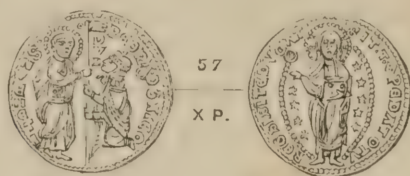
(1) Ταῦτα κατὰ τὸν Καντακουζηνὸν Β'. 29. Κατὰ δὲ τὸν Γρηγορᾶν ΙΑ'· 1, αἱ τριήρεις τοῦ Δομινίκου ἦσαν μόνον δεκαπέντε, ὧν ὀκτὼ μὲν ἐκ Γενούης, τέσσαρες δ' ἐκ Ρόδου καὶ τρεῖς τοῦ δουκὸς τῶν Κυκλάδων. Κατὰ δὲ τὸν Hopf ὁ Δομίνικος τὴν μὲν Λέσβον προσέβαλε τῷ 1333, ἀπώλεσε δ' αὐτὴν τῷ 1336 (Chroniques Gréco-romanes, σελ. 502.)

Καὶ τὴν μὲν Μυτιλήνην, ἀπαράσκευον οὖσαν, ἐκυρίευσε διὰ τειχομαχίας, κατέστη δ' εὐχερῶς κύριος καὶ τῶν ἄλλων τῆς νήσου φρουρίων πλὴν τῆς Μηθύμνης καὶ Ἐρεσοῦ. Μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ἀνδρόνικος ἐν Κωνσταντινουπόλει καταρτίζει ἐν ἡμέραις εἴκοσι στόλον ὀγδοήκοντα τεσσάρων νηῶν καὶ ἐπέρχεται κατὰ τοῦ Καττανέου. Ἀποχωρησάντων δὲ τῶν Ἱπποτῶν ἅμα τῇ εἰδήσει τῆς ἐπελεύσεως τοῦ αὐτοκράτορος, οἱ περὶ τὸν Δομίνικον ἀπεφάσισαν νὰ μὴ ναυμαχήσωσιν, ἀλλ' ἔστειλαν μὲν πέντε ναῦς εἰς Καλλονὴν, φρούριόν τι τῆς Λέσβου, ἵνα εἰσαγάγωσιν εἰς αὐτὸ τροφὰς καὶ φρουρὰν, αὐτοὶ δ' ἐφρούρουν τὴν Μυτιλήνην. Καὶ οἱ μὲν κατὰ τὴν Καλλονὴν φρουροῦντες ταχέως ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν, ἡ δὲ Μυτιλήνη ὑπέστη μακρὰν πολιορκίαν ἀπό τε γῆς καὶ θαλάσσης, ἐνῷ συγχρόνως ὁ αὐτοκράτωρ ἀπῆρεν εἰς Φώκαιαν καὶ ἐπολιόρκησεν αὐτήν· ἦρχε δὲ τότε αὐτόθι ὁ ἐπίτροπος τοῦ Καττανέου Ὀδοάρδος (Ντουάρδος ἢ Ντεάρδος κατὰ τὸν Καντακουζηνόν). Τέλος δὲ μὴ δυνηθεῖσαι ν' ἀντιστῶσιν ἐπὶ πλέον αἱ δύο πολιορκούμεναι πόλεις εἰς τὴν ἡνωμένην στρατιὰν τοῦ Ἀνδρονίκου καὶ τοῦ συμμάχου αὐτοῦ Ἐμίρου Σαρουκχὰν καὶ ἄλλων ὑπετάγησαν μετὰ πέντε μῆνας, τελευτῶντος τοῦ 1336, ὑπὸ ὅρους ἐπιεικεῖς, τοῦ αὐτοκράτορος ἀποδόντος τὴν Φώκαιαν εἰς τὸν Καττάνεον ὡς ὑποτελῆ τῆς αὐτοκρατορίας (1). Ἔκτοτε δὲ ἦρξε μέχρι τοῦ 1341, ὅτε ἐξεδιώχθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῆς Φωκαίας δι' ἐπαναστάσεως, καὶ ἡ πόλις ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου.

Ὁ Δομίνικος Καττάνεος ἔκοψε καὶ αὐτὸς νομίσματα χρυσᾶ, παραποιήσας ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸν χαρακτῆρα τῶν ἑνετικῶν

(1) Καντακ. Β'. 29 κ. ἑ. Γρηγορᾶς ΙΑ'. 1 κ. ἑ, Muralt Essai de chronographie byzantine, σελ. 564 - 566.

δουκάτων. Ἰδοὺ δὲ τοῦ ἐν τῇ ἐμῇ συλλογῇ νομίσματος τοῦ Δομινίκου Καττανέου τό τε ἀπεικόνισμα καὶ ἡ περιγραφή.

57. PЄ DRΆ. D CΆTЄO. Ὁ ἅγιος Μάρκος ὄρθιος, κρατῶν τῇ μὲν ἀριστερᾷ βιβλίον, τῇ δὲ δεξιᾷ σημαίαν, ἣν παραδίδει εἰς τὸν πρὸ αὐτοῦ γονυπετῆ δυνάστην. Ὄπισθεν τοῦ ἁγίου ꝯ N VЄNЄTI παρὰ δὲ τῷ δόρατι DVX, τῶν γραμμάτων κειμένων ἐπαλλήλων.

Ὀπ. ·SIT· T· XPЄ DΆTO TV — RЄGS ISITЄ DVCΆT. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν κύκλῳ ἐλλειπτικῷ, τῇ μὲν ἐκτεταμένῃ δεξιᾷ εὐλογῶν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατῶν τὸ εὐαγγέλιον. Καὶ πρὸς μὲν τὰ δεξιὰ πέντε ἀστέρες, τέσσαρες δὲ πρὸς τ' ἀριστερά.

Χρυσοῦν δουκάτιον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετικοὺς 67 $^{3}/_{8}$.

Καὶ τοῦ δουκάτου τούτου ὁ μὲν χρυσὸς εἶναι ἄπεφθος, ὁ δὲ σταθμὸς ἀκριβέστατος. Ἡ δ' ἐπιγραφὴ τοῦ νομίσματος τούτου ἀναγινωσκομένη ὁλόκληρος ὡς ἔχει εἶναι λίαν συγκεχυμένη, καὶ οὐδὲν ἐξάγεται νόημα, ἀλλ' ἂν ἀφαιρεθῶσιν αἱ δύο πρῶται συλλαβαὶ PЄ DRA καταφαίνεται ἀμέσως τὸ ὄνομα D. CATЄO ἤτοι Domenicus CATanЄO. Τὰ δὲ γράμματα PЄ DRA ἀντὶ GRA εἶναι αἱ ἀρκτικαὶ συλλαβαὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ δόγη Πέτρου Γραδενίγου, οὗτινος τὸ χρυσοῦν δουκάτον ἐχρησίμευσεν ὡς πρότυπον τοῦ παραποιηθέντος νομίσματος. Ἐτέθησαν δ' αἱ δύο αὗται συλλαβαὶ ἐξεπίτηδες ἵνα καλυφθῇ τὸ μετ' αὐτὰς ὄνομα τοῦ Καττανέου. Ἀλλ' ὁ Πέτρος Γραδένιγος ἐδούκευσεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1289 μέχρι τοῦ 1311 καὶ ἦτο προγενέστερος

τοῦ Καττανέου κατὰ εἴκοσι καὶ ἐπέκεινα ἔτη. Διὰ τίνα λοιπὸν λόγον ὁ Καττάνεος δὲν ἔλαβεν ὡς πρότυπον τὸ χρυσοῦν δουκάτον τοῦ συγχρόνου αὐτοῦ δόγη Φραγκίσκου Δανδόλου; Ὅ,τι καὶ ἂν ῥηθῇ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θὰ ἦναι ἁπλῆ εἰκασία. Ὅθεν προτιμῶμεν ν' ἀποφανθῶμεν εἰλικρινῶς ὅτι οὐδεμίαν ἀποχρῶσαν ἐξήγησιν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν.

Ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἐδημοσίευσε νόμισμά τι ἀργυροῦν φέρον ἐν μὲν τῷ ἔμπροσθεν ΟΒΟΛΟΣ — ΤΗΣ, ἐν δὲ τῷ ὄπισθεν ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ, ἀποδίδει δ' αὐτὸ εἰς τὴν Νέαν Φώκαιαν, φρονῶν ὅτι ἐκόπη καθ' οὓς χρόνους ἐκυριάρχουν τῆς πόλεως ταύτης οἱ Γενουήνσιοι (1). Μὴ ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ κερμάτιον τοῦτο δὲν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν περὶ τοῦ ἂν ἀνήκῃ ἴσως εἰς τὴν σειρὰν τῶν βυζαντινῶν ἐκείνων σ φ ρ α γ ι δ ί ω ν ἅτινα διενέμοντο κατὰ δεδομένας τινὰς ἑορτὰς εἰς τοὺς πένητας (2) ἢ εἶναι μᾶλλον ἓν τῶν νομισματικῶν συμβόλων ὧν ἐγίνετο κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα χρῆσις ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὅτε οἱ ἐκκλησιαζόμενοι ἀνταλλάσσοντες μείζονος ἀξίας νομίσματα ἐλάμβανον τοιαῦτα ὅπως ῥίπτωσιν εἰς τοὺς δίσκους ἢ ἀγοράζωσι κηρία (3). Ἀλλ' ὅπως δήποτε ὅμως νομίζω ὅτι δυνάμεθα ν' ἀποφανθῶμεν ὁριστικῶς, ὅτι τὸ προκείμενον σύμβολον δὲν εἶναι νόμισμα τῆς Φωκαίας κοπὲν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Γενουηνσίων.

---

(1) Φωκαϊκά, σελ. 51. Βλ. καὶ τὸ ἀπεικόνισμα ἐν τῷ Πίν. IVa.

(2) Friedlaender, Byzantinische Marken ἐν τῷ περιοδικῷ Numismatische Zeitschrift. Τόμ. Β'. 1870, σελ. 453 καὶ Mordtmann fils, περὶ βυζαντινῶν μολυβδοβούλλων ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Τόμ. Ζ'. 1872-73, σελ. 62.

(3) Τοιαῦτα νομισματικὰ σύμβολα ὑπάρχοντα ἐν τῇ συλλογῇ μου θέλω δημοσιεύσει προσεχῶς.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

—o—

Τῶν κυριωτέρων παροραμάτων ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

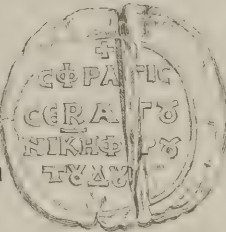
Σελ.	5	Στίχ. 27	ἀντὶ	1204	ἀνάγνωθι	1304
»	9	» 7	»	1233	»	1323
»	12	» 22	»	1338	»	1333
»	20	» 5	»	CEBAϚOϹY	»	CEBAϚOκράτορος

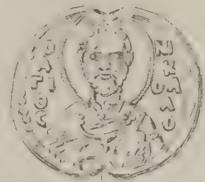

2 Mol

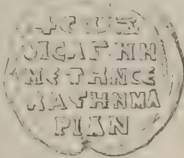

1 Mol

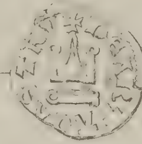

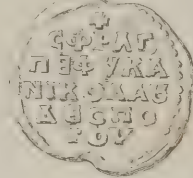
3 Mol

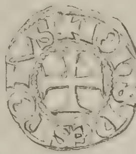

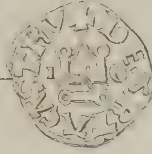
4 Kg

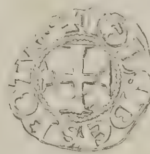

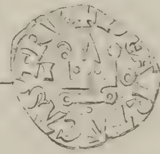

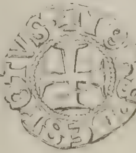
5 Kg.

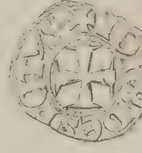
6 Kg.

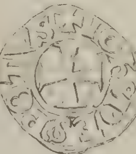
7 Kg.

8 Kg.

9 Kg.

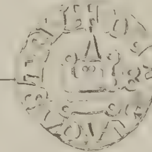

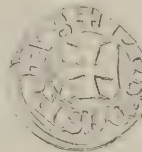
10 Kg

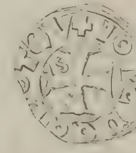
11 Kg.

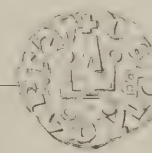

12 Kg.

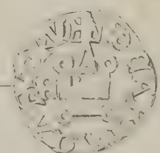

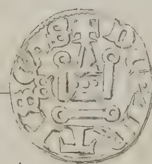
13 Kg.

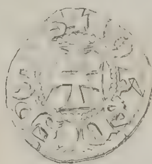

14 Kg.

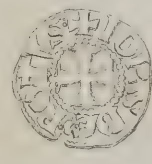
15 Kg.

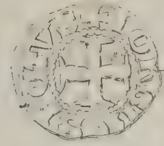
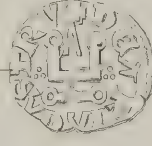

16 Kg.

17 Kg.

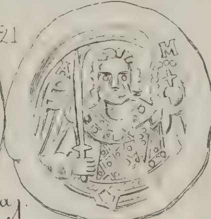

18 Kg.

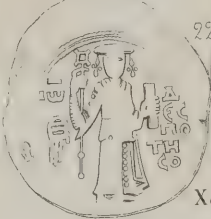
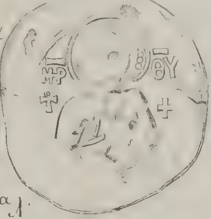
19 Kg.

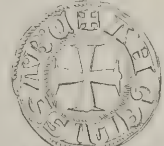
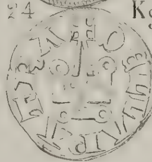

20 Kg.

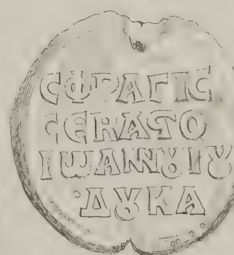
21 Χαλ

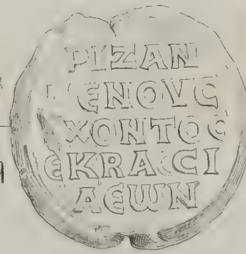

22 Χαλ

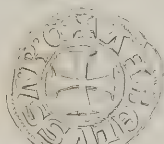
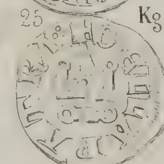

24 Kg.

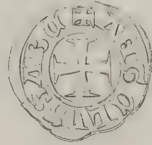
23 Μολ

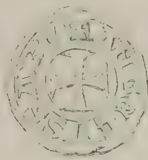
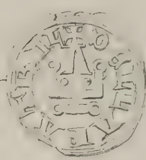
25 Kg.

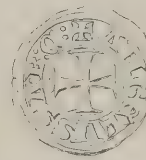

26 Kg

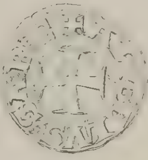

27 Kg.

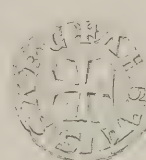
28 Kg.

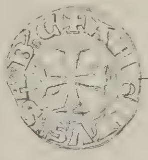

29 Kg.

30 Kg

31 Kg

32 Kg

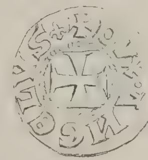

33 Kg

34 Kg

35 Kg

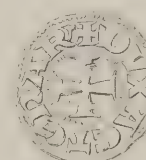

36 Kg

37 Kg

38 Kg

39 Kg

40 Kg

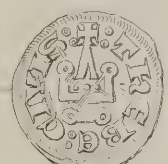

41 Kg

42
Kg.

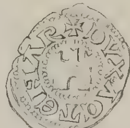

43
Kg.

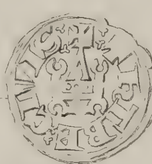

44
Kg.

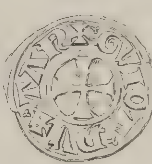

45
Kg.

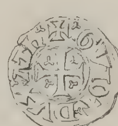
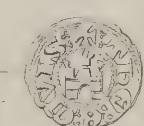

46
Xaj.

47
Kg.

48
Kg.

49
Kg.

50
Xaj.

51
Kg.

52
Kg

53
Kg.

54
Kg.

55
Kg
